

Konrad
Adenauer
Stiftung

Medya Uygulamaları Üzerine Çalışmalar

Hermann Schlapp

GAZETECİLİĞE GİRİŞ

Mesleğe yönelik ders kitabı

VESTFALYA EYALETLER YAYIMEVİ

Medya uygulamaları üzerine alışmalar
Hermann Schlapp
Gazeteciliğe Giriş
Mesleğe yönelik ders kitabı

Çeviren: Işık Aygün
İstanbul Üniversitesi
İletişim Fakültesi

Kontrol: Güven N. Büyükbaykal
Araştırma Görevlisi
İstanbul Üniversitesi
İletişim Fakültesi

Tasarım&Baskı:
Ofset Fotomat
2. Basım
ANKARA 2013

ISBN: 978-605-4679-03-4

Eserin tamamının yayın hakkı saklıdır.

(Yayınevinin izni alınmadan eserlerin çoğaltılması, çevrilmesi, mikrofilme alınması, elektronik sistemlere yüklenmesi ve kullanılması yasaktır).

Önsöz

Gazetecilik;

Bir gazete veya derginin hazırlanma ve çıkarılmasında görev alan kişiler tarafından haber ve bilgi kaynağına çabuk ulaşmak ve kaynaklardan edindiği bilgi ve haberleri okuyucuya sunma olarak tanımlanır.

Bu süreçte neler yaşanır? Biz okurlar bunu bilmeyiz. Sadece haberi okuyup geçeriz. Oysa mürekkep kokuları içinde, baskı makinelerinin çıkardığı sesler arasında ki koşuşturma ve en iyiyi yapabilmek için gecesini gündüze katan kişilerin emekleri yadsınamaz bir gerçektir.

Gazeteci olmak özveri ve tecrübe gerektirir.

İşte elinizdeki bu kitap deneyimli gazeteci Hermann Schlapp tarafından kaleme alınmış olup siz değerli okuyuculara gazeteciliğin temel adımlarını aktararak, uygulamayla ilgili önemli bilgiler içermektedir. Ayrıca kitap Freiburg Üniversitesi ile Luzern Medya Merkezinde okutulmaktadır.

Işık Aygün'ün çevirisiyle geniş kitlelere ulaşan bu kitap daha önce beş kez basılmıştır.

Konrad-Adenauer-Stiftung olarak 2002 baskısından sonra ikinci kez Gazeteciliğe Giriş'i basıyoruz. Uzun yıllardır, gerek Almanya'da gerekse başka ülkelerde medya alanında destekleyici çalışmalar yürüten bir kuruluş olarak, bu eserin Türkçe erişimine katkı sağlıyor olmaktan büyük memnuniyet duyuyoruz.

Hermann Schlapp'a, Işık Aygün'e ve eserin basım ve yayımına katkıda bulunan herkese bir kez daha çok teşekkür ederiz.

Saygılarımla,

Dr. Colin DÜRKOP
Konrad-Adenauer-Stiftung
Türkiye Temsilcisi

Önsöz

Rotatifler dönüyor. Mürekkep kokuyor kağıtlar... Gecenin sessizliği, işine özen gösteren ustanın homurdanmaları ve devasa makinelerin çıkardığı gürültünün tutsağına dönüşmüş. Günün ilk ışıklarına kadar süren bir imece. Son dakikaya kadar, kamyona yüklenen paketlerin geri dönme olasılığı ve gerilimi, olanca uykusuzluğun üzerine kül ekliyor. Belki de yaşadım, yaşayabiliyorum demek için gerçekten gazeteci olmak gerekir. Bu gerilime, bu yaşam risklerine karşın, insanı böylesine kendine bağlayan, sevgi değil de nedir?

Uzunca yıllar “usta-çırak” geleneğiyle kalem tutan eller, artık bu sürecin ötesinde bir yönelim sergilemeye başlamıştır. Üretilen ürünün günün gelişmeleri ve koşulları içerisinde yeniden tanımı yapılmıştır. Bu tanımın içerisinde, eylemin, üretim “bağlamazlığı” ya da “koşulsuzluğu” gibi bir omuz silkmenin artık çokça bir anlamı kalmamıştır. Her ne kadar hukuksal düzenekler aşılsa da, artık iyiden iyiye ağırlığını duyumsatan bir güç vardır. Bu gücün yaratıcısı kim tartışmaları bir kısır döngü gibi gözüke de, haberi yaratanların önemli ölçüde dikkate almak zorunda kaldıkları bir kitlesel güç de yaşamda payını almaktadır. Dolayısıyla artık yapılan işi sınırlayan salt üretim ve politik ilişkilerden kaynaklanan sorunlar değil, aynı zamanda “kamuoyu” denilen sihirli gücün de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Üstelik bu güç, dünün bilinen acımasız koşulları ve kurallarıyla değil, bugünün evrensel ve insanı öne çıkaran değerleriyle yaşamda payını almaktadır.

Bu anlamda elinizdeki yapıt, giderek duyarlılık kazanan gazetecilik mesleğine ilgi duyanlara, çalışanlara ve de elbette ki öğrencilere son derece önemli bilgileri taşımaktadır. Yapıt öncelikle gazeteciliğın temel adımlarını aktararak, bu uğraşın uygulamalarıyla ilgili önemli bilgiler içermektedir. Ayrıca Hermann Schlapp'ın sözkonusu yapıtı büyük bir titizlikle hazırlanmış ve bu alanın gereksinimlerine yanıt verecek düzeydedir. Yapıtı, aynı özenle çeviren değerli arkadaşımız Işık Ayğün'e ve bu yapıtın çok geniş yığınlara ulaşmasında katkısı bulunan Konrad-Adenauer-Stiftung Türkiye Temsilcisi Sayın Dr. Wulf Schönbohm'a teşekkürü borç bilirim. Sayın Schönbohm'a teşekkürlerimi salt bu yapıt için değil, Türkiye'de gerçekleştirdiği ve gerçekten sektörümüz için çok önemli çalışmalar için de teşekkür etmek isterim. Schönbohm'un özellikle yerel gazeteciliğın Türkiye'de gelişimine ve iletişim alanındaki yapıtlara dönük sağladığı destek de bizler için yeri doldurulamaz bir katkı sağlamıştır. İnanıyorum ki, bu içten desteği her zaman yanımızda olacaktır.

Prof. Dr. Suat Gezgin
İstanbul Üniversitesi
İletişim Fakültesi

Önsöz

Üzerinde değişiklikler yapılarak yenileştirilmiş bu üçüncü baskı ders kitabı mesleğe yeni katılanlara gazeteciliğin temel kavramlarını tanıtmayı amaçlamaktadır.

Aynı zamanda yazı işleri tarafından genellikle ihmal edilen pek çok serbest elemana da destek olmayı istemektedir.

Bu nedenle mesleğe ilişkin kurallar konusunda kısa ve öz bilgiler sunmaktadır.

Bu arada gazeteci adayları ve kendi başlarına bırakılmış gazeteciler, görevlerini yerine getirirken gerek duydukları önerilere ve ipuçlarına sahip olabileceklerdir.

Ayrıca her türlü dogmatizmden uzak durulmuştur, zira gazetecilik asla dar kalıplar içine alınmaması gereken, fazlaca yaratıcılığa dayalı bir meslektir. Diğer taraftan da ama, şayet gazeteciler profesyonelce ve sorumluluk bilinciyle görevlerini yerine getirmek istiyorlarsa, kesinlikle uyulması gereken bazı temel ilkeler vardır.

Gazetecilik de belli bir dereceye kadar öğrenilebilir. Yetenek her ne kadar teşvik edilebilirse de sonradan kazanılamaz: Merak, doğuştan var olan bir gözlem yetisi, dil'e duyulan sevgi ve fikirleri açıkça ifade edebilme, önemliyi önemsizden ayırabilme yeteneği gazeteci adaylarında aranan özelliklerdir.

Ders kitabı farklı biçimlerdeki gazetecilik yaratılarını, bunların özelliklerini ve temel kurallarını tanıtmaktadır.

Gazetecilik yazım biçimini açıklamakta, gazetecilerin çalışma yöntemleri ve etkinlikleri için gerekli esin ve önerileri iletmektedir.

Bu el kitabı gazeteciliğe özgü çalışma yöntemleri konusunda kısa sürede fikir sahibi olmak isteyenlere de seslenmektedir.

Özellikle de basının yerel ve bölgesel muhabirlerine yöneliktir.

Aynı zamanda Luzern Medya Eğitim Merkezi'nde (MAZ) gazetecilikle ilgili kurslarda ve Freiburg Üniversitesi'nde ders kitabı olarak okutulmaktadır.

Konu metinlerinde ve eklerde kullanılan örnekler aşağıda adı geçen dergi ve gazetelerden alınmıştır:

Aargauer Tagblatt – Aargumin Volksblatt – Basler Zeitung – Berner Zeitung – Der Brückenbauer – Bündner Tagblatt – Bündner Zeitung – Der Bund – Davoser Zeitung – Luzerner Neueste Nachrichten – Luzerner Zeitung – Neue Luzerner Zeitung – Neue Züricher Zeitung (NZZ) – Die Ostschweiz – Der Rheintaler – Sarganserländer – Schweizer Illustrierte – Der Sonntag – Der Spiegel - Tagesanzeiger – Thurgauer Volksblatt – Vaterland – Die Weltwoche – Zofinger Tagblatt.

Luzern, Bahar Dönemi 1997

Hermann Schlapp

Hermann Schlapp (1936'da Char'da doğdu). Dr.Phil.I, gazetecilik hayatına "Basler Nachrichten"de önce haber redaktörü olarak başladı daha sonra yurt dışı redaktörü olarak devam etti (1963-1970). 1970-1977 yılları arasında İsviçre Radyosunun (DRS) ve İsviçre'deki birkaç günlük gazetenin Bonn muhabirliğini yaptı. 1977'de İsviçre Televizyonu'na (DRS) geçti ve 1980'de haber yönetmeni seçildi

1982 sonlarında Luzern'deki "Vaterland" gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. 1987'de Graubünden bölgesinin ikinci günlük gazetesi "das Bündner Tagblatt"ı yeniden organize etmek üzere Schlapp proje yöneticisi olarak görevlendirildi. Halen serbest gazeteci ve medya danışmanı olarak görev yapmaktadır.

Freiburg Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nde ve Luzern Medya Eğitim Merkezi'nde (MAZ) doçenttir.

* Metinde yalnızca eril sözcüklerin kullanıldığı durumlarda elbette her iki cinsiyet de kastedilmektedir.

İçindekiler

YAZILI BASIN GAZETECİLİĞİNİN ÖNEMİ	13
Giriş	13
Yerel ve Bölgesel Gazetecilik	16
EN ÖNEMLİ HABER TEKNİKLERİ	17
Haber	17
Haber (karmaşık).....	28
Röportaj	36
Söyleşi	40
Portre	51
Demeç	60
Resmi Bildiri	61
Yorum	61
ARAŞTIRMA.....	67
Medya Konferansı.....	75
HABER YAZMA TEKNİKLERİ	77
Dilde Genus ve Sexus (Cins ve Cinsiyet)	100
YAZI TASLAĞI	107
MAKALENİN DÜZENLENİŞİ.....	109
Başlık.....	109
Başlık çeşitleri.....	110
Başlık tipleri.....	112
Başlıkların Formüle edilmesine yönelik ipuçları.....	117
Ara Başlık	121
Giriş (Lead)	122

FOTOĞRAF, FOTOĞRAF ALT YAZISI, FOTOĞRAF HABERİ.....	129
Fotoğraf.....	129
Fotoğraf Alt Yazısı.....	131
Fotoğraf Haberi.....	132
GAZETECİLERİN TOPLUM İÇİNDEKİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI	133
KAYNAKÇA	135
EK I.....	137
EN ÖNEMLİ HABER TEKNİKLERİ	139
1. Basit Haber	140
2- Karmaşık Haber.....	144
3. Röportaj	152
4. Söyleşi.....	155
5. Yorum	162
6. Yazı Taslağı.....	166
MAKALENİN DÜZENLENMESİ	169
Başlık türleri	170
1. Manşet	170
2. Üst başlıklı manşetler.....	172
3. Alt Başlıklı Manşetler	174
Giriş	176
FOTOĞRAF, FOTOĞRAF ALT YAZISI VE FOTOĞRAF HABERİ.....	179
1. Fotoğraf.....	180
2. Fotoğraf Alt yazıları.....	190
3. Fotoğraf haberi.....	198
EK II.....	200
İsviçre Gazeteciler Cemiyeti'nin yayınladığı 17 Haziran 1972 tarihli gazetecilerin hak ve sorumluluk bildirgesi;	203
FİHRİST	206

Yazılı Basın Gazeteciliğinin Önemi

Giriş

Elektronik Medya çağında gazeteyi tercih eden kişinin beklentisi bu yüzyılın başında aynı şeyi yapmış olan atalarının beklentilerinden çok farklıdır.

Radyo ve televizyon, basını, günümüzdeki varolan diğer teknoloji harikalarından daha fazla değişikliğe uğrattılar; gazeteye yeni bir işlev verdiler. Önceleri asıl işlevi en yeni haberleri iletmek olan basının elinden bu görevin büyük bir kısmı, özellikle ulusal ve uluslararası alanda, radyo ve televizyon tarafından alınarak, basın bir kenara itilmiştir.

Gazete, son derece karmaşık üretim süreçleriyle bu iki elektronik iletişim aracıyla yarışabilecek durumda değildir. Oldukça basit bir teknik donanıma sahip olan radyo diğerlerine göre en hızlı iletişim aracıdır, bu nedenle hızlı haber iletişimi için de son derece uygundur. Bu alanda rakip tanımamaktadır. Televizyon ise olay yerinden yaptığı canlı yayınlarla baskın durumdadır.

Herşeye rağmen gazete bugün de olağanüstü önem taşımaktadır.

Elektronik medyanın akşam güneşi gibi yitip giden iletileri karşısında gazetenin tek avantajı okurun istediği an elinin altında olması değil, radyo ve televizyon tarafından çoğunlukla yüzeysel işlenen konuları ayrıntılarıyla ve de yorum-

lar eşliğinde ele almasıdır. Gazete en canlı olmasa da radyo ve televizyona göre en entelektüel iletişim aracıdır.

Yalnız yerel ve bölgesel alanlarda durum daha farklıdır. Buralarda gazete hala en gözde haber aracıdır. Bu alanlarda radyo ve televizyon tarafından şimdilik yetersiz karşılanabilen ve tam olarak karşılanabilmesi hiçbir zaman olası olmayan günlük haberler gazetede ön plandadır. Söz edilen yerlerde gazete hala "newspaper"dir.

İsviçre'nin kantonlara ve yerel yönetimlere hakim otonom siyasal yapısı, gazetelerin çeşitliliğini gerekli kılmaktadır. Yerel ve bölgesel kesimlerde demokratik tartışmaların gelişme ortamı basın olmalıdır. Hiçbirşey bölgelere hatta kantonlara hakim tekelleşen basından daha olumsuz etki yaratamaz.

İsviçre'ye damgasını vurmuş olan doğrudan demokrasi, tek başlarına fikir oluşturan, fikirleri yönlendiren hatta gerçekleri göz ardı eden tekelleşmiş gazetelerin sıkıntısını çekmektedir. Bu açıdan bakıldığında yerel ve bölgesel basının önemi tahmin edildiğinden de çoktur. Bu nedenle İsviçre'nin dünyada gazete yönünden en zengin ülke olmasına aslında şaşırılmamak gerekir.

İnsanlar bugün de etraflarında olup bitenden kapsamlı bir biçimde haberdar olabilecekleri başka bir haber kaynağına sahip değillerdir. Etkinlikleri konusunda bilgilendirmek ve konuşmalara konu olabilmek için kurumların da (devlet daireleri, partiler, dernekler, iktisadi kuruluşlar, kiliseler vs) yerel basına ihtiyacı vardır.

Bu durumda bölgesel gazeteler toplumsal siyaset açısından son derece önemli bir görevi yerine getirmektedirler. Pek çok gazetenin yazgısının bölgesel alanlarda belli olması bu nedenle şaşırtıcı değildir. Eğer bir gazete buralarda başarılı olamıyor, ya da rakipleri tarafından gölgede bırakılıyorsa ayakta kalma şansı yok demektir.

Bir gazetenin yerel ve bölgesel şubesi yazı işleri açısından oldukça zor bir durumdur. Buralarda okurlar gazetecileri ve yazı işleri sorumlularını doğrudan kontrol edebilirler.

Gazetecilik alanındaki tüm başarısızlıklar (yanlış, yanlışlık, eksik bilgi, saygısızlık vs) derhal fark edilir ve gazete, ya sert tepkiler gösterilerek ya da okur tarafından abonelikten ayrılma yoluyla cezalandırılır. Diğer taraftan yazar gazetecilerin ve yazı işleri sorumlularının siyasal etkileri hiçbir yerde bu denli yoğun değildir.

Deneyimli ve yetkin bir gazeteci hiç şüphesiz kendisiyle aynı görüşe sahip okur kitlesini biraz hareketlendirerek lider konumuna yükselebilir. Gazetenin bölgesel şubelerinde yalnızca en iyi gazetecilerin ve yazı işleri sorumlularının başarı sağladıkları son yıllarda yazı işleri müdürleri ve yayın evleri tarafından üretilmiş bir görüştür.

Yazı işlerindeki o eski hiyerarşi sistemi (en tepede yurt dışı redaktörü ve en alt kademelerde de bölgesel redaktörler) çoktan aşılmıştır. Özellikle yerel ve bölgesel alanlarda gazetecilerin sorumlulukları daha çok önem kazanır. Asıl buralarda tüm gazetenin en çetin ve bir anlamda da en titiz etkinliği sürdürülür. Ve gazeteciler topluma hizmet sunan kişiler olduklarını asla unutmamalıdır. Haber vermek yani bilgilendirmek zorundadırlar. Bu doğrudan bir hizmettir. Bu hizmet demokratik toplumlarda kamuoyu oluşumunu sağlamalıdır.

Ciddi gazeteciler için temel yasa, habere gösterilen özenle ilgili sorumluluktur: Yayınlanacak her şeyin doğruluk payı titizlikle araştırılmalıdır. Aslında "nesnel" gerçekleri iletmenin her zaman olası olmadığının bilincinde olan gazeteciler dürüst, gerçekler doğrultusunda, yansız bilgi sunmak için çabalamalıdır.

Gazeteciler demokratik toplumların bekçileri olarak çevrelerini çok iyi gözlemlemeli, yanlışları korkusuzca ortaya çıkarmalı, etraflarındaki kişilerle içli dışlı olmaktan sakınmalı, siyasi, kültürel, toplumsal olaylara eleştirel bakış açısıyla yaklaşmalıdırlar. Eleştirileri salt yerici değil, yapıcı da olursa ancak değer kazanır.

Oscar Reck'e göre, "gazeteci hakim değildir, o gerçeğin peşindedir ve onun savunucusudur". Her etkinlikte de kişiliği değil, yaptığı iş ön planda olmalıdır.

Yerel ve Bölgesel Gazetecilik

Yerel ve bölgesel alanlarda – öncede bahsedildiği gibi gazete hala "Newspaper"dır, yani haber aracıdır.

Buralarda elektronik medyanın gazeteyle rekabeti o kadar güçlü değildir ve yerel radyoların hatta yerel televizyon kanallarının etkin oldukları yerlerde bu araçlar en azından nicel açıdan yerel gazetelerin yerini hiçbir biçimde alamazlar.

Bölgesel gazete daha geniş, çoğunlukla siyasi ve coğrafi açıdan oldukça kapalı alanlarda hizmet verir (Örneğin kantonlardan oluşan bir grup: Orta İsviçre'deki "Neue Luzerner Zeitung" gazetesi gibi, tek bir kantonda: "Glarner Nachrichten" veya "Bündner Zeitung" gazeteleri gibi, ya da yalnızca Kantonun bir bölümünde: Winterthur'daki "der Landbote" veya Willisau'daki "Willisauer Bote" gibi).

Bölgesel gazete öncelikli olarak kendi bölgesiyle ilgili ve burada geneli ilgilendiren haberleri iletir. Yayınlandığı bölgedeki köy ve şehirlere ilişkin olayları, bu bölgeler dışındaki kişileri ilgilendirecek düzeydeyse aktarır.

Bu ancak bölge gazetesinin yayın alanı içinde bir yerel gazete varsa söz konusudur.

Bölgesel gazeteler yayınlandıkları alanlarda genelde yerel basının görevini üstlenirler.

Yerel gazete kendi yayın bölgesi ve buraya ait birikimlerle sınırlıdır ve burada haber iletimi konusunda pek çok kitle iletişim aracından farklı olarak daha fazla ayrıntıya inebilir. Tipik yerel gazeteler "Davoser Zeitung" ya da "Tagblatt der Stadt Zürich"tir.

En önemli haber teknikleri

Yerel ve bölgesel muhabirler için aşağıdaki haber teknikleri önemlidir.

- Haber (basit)
- Haber (karmaşık)
- Röportaj
- Söyleşi
- Portre
- Demeç
- Resmi bildiri
- Yorum

Örnekler

Ek. I. s

Haber

Haber, güncel ve ilginç bir olayın olduğunca nesnel ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulmasıdır. Haber metninde her türlü taraflı değerlendirmelerden ve söz oyunlarından uzak durulur. Metin kısa, haber dili de yalındır.

Bu haber tekniği son derece katı kurallara tabidir. Haberi yazan kişinin, sahip olduğu yaratıcılık alanı sınırlıdır. "Okurlarımız için yazıyoruz, hakkında yazı yazdıklarımız için değil" görüşü hakimdir. Nitekim hatır için gazetecilik yapmak sakıncalıdır. Bir kısa ya da karmaşık haber metninde uyulması gereken kurallar şunlardır:

Yayınlanacak konu

- Güncel, haber yeni olmalı ve kolay iletilebilmelidir. Olayın gelişimiyle iletilmesi arasındaki süre ne kadar kısa olursa, haberi haber yapan ilgi de o oranda büyüktür. Bugün oluşan ve ertesi günkü gazetelerde yer alacak ve duyulacak olaylar günceldir. Gazetenin yakın çevrede gelişen olaylar hakkında bilgi toplama sorumluluğu yanında her gün rakip gazetelerde yer almayan değişik haberleri yayınlama sorumluluğu da vardır ("Primeurs"=Yenilikler). İşte bu özellik gazeteyi okunulması gereken ilginç bir yayın organı haline getirir. Rakip gazetelere ait haberlerden yapılan çok fazla alıntılar günlük gazetenin imajını sarsar. Bunun sonucunda çok yavaş, sıkıcı ve dinamizmden yoksun gazete olarak tanınır. Böyle bir isme sahip olmak gazete için ölümdür.

Değişik haberler gazetecilerin ve yazı işleri sorumlularının kucağına öyle havadan düşmezler. Araştırılıp bulunmaları gerekir. Bunun için de gazetecilerin sahip oldukları ilişkiler ağının çok güçlü kurulmuş olması gerekir. Güncellik peşinde koşarken haberin ciddiyetine ve güvenilirliğine zarar vermemek gerekir. "Hızlı, ama ciddiyetten uzak ve güvenilmez" gibi bir isme sahip olmaktansa, "yavaş ama güvenilir" izlenimini yaratmak daha yararlıdır.

- Konu ilginç olmalıdır. Bir kısa ya da ayrıntılı haber, okurların en azından bir kısmının dikkatini çekebilmelidir. Yaşam alanımızı, temel bilgi ve görüşlerimizi değiştiren, normal kabul edilenden farklı olan herşey ilginçtir. Özellikle de dramatik olaylar, sorunlar, siyasal sürtüşmeler ve uyuşmazlıklar okurun dikkatini çeker.

(Olumsuzluklar-ne yazık ki-insanlarda her zaman daha fazla ilgi uyandırır, tabii ki bu, olumlu haberleri yayınlamamak anlamına gelmez. Olumsuzluklardan ziyade olağanüstü olan, normalin dışında seyreden olaylar tespit edilmelidir). Bir haberin yayınlanmaya değer görülmesi için olayın etki alanı dışındaki yerlerde ve kişilerde de ilgi uyandıracak nitelikte olması gerekir.

Yerel basında dernek şenlikleri, kilise korosu gezileri vs. de önemlidir, yani bunlar bölgesel ya da ulusal gazetelerde çok ender yer verilen olaylardır. Fakat özellikle bu hassas bölgelerde yöresel gerçeklerin dikkate alınması önemlidir. Bu konuyla ilgili yönergeler buradaki şartları iyi bilen yazı işleri müdürleri tarafından belirlenmelidir.

Yalnızca küçük bir topluluk içinde gelişen ve dışarıya yönelik bir etki yaratmayan olayların önemsiz olduğu kabul edilmelidir (Katılımcılar dışında başka hiç kimseyi ilgilendirmeyen özel toplantılar, genelde habercilik açısından önem taşımaz. İstisnalar tabii ki vardır, örneğin kapalı yürütülen toplantılarda kamuyla ilgili konular konuşuluyor, bu konuyla ilgili hazırlıklar yapıp hatta kararlar alınıyorsa. Özellikle de kamuoyunun bilmesi gereken durumlarda, alınan kararların gizli tutulması söz konusuysa).

- Konu önemli olmalıdır. Bir olay, siyasi, ekonomik ve kültürel yaşamı doğrudan etkiliyorsa, yani bu alanlarda herhangi bir değişikliğe yol açıyorsa önemlidir. Bu tür haberler genelde "hard news" (ciddi haberler) olarak nitelendirilir ("soft news"ların tersine, "tatlı haberler").

Bir haber duygularımızı harekete geçirdiği için de önemli olabilir. Bir güzellik yarışması belki dünyanın gelişimine katkı sağlamaz ama, bir kısım okuru ilgilendirir, bu nedenle ciddi basın haberciliğinde de bu konulara yer vermek kesinlikle uygundur. Geniş bir halk kitlesine seslenen her gazete bu tür haberleri belli bir oranda toplumsal yaşamdan elde edebilmelidir.

Görüş farklılıkları renkli haberlerin sınırlarının ve ölçüsünün söz konusu olduğu yerde ortaya çıkar.

Bulvar basını seçkin kişiliklerin özel yaşamlarıyla ilgili gizlilikleri büyük bir başarıyla arayıp bulmaktadır.

Bu tür bir sansasyon gazeteciliği, pek çok okuru etkilemekte ve onları eğlendirmektedir.

En Önemli Haber Teknikleri

Fakat değerler hiyerarşisi bu alanda çoğu zaman alt üst edilir ve haberler özellikle okurların bazı gereksinimlerini tatmin etmek amacıyla düzenlenir.

Sansasyon gazeteciliği okurların uslarından çok öncelikli olarak duygularına seslenir.

Duyguları körükleyebilir, belki harekete de geçirebilir ama, demokratik bir toplumda görüş farklılıkları yaratma konusunda pek bir işe yaramaz.

- Konu ilinti yaratmalıdır. Özellikle olaya olan yakınlık ilinti doğurur (Köpeğinizin bahçe kapısı önünde bir araba tarafından ezilmesi, aynı saatlerde Afrika'da açlıktan ölen on çocuktan daha çok üzer sizi, -nesnel bakıldığında- yapılan kıyaslamanın saçma olmasına rağmen).

Bir olay ne denli yakındaysa, bir bölgesel ya da yerel gazetede yer alması da bir o kadar önemlidir. (Luzern'de bir arabanın çarptığı ve kaldırımında kırık bir bacakla yatan çocuk Luzern basınıını, Genf'deki ağır yaralı bir bisiklet sürücüsünden daha çok ilgilendirecektir).

Yaşamımızı ve duygularımızı doğrudan etkileyen her şey ilinti yaratır ve bu nedenle de yayınlanmaya değer görülür. (Yerel haberler bölümünde özellikle de günlük olaylar).

- Konu kısa ve öz olmalıdır.

Abartı yok, edebiyat yok! Haberi kaleme alan kişi, haberin özüne yoğunlaşmalıdır. Kısa cümleler daha kolay anlaşılır. Girişik tümcelerden uzak durmak gerekir. Okur zorlandığı takdirde okumaktan vazgeçebilir.

Dikkat:

Tüm kriterlerin bir haber için söz konusu olması tabii ki düşünülemez. Ama bir haberin yalnızca yeni olma gerçeği de yayınlanabilmesi için yeterli değildir. En

azından bir kriterin daha bulunması gerekir (İlginç, önemli, olayın yakın zaman ve yakın çevre içinde oluşu).

Haber nasıl toplanmalıdır?

- Haber katıksız gerçekleri iletir. Olası olduğunca 5N 1K kuralına uymalıdır. (Kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden, nereden? –"Nereden" sorusu kaynağa yönelik sorudur).

23 yaşındaki Amerikalı J.S. çarşamba gecesi özel otosuyla St.Moritz yakınlarında geçirdiği kaza sonucu hayatını yitirdi. Polisin yaptığı açıklamaya göre, sol virajı çok açıktan almaya çalışırken sağdaki bankete düştüğünde J.S, Champfer istikametine doğru yol almaktaydı. Direksiyonu düzelttikten hemen sonra aracı kaymaya başladı ve hızla bir duvara çarptı.

Bu haberde 5N 1K soruları kısaca yanıtlanmıştır. Kim (Amerikalı), nerede (St.Moritz yakınlarında) ne zaman (çarşamba geçesi), nasıl (sol virajı çok açıktan almaya çalışırken sağ bankete düşmesiyle) neden (arabası kaydığı için), ne oldu (hayatını yitirdi) nereden öğrendik? (Polisten).

- Nesnellik ve taraflar arasındaki dengenin sağlanması bir haberin önemli ölçütlerindedir. Bir gerçeğin tek yanlı sunumu ciddi haber gazeteciliğine ters bir davranıştır. Her olayın aydınlatılması gereken iki yönü vardır. Her iki taraf da dinlenilmelidir.

Haftalık tarım dergisi "Die Grüne" ile, haftada üç kez yayınlanan "Der Schweizer Bauer" gazetesinin ortaklığı gerçekleşemeyecek. "Die Grüne" dergisinin sahibi, İsviçre Tarım Kooperatifi yönetim kurulunun aldığı karar doğrultusunda, önceden tasarlanan işbirliğinden vazgeçildiğini duyurdu. "Der Schweizer Bauer"-bu gazete Bern kantonunda ekonomi ve kamu yararına hizmet veren bir kuruluştur, bu olumsuz kararı üzüntüyle karşıladı.

Bu haberde, gazetecinin fikrine yer verilmeden, her iki tarafın görüşü de kısaca dile getiriliyor.

- Nesnelliği sağlamak olası değildir. Gazeteci yalnızca görebildiklerini aktarır. Fakat görebildikleri hep sınırlıdır. Bu nedenle nesnellik ulaşılamayacağı bilinen bir hedef olarak kalır.

Nesnellik kavramıyla uğraşıp yorulmaktansa, doğruluk, kesinlik ve denge için çabalamak daha mantıklı olacaktır (bkz. son örnek)

Haber ileten kişinin daima belli bir mesafeyi koruyarak bilgilendirme işlevini yürütmesi gazetecilik mesleğinin kalitesi açısından büyük önem taşır.

Bir gazeteci aktarmakla yükümlü olduğu haber materyalinden duygusal ya da akılcı olarak her ne kadar olumlu ya da olumsuz etkilenmişse de, haber metninde kişisel değerlendirmelere yer verilmemelidir. Yorumlar diğer haber teknikleri için geçerlidir (yurtdışı haberleri, analiz, röportaj, yorum).

- Ön yargılı davranmamalıdır. Peşin yargılar taraf olmaya ve yanılığlara sürükler. Yalanlardan çok kanılar, gerçekleri engeller.
- En önemli bilgiler girişte yer alır, daha az önemli olanlar ise sonlardadır. Bir haber metni sondan kısaltılabilecek biçimde düzenlenmelidir. Eğer giriş cümlesine kadar haberin özü kaybolmadan kısaltma yapmak olası ise, gazetecilik açısından haber doğru biçimlendirilmiş demektir. Bu yapıyı piramit kuralı olarak tanımlıyoruz. Piramit tabandan başlayarak bölüm bölüm eksiltilebilir. Ne kadar kısalırsa kısalınsın, yine de bir piramit olarak kalır. Haberin özü üsttedir, altta değildir. Öncelikli olarak önemli olgulardan, sonra da anlatılan olaya neden olan etkenlerden ve nihayet ayrıntılardan söz edilir. Anlatıda zaman süreci değil, olguların önemi ön plandadır.

Sinir krizi geçiren 24 yaşındaki bir kişi Stockton'da bir ilkokulda beş çocuğu öldürdü ve aralarında bir öğretmenin de bulunduğu 29 kişiyi de kendi kafasına bir kurşun sıkmadan önce ağır biçimde yaraladı. Kurbanların hepsi 6-9 yaşları arasındaydı. Altı yaşlarındaki başka bir erkek çocuk da ağır olarak yaralandı. 17 öğrencinin durumunun değişmediği bildirildi. Olaya neyin sebep olduğu henüz bilinmiyor. Polisin verdiği bilgiye göre olayın faili, uzun bir suç geçmişine sahip olan 24 yaşındaki P.Edward Purdy'dir. Teyzesi onu, çocukluğundan beri alkolik ve içine kapanık bir kişi olarak tanımladı.

Bu haber, özünü yitirmeden ilk giriş cümlesine kadar, kısaltılabilir. Bu nedenle de kurallara uygun yazılmıştır.

- Bağlantılar gösterilmelidir. Bir kısa ya da ayrıntılı haber havada asılı kalmalıdır. Bir olayın bağlam içinde sunulması ve böylece anlaşılır hale getirilmesi önemlidir.
- Olaylar ve isimler birbirine uymalıdır. Haber yapılan olay gerçekte bağdaşmalıdır. Haberler hiçbir biçimde gizlenmemelidir. Hatta gerçekler sorumlu gazetecinin ya da yazı işlerinin işine gelmeseyse bile, gözardı edilmemelidir.

Kim olayları kasıtlı olarak yanlış aktarırsa, yalan söylemiş olur ve okurları yanıltır.

Birilerinin hoşuna gitmiyor diye bilerek önemli bilgileri saklamanın özürü yoktur. Bu biçim habercilik uygulamaları elektronik medyanın doğuşuyla birlikte pek çok taraflı gazetenin güvenilirliğini yitirmesine ve sonuçta kapanmasına neden olmuştur. Bu tür gazetelerin okurları, kendilerine sunulan haberleri tarafsız elektronik medya ile karşılaştırma imkanına kavuştuktan sonra, en çok sevdikleri gazeteleri tarafından genellikle tek yönlü ve yetersiz bilgilendirilmiş olduklarını görme şansına sahip oldular.

Medyanın çetin rekabeti içinde yalnızca güvenilir olan gazete uzun vadede ayakta kalabilir.

Bir istisnayı, güvenilirliği nedeniyle değil de eğlendirici özelliğiyle değerlendirilen, bulvar basını oluşturmaktadır.

Gazetenin bölgesel haberlerle ilgili bölümünde yanlış isimlerin yazılması gazetenin adı için sakıncalıdır. Okurlar, özellikle de isimleri yanlış yazılan kişiler, bu konuda son derece duyarlıdırlar.

- Alıntılar doğru yapılmalıdır. Bir konuşmanın, bildirinin ya da yazılı bir ifadenin özünü içeren tümceler aynen aktarılmalıdır. Şayet metnin bir bölümü dolaylı aktarılacaksa sözcük seçimine özen gösterilmelidir. İfade hiçbir biçimde açıklayıcı ön adlar ya da başka eklentilerle değiştirilmemelidir.

"Dünya ekonomisi bu yılda aynı yönde ilerlemeye devam edecek ve bize gelecekte de huzur ve mutluluk sunacak."

İsviçre Bankalar Birliği'nden P.R.'ye göre uluslararası ekonomi gelişiminde bu yıl da dikkate değer değişiklikler yaşanmayacak.

Bu metinden P.R.'inin konuşmasında (metnin devamı iletilecek) dünyaya, uluslararası ekonomide görülen gelişmeden dolayı huzur ve mutluluk sözü verdiği anlamı çıkarılabilir. Ama P.R. böyle bir saçmalaktan söz etmiyor. Gerçekten de gazeteci giriş cümlesinde konuşmacının ifade etmek istediklerini bütünüyle farklı ve yanlış aktardığı için daha iletinin en başında haberine yanlış bir anlam yüklemiş olur.

- Yer ve zaman bilgileri açık olarak iletilmelidir. Asla "dün" yazmayın. Eğer haber yazısı ertelenir de sonradan yayınlanırsa zamana yönelik bilgi doğru olmayacaktır. Gün adlarının belirtilmesi daha doğrudur. Örneğin: Pazartesi akşam, saat 20.00'de gibi.
- Haberler kaynak gösterilerek kanıtlanmalıdır. Öylesine iddia ediliyormuş gibi bir izlenim yaratılmamalıdır. Bir haberde herhangi bir haber eksiği varsa,

gazetecinin bunu belirtmesi gerekir. Aşağıdaki örnekte böyle bir haber eksikliğine dikkat çekilmektedir:

Kurtarma ekipleri, Peru'da terkedilmiş bir madende göçük altında kalmış bir grup altın arayıcısını kurtarma operasyonunu dün de sürdürdü. Göçük altında kalanların sayısı bilinmiyor. İlgililerden alınan bilgiye göre bu sayı 15 ila 250 arasında olabilir.

- Kısa ve açık tümceler yazmalı ve ana tema üzerine yoğunlaşmalıdır.

Bir haberi yazıya döken kişinin ayrıntılar arasında kaybolmaması önemlidir. Öncelikli olan bilgiler belirlenmeli, olgular açık ve anlaşılır aktarılmalıdır.

Solothorn'lu bir kamyon sürücüsü pazartesi günü N12 karayolu üzerinde iki sahte polise, içinde 10.000 Frank bulunan bir çantayı kaptırdı. Bu iki kişi beyaz BMW marka otolarıyla kamyonun önüne geçerek şoföre durması için işaret verdiler. Sahte polisler şoföre aşırı hızdan dolayı 20 franklık bir ceza keserek hesap sordular. Sonra da kamyonu kontrol eder gibi yaptılar ve bu arada sürücüyü oyaladılar ve sonra da para çantasıyla ortadan kayboldular.

Bu örnekte kısa ve anlaşılır cümlelerle garip bir hırsızlık olayının gelişimi anlatılmıştır.

- Asla tam olarak anlaşılmamış olaylar hakkında haber yazılmamalıdır. Sizin için zor olan bir görevi geri çevirme cesaretini gösterin. ("*Kötü bir gazeteci henüz bir filozof değildir*" Kurt Tucholsky).
- Değerlendirmeler ve abartılar haber metni için uygun değildir. Burada öznellik aranmaz. Bu biçimde haber güvenilirliğini yitirir, gerçek dışı ve hatta taraflılık etkisi yaratır. Bu nedenle –daha öncede belirtildiği gibi- gazeteciliğe özgü mesafeyi korumak önemlidir.

Gazeteciler kendi inançlarını ve eğilimlerini geri planda tutmalıdırlar. Haber gazeteciliğinde kişisel düşüncelere yer verilmemelidir. Özellikle niteleme sıfatları ve değer yargısı içeren ifadeler tehlikelidir. Yorum yapılmış gibi bir etki yaratır ve istenmedik propagandalara neden olurlar. Haber, ciddi gazetecilik açısından kullanılmaz olarak nitelendirilen yönlendirici özelliğe sahip olur.

Belediye meclisindeki ezeli artçılar projeyi engellediler...

Bu tür nitelendirmeler bir yorum için uygun olabilir, ama bir haber için gereksizdir.

Aşağıdaki örnekte ise içerdiği duygusallıktan dolayı bir haberin yazımı sırasında uyulması gereken kuralları göz ardı ediyor:

Piskopos Haas, Nidwaldner'deki Wolfschieben cemaatinde önceden planlanan vaftiz bağışını toplamak yerine, pazar ayini sonrasında konuşmasını yapmak üzere vaftiz ailelerine yöneldi.

İstenmeyen piskoposla tartışmak için toplam 150 kişi gelmişti. Yöneltilen somut sorularla Haas çember içine alındı. "Wolfschieben'de çocukları siz kendiniz mi vaftiz ediyorsunuz Sayın Piskopos? Evet ya da hayır deyin" biçiminde sorular yönelten seçmenlere piskopos Haas kilise hukukundan ve teolojiden bilinen alıntılarla cevap vermeye çalıştı.

Bu metinde gazeteci, olayla arasındaki mesafeyi koruyamamış. Okur, gazetecinin piskoposa pek de sıcak bakmadığını hemen anlar. *O bildik kilise hukukundan ve teolojiden yapılan alıntılarla cevap verdi*, şeklindeki piskoposun aleyhine kullanılan ifadeyle propaganda yapılmıştır. Sapmalar sağlıklı değildir ve can sıkıcıdır, bir de üstelik bilinen şeylerse (okurlar için pek de gerekli olmayan bir şey), o zaman piskoposun yaptığı açıklamalar boş ve anlamsızdır. Bu tür ifadeler ancak öznelliğe yer verilen karmaşık haberlerde ya

da bir yorumda yer alır. Bir haberde böylesi görüşler, bir katılımcıdan alıntı yapılarak verilebilir, ama gazetecinin ifadesi olarak kullanılmaz.

Dikkat

Bir haberde olması gerekenler:

- Nesnellik ve gerçeğe bağlılık
- Girişe önemli bilgiler
- Kısa tunceler
- Yorum yapılmaz

Birkaç ipucu daha:

Seçkin kişiliklere –özellikle yerel ve bölgesel basında– yer verilmelidir ama gazeteci bu konuda da abartıya kaçmamalıdır. Bir gazete asla yaranmaya çalışıyormuş gibi bir izlenim yaratmamalıdır. Siyasetçiler ve çıkar grupları basını kürsü ya da aktarım aracı olarak kullanmayı pek severler. Pek çoğu basını amaçlarına yönelik bir araç haline getirmeye çalışır. Gazeteciler ve yazı işleri sorumluları çirkinleşmeden bu duruma karşı çıkmalıdır.

- “Doktor” ünvanı, biyografilerde gerekli bir unsur olduğu durumlar dışında, yazım sırasında genelde kullanılmaz Akademik ünvanlar mesleği tanımladıkları takdirde belirtilmelidir. Bu nedenle bir doktorun adı ünvanıyla birlikte anılır. Söz konusu kişinin uğraşıyla ilgili ünvanın isminin başında yer alması temel kuraldır:

Yönetim kurulu üyesi A., Yönetim kurulu üyesi Dr.A. değil

Prof B, Prof.Dr. B. değil

Ama: Dr.C. (Söz konusu kişi bir hekimse)

Bildiriyi tarihçi Dr.Alois Müller sunuyor

En Önemli Haber Teknikleri

(Burada doktor ünvanı, konuşmacının yetki alanını vurgulamak için kullanılmıştır).

- İsimler kısaltılmadan yazılmalı ve soyadın önünde yer almalıdır:

Belediye Meclisi başkanı Alfred Meyer
Belediye Meclisi başkanı A.Meyer değil

- İsimlerle birlikte kullan "Bay" ve "Bayan" sözcükleri fazlalık yaratır:

Elisabeth Müller, Bayan Elisabeth Müller değil, Yönetim kurulu üyesi Alfred Moser, Yönetim kurulu üyesi Bay Alfred Moser değil.

- İlke olarak firma reklamlarından sakınmalıdır.

Yalnız, firma açılışlarında, jübilelerde, firma tanıtımlarında halkla ilişkiler ve tanıtım söz konusu olduğundan yerel ve bölgesel gazetelerde reklam kaçınılmaz olabilir. Bu durumda belli bir çizginin korunması gerekir.

Haber (karmaşık)

Karmaşık haber, basit haberden, uzun oluşu ve olayı ayrıntılı bir biçimde ele alışıyla ayrılır; olaylar ve gerçekler geniş çapta aktarılmalıdır.

Haberi çeşitli açılardan aydınlatarak, açıklayarak, bağlantılar kurarak derinleştirir.

Karmaşık haberde yazarın görüşlerine ve düşüncelerine de yer verilir (bkz. önemli günlük gazetelerdeki yurt dışı muhabirlerinin haberleri. Katıksız gerçeğe dayalı haberleri muhabirler genellikle ajanslara bırakırlar. Yazı işlerimdense kendilerinin doğrudan ulaşabildikleri olayları bağlantılarıyla ortaya koyar ve

olayın tipik seyrini nasıl yaşadılarsa öyle anlatırlar. Bu arada öznel izlenimlerini de bütünüyle gizleyemezler. Ama yetkin, dürüst ve gerçeğe uygun davrandıkları sürece hiç kimse onları bu nedenle suçlayamaz.)

Yurt dışı muhabirlerinden farklı olarak yerel ve bölgesel muhabirler yazı işlerine haber de iletme zorundadırlar. Çünkü onlar, gazetenin eskiden olduğu gibi hala "Newspaper" bölümü için hizmet vermektedirler.

Haber muhabiri sıfatını aldıktan sonra onlar da esas itibarıyla yurt dışı muhabirleri için geçerli olan yasalara tabi olurlar.

Karmaşık haberde de önemli bilgi girişte yer alır, daha az önemli olanlarsa sondadır. Fazlalıklar atılır. Yazar, haberin özünü asla son tümce için saklamamalıdır.

Karmaşık haberin çeşitli formları vardır

- Realite haberi, olayları özetler (Örneğin, Zürih'te konut sıkıntısıyla ilgili bir haber, AIDS'in İsviçre'de yayılışı vs.) Öznel değerlendirmeler pek içermez
- Eylem haberi, olayların akışını ayrıntılarıyla anlatır. (Kaza, cinayet, afetler...) Her ne kadar tarihsel sıraya sadık kalmak zorunlu değilse de olayın gidişatı açık olarak belirtilmelidir. (Bir kaza olayı anlatılırken önemli bilgiler girişte verilir, ayrıntılar değil)
- Yaşantı haberi yoğun öznellik içerir, ama gerçeğe yönelik araştırmalarla zenginleştirilmiştir. Röportaja göre daha nesnedir.
- Alıntılı haber, sunulan bir bildiriye ya da bir basın konferansını özetleyerek verir. Haber düşüncelerin özünü içermelidir. Kronolojik dizi burada içeriğin değerlendirilmesinden daha az önem taşır. Haberin özü yine girişte yer alır. Önemli pasajlar dolaylı anlatımla aktarılmalıdır (bakınız doğrudan ve dolaylı anlatım s.).

Bir haber metninde giriş ve sonuç

Giriş

Bir haber metninin girişi ya içerik açısından ya da biçim açısından ilginç olmalıdır. Okur konuya ilgi duymalı ve ondan etkilenmelidir. Ama okurun düzeyi daima göz önünde bulundurulmalıdır (yani zorlanmamalıdır). Bunu sağlamak için de çeşitli olanaklar vardır:

- Bir makalenin ilk cümlesi okurlar için bir tutamaç görevi görmelidir (Der "Spiegel"). En kısa yoldan doğrudan konuya girmek (in medias res) ilginç bir giriş için kullanılan eski bir yöntemdir.

Yani önemli olan okurun içerikten etkilenmesini sağlamak amacıyla metnin ilginç bir bilgiyle başlamasıdır.

"Memeli deniz hayvanlarını korumak amacıyla kurulmuş çalışma grubu ve Cornelli sirki, deniz aslanı Adolph'un barınma ve taşınma konusunu tartışıyor. Geçen hafta meydana gelen bir kaza bu sürtüşmeyi daha da alevlendirdi. Cuma günü "Frauenfeld" civarında Adolph, hareket halindeki kamyonundan otobana düştü. Bunun üzerine kantondaki veteriner müdürlüğü hayvanın taşınma ve barındırılmasıyla ilgili yasal düzenlemeleri yeniden gözden geçiriyor."

Bu örnek, konuya açıklık kazandırdığı gibi ilgi duyanları da etkileyebilecek niteliktedir.

Bir sonraki örnekte ilginç olmadığı gibi karışık, bunun da ötesinde çok kötü formüle edilmiş:

Önümüzdeki yıllarda Bonaduz beldesini, bölge halkının ve geçen hafta yeni seçilen başkanın halletmek zorunda oldukları büyük görevler bekliyor.

- Konu uygun olduğu takdirde giriş renklendirilerek verilebilir (Bakınız. betimleyerek yazmak)

Bu yumuşak giriş okurun ilgisini, cansız hatta karmaşık ve bütünüyle gerçeklere odaklı haber metnine çekebilmelidir. Bu bölümde haber eğlendirici ve çarpıcı bir biçimde iletilir. Yalnız bu tür bir uygulama metnin devamını okumaya sevk etmeli, yalnızca geçici bir istek yaratmamalıdır.

Örnek:

Yavru fok balığının hiç şansı yok. Avcı, tirpitle acımasızca vuruyor durmadan. Daha ölmeden buzun üzerinde sürüklenerek gemiye götürülüyor. Anne fok balığı sürünerek arkalarından gidiyor ama yavrusu için artık kurtuluş yok.

Güvertede, hala canlı olan yavrunun derisi yüzülüyor.

Bu dehşet verici sahneleri Norveçli film yönetmeni Odd Lindberg "Foklar ve insanlar" isimli filmi için görüntüledi...

Bu kutuplarda sürdürülen acımasız fok avcılığıyla ilgili bir belgesel filmin eleştirisine ait bir giriştir. Bu eleştiri bu denli ilginç başlamayabilirdi de:

Pazartesi gününden beri Rex sinemasında insanı şoke eden bir belgesel film gösterimde: "Fok balıkları ve insanlar"

"Gerçek yetenek sahibi olan çok az kalpazan vardır. Yalnızca onlar banknotları hemen hemen kusursuz kopyalarlar. Aslında bu yeteneklerini daha anlamlı bir amaç için kullanmamaları çok yazık..."

Roger D bu işi bilmek zorunda. D. İsviçre'nin birinci sınıf sahte para avcısı ve sahte para uzmanı. 14 yıldan beri Bern'deki barolar birliğinde kalpazanlıkla mücadele eden merkezi yönetmektedir.

Elinden çeşitli standartlarda binlerce sahte banknot geçti, İsviçre banknotları da dahil olmak üzere...

Bu giriş sonucunda haber gövdesinde gerçek kalpazanlık olayları ve buna karşı verilen mücadele iletilir.

- Seslenmeli giriş (okura doğrudan seslenilir) okurların dikkatini çarpıcı bir biçimde çekebilmek için kullanılan başka bir yoldur:

Eğer emekli sandığına her ay kaç para verdiğinizi bilmiyorsanız, daha önce pek çok sivri akıllının yapmış olduğu bir hatayı yapıyorsunuz demektir. İsviçre’de çalışanların yarısından fazlasının meslek güvencesinin kaç para patladığından haberi yok. Bu konuda hiç düşündünüz mü? Acaba katkılarınızın beklentilerinizle eş değer olup olmadığını anlamak için emekliliğinizle ilgili yönetmeliği baştan sona okudunuz mu?

Zira federal meclisin onamasına bağlı olarak edim ve karşı edim arasındaki eşitlik, emeklilik güvencesinin de esasını oluşturuyor.

Edim farklılıkları ancak risklerin eşitliği söz konusu olduğunda ortaya çıkabilir: Kim uzun yaşarsa, bu süre boyunca emekli maaşını da alacaktır.

- Yanıtlanması gereken ya da gerekmeyen sorularla habere girmek de heyecan yaratır. Yalnız sorular haberin konusuyla ilgili olmalı - aşağıdaki örnek gibi - ve ilgi uyandırmalıdır.

İsviçre’nin artık ufak da olsa bazı ekstra girişimlerde bulunamayacağı doğru mu? EWR’ye hayır demenin somut ekonomik etkileri neler olabilir? Katılmama durumunda iş yerleri büyük ölçüde tehlikede mi demektir? Tarım sektörümüzde ne gibi değişiklikler yaşanır? Daha önceleri de İsviçre’de böyle bir durumla karşılaşıldı mı, karşılaşıldıysa nasıl davranıldı?

Prof.Gut salı günü meslek eğitim merkezinde yaptığı bir konuşmada bu tür sorulara yanıtlar verdi.

- Bir beğeni, sevinç, hayret, acı, nefret ya da dehşet ifadesi de –uygun kullanılırsa- okuyucuyu çekebilir.

Yalnız bu ifade biçemi gerçekten şaşkınlık, kabullenme ya da nefret yani etkilenme yaratmalıdır, aynen verilen örnekte olduğu gibi:

Ne yazdı ama! Güneşi taparcasına sevenler ve yüzmekten büyük haz duyanlar, haftalarca havuzlarda eğlendiler. Artık sezon sonu yaklaştı: Cumartesi günü yani yarın Zürih kantonunda havuzların pek çoğu son kez açılacak. Bazıları rekor haberleri verebilirler...

Sonuç

Bir haber metni asla basit bir biçimde sonuçlanmamalıdır. Sonuçta etkili bir tanı sunulmalı, kalıcı bir izlenim bırakılmalıdır.

"Spiegel Dergisi" çalışanlarına, okurlarına gerçeği vurgulayan kısa ve öz bir cümleyle veda etmelerini önerir.

Bu tümce, "her bir öykü metnini, bakışlara yansıyan hayranlık, şaşkınlık ya da memnuniyet ifadesiyle sonlandırmalıdır" Üzerinde uzun uzun düşünüldükten sonra kurulabilmiş sonuç cümlelerine dikkat etmek gerekir. Genellikle bu tür cümleler düzme ve yapay olduklarını belli ettikleri gibi haberi kaleme alan kişinin düştüğü sıkıntılı durumu da ele verirler. Çoğunlukla –bu biçimde kurulmuş- ilk ve son cümleler atıldığında haber metni anlam kazanır. Sonuç cümlelerine yönelik bazı ipuçları:

- Önemli bir tanıyla haber her zaman iyi sonuçlandırılır. Zürih'de daha önceden planlanmış 14 gün süreli kullanılmış kağıt toplama kampanyasıyla ilgili bir makalede yer alan sonuç cümlesi şöyledir: Zürih şehrinde her gün ortalama 100 ton eski kağıt toplanıyor.

İsviçre'nin IMF'ye olası katılımı hakkında kaleme alınmış bir makale şu tespitle sonlanıyor:

... Parlamento'nun IMF'ye katılma kararı aslında gönüllü bir halk oylamasını gerektirir.

- Girişte yer alan bir simgeye ya da bir ifadeye yeniden değinilebilir. Böylece metnin bütünü bir arada tutan ve haberi biçimsel açıdan tamamlayan köprü (çerçeve) kurulmuştur. Altta, bir huzur evini betimleyen örnekte bu köprü baştan sona uzanmaktadır.

Giriş: Ebikon huzur evinin terasındaki yaşlılar, sıcak sonbahar günlerinden yararlanarak güneşleniyorlar. Kağıt oynayan bir grup "Stich und Wys" için mücadele ediyor. Onları dikkatle izleyen bir seyirci purosundan bir nefes çekiyor ve iki kadın derin bir düşüncelere dalmış gibiler.

Bu giriş sonrasında huzur evi olduğu gibi ayrıntılarıyla betimleniyor. Makale şöyle sonlanıyor:

Sonuç: ... terasta kağıt oynayan grup kendini iyice oyuna kaptırmış. Yaşlılardan birisi kafesteki tavşanlara bir şeyler söylüyor. Hava serinlediği için iki yaşlı kadın bastonlarını alarak eve gidiyorlar.

Bir metnin girişi gibi sonucu da renklendirilebilir.

- Haber sonunda, olayın sonuçları ile ilgili bir yansıma ya da tasarımlarla ilgili olasılıklar yer alabilir. Bir beklenti dile getirilebilir ya da perspektifler sunulabilir.

... İddialar ve suçlamalar giderek artan sığınmacı sayısından çok önce düşünülmelidir.

(Bir gazeteci, hükümetin izlediği sığınmacılar siyasetine yönelik suçlamalarla ilgili haberini, bu açıklayıcı cümleyle bitiriyor).

... Bu günlerde yönetimin alacağı kararla kaderi belirlenecek olan bir sonraki tiyatro sezonu tüm çabalara rağmen kredi alamadığı taktirde tiyatro müdürü istifasını saklı tutmak istiyor (görüş).

... Kendini kanıtlama fırsatına tesadüfen kendi topraklarında sahip oluyor: Gelecek büyük slalom Ocak ayında Adelbaden'de yapılacak (Bir spor haberinin sonunda dile getirilen beklenti).

- Etkili bir alıntı ya da bir soru da makaleyi bitirirken yararlanılabilecek denemiş yöntemlerdir.

... içten, hassas, felsefe kokan her şeye ilgi duyan bayan sanatçı çıplak ayaklarla çalışıyor: "Resim yaparken yerle teması hissedebilmeliyim."

... Belki de bizzat koroya katılmak için bir fırsat? (Bir haber muhabirinin Zürih'te bir konser salonunda halkın katılımıyla söylenen Noel şarkılarıyla ilgili haberinin sonuç sorusu).

Önemsiz ve anlamsız oldukları için şu tür ifadelerin kullanılması iyi değildir: Olayın gidişatını zaman gösterecektir... (Bu daha da banal bir tanıdır) geriye umut etmek kalıyor.

Dikkat:

Genelde, bir haberin sonucunda da girişte yararlanılan yöntemler kullanılır (ilginç bir bilgi, öyküleme, alıntı, soru, yansıma, seslenme).

Röportaj

Örnek:

Ek I. s.

Röportaj haber iletir, atmosfer yaratır.

Yapısına daima öznellik hakimdir ve bu öznellik bütünüyle gerçeklere odaklı basit haberin ve de hemen hemen aynı derecede yalın biçimlendirilmiş karmaşık haberin aksine aranan bir özelliktir.

Röportaj, gerçekleri, öznel yaşantılarla harmanlar. Yalın biçimde kaleme alınmış basit haberden, gerçekleri yansıtan karmaşık haberden daha ayrıntılı, daha canlı bir anlatım biçimine sahiptir. Ama anlatımın renkliliği, bir dizi niteleme sıfatının kullanımıyla değil, daha çok içerikle sağlanmalıdır. Röportajlar genellikle birinci tekil şahsın ağzından yazılır.

- Eylemler ve yaşantılar, gerçek olaya ilişkin haberlerle bağlanır. Ama bu iş olduğunca canlı yapılmalıdır.
- Bir röportajda insanların da söze katılmaları (olası ise doğrudan anlatımla) önemlidir. Bu, anlatımı canlandırır ve aktarılan yaşantıya doğrudan bağlantıyı sağlar.
- Bir röportaj asla yazı işlerinin dört duvarı arasında kurulan bağlantılarla araştırılmaz. Kaleme alınan olay bizzat yaşanmış olmalıdır (olduğunca çok not alınmalı).
- Bir röportaj, öykünün doğal anlatımına elverişli bir yapıya sahip olmalıdır, yani, olay örgüsünün tamamı coşku ve dinamizm içinde anlatılmalıdır. Aralara olayın hızını yavaşlatan an'lar da (düşünceler, yansımalar, yargılar) serpiştirilebilir. Kesinlikle bir okul kompozisyonunun biçemi yeğlenmemelidir (genelden özele). Bunun tersini uygulamak daha uygundur (özelden genele).

- Salt tarihsel bir yapı, çok ender kullanılır. Ana düşünce kaybolmadığı takdirde bir röportaj konusal açıdan da yapılandırılabilir ama olaydaki iç bağlantı korunmalıdır. Röportaj –haber gibi- hiyerarşik düzen içinde değil, bir oyun gibi kurgulanır (W.Schneidet).
- Bir röportajın biçemi heyecan yaratmalıdır ve bu heyecanın ölçüsü genelde şimdiki zaman kullanımıyla arttırılır. Yaşanmış olanlar doğrudan olduğu gibi aktarılır. Sıyga değişikliklerinin yerinde kullanımı metine ilginçlik kazandırır. Heyecan yaratılması gereken durumlarda aşırılıklara yer yoktur. Heyecan için tempo gerekir. Tempo da kısa cümlelerle sağlanır. Gereksiz sözcük ve tümce öğeleri kullanmaktan sakınılmalıdır. Okurun kendiliğinden eklemeler yapabileceği yerler anlatılmamalıdır. Kaynak belliyse (örneğin alıntılar) usul gereği sürekli kaynağa yönelik gönderme yapmaya gerek yoktur. Biçem renkli ve canlı olmalı, ama anlatımın renkliliği bir dizi sıfat ve zarf kullanımıyla değil, içerikle sağlanmalıdır.
- Betimlemek (atmosfer, duygular, görünümler) anlatmak (süreçler, eylemler) alıntılanmak (etkili ifadeler) ve yansıtmak (düşünmek, sonuçlar çıkarmak): Bir röportajda bu dört öge iyi dağıtılarak kullanılmalıdır.

Bu öğeler metne canlılık katar ve konunun farklı bakış açılarından değerlendirilmesine olanak sağlar.

Bu bakış açıları şunlar olabilir: öznel görüş; başkalarının görüşü (bu görüş oluşturulabilir, görülebilir, gözlemlenebilir ya da birine aktarılabilir); kitap ve belgelerden kazanılan bilgiler, eylemlerde bulunan kişilerin ifadeleri gibi.

Olayı yavaşlatan unsurların ille de sıkıcı olması gerekmez. Olay hakkında düşünmek ve bazı sonuçlara varılabilmek için bu yöntem özellikle uygulanır. Böylece röportaj da derinleştirilmiş olur.

- Röportaj yorum gibi bir yargıyla sonuçlanmak zorunda değildir. Bu metin türünü sona erdirmenin çeşitli yolları vardır. Uygun bir alıntı, duyulmadık bir tanı, metnin başlangıcında yer alan bir tespitin yinelenmesi ya da ilginç dramatize edilmiş bir betimleme, röportajı sona erdirmek için elverişli olanaklardır. Burada da kural, röportajı bozan -metindeki yeri önemli değil- kışeleşmiş ifadelerin ve görüşlerin kullanılmamasıdır.

Röportaj her haber konusu için uygun değildir. Bazen hakaret ve saygısızlık olarak algılandığı durumlar olabilir (Örneğin, bir parti ya da yerel yönetim toplantısı hakkındaki öznel biçimde kaleme alınmış bir röportaj-haber, küçümseme ya da art niyetli yorumlama olarak algılanabilir. Katılımcılarda ciddiye alınmadıkları izlenimini yaratabilir. Bu durum kişileri kızdırır ve bu kızgınlık muhabire ve gazetesine yansır) – Bu nedenle her gazeteci, hangi haber tekniğinin söz konusu olaya uygun olduğunu tam olarak kontrol etmelidir.

Rapor

Belli bir konuyla ilgili her türlü bilgiyi içeren bir haberdir. Röportajın tersine belgelere ve arşiv materyaline dayalı olarak kaleme alınır. Röportajın öznel karakterinden uzaktır. Feature'daki renklilik de yoktur (bakınız. Spiegel, Focus, Facts, Stern, Weltwoche, die Zeit).

Dikkat:

Basit haber bütünüyle gerçeklere odaklıdır.

Karmaşık haberde öznel ve analitik unsurlar birarada kullanılır.

Röportaj aynı zamanda duygusallıkla renklendirilmiş bir yaşantı haberidir.

Haber teknikleri dizisinde ilk sırayı basit haber alır. Bir olay hakkında kısa ve öz olarak bilgilendirir. Bir kazada örneğin, olay kısa bir süre içinde haber olarak iletir.

İkinci sırada ayrıntılı, gerçeğe odaklı karmaşık haber vardır. Ayrıntıları ve nedenleri aktarır. Çoğunlukla olaydan ancak birkaç saat sonra kaleme alınabilir. Üçüncü sırada röportaj yer alır. Bir görgü tanığı ya da olayı yaşamış bir kişi tarafından yazılır ve bu kişiye ait duygu ve düşünceleri de iletir. Bütünüyle kişisel bir yaşantıyı anlatır.

Söyleşi

Örnekler:

Ek 1.s

Söyleşi gerçekler hakkında bilgi toplamak ve bu konudaki görüşlerini öğrenmek için tanınmış bir kişiye sorular yöneltmektir. Araştırmalardaki vazgeçilmez yöntemdir. Bu nedenle de her türlü gazetecilik etkinliklerinde söyleşi vardır (bkz. "Araştırma")

Kendine özgü bir haber tekniği olarak gelişmesinde elektronik medyanın payı büyüktür.

Söyleşi formüle edilmiş ve basılacak hale gelmiş yazılı bir materyel değil de, daha çok bir sohbet olduğu için aslında gazeteye uygun değildir. Özellikle de sözsüz göstergeleri (mimikler, jestler, bakışlar), ses tonu ve de ifadelerdeki vurgu, yazılı bir metne yansıtılamaz. Tüm bu kısıtlamalara rağmen gelişmeler, söyleşinin aynı zamanda yazılı basında da sıkça uygulanan bir yöntem olmasını sağlamıştır.

Yerel ve bölgesel basında genellikle okura tanıdık kişiler gündeme geldiğinden daha da etkili olmaktadır.

Söyleşi bir görüşün özgünlüğünü vurgular ve önemli bir olayın (felaket) görgü tanıklarından bilgi almak gerektiğinde de son derece uygun olur.

Yazılı olarak yapılmış bir söyleşinin avantajı, sonradan yazılabilesidir –şayet onaylanmışsa- ve bu da içeriğin daha bir özgün, açık ve doğru olduğu izlenimini yaratır.

(Radyo ve televizyondaki canlı ve stresli yayınlarda karşılaşılan ifade bozuklukları yazılı metinlerde kolayca giderilebilir).

Son şeklini almış söyleşiler gazetelerde daha çok güncel bir konuyla birlikte kısa söyleşi olarak (örneğin, görgü tanıkları) sıkça kullanılır.

Özellikle bir konuyla ilgili görüş bildiren söyleşileri kullanmak, nedenleri aydınlatıp açıkladıkları için daha mantıklıdır.

Eğer bir yazı işleri ya da bir gazeteci zor bir konuyu, söyleşi sayesinde kolayca halledebileceklerini zannederlerse yanılıya düşmüş olurlar. Oldukça iddialı konularda titiz bir ön hazırlık yapmadan gerçekleştirilen söyleşiler başarısızlıkla sonuçlanır. Bir sohbet düzeyinden öteye gidemezler.

Söyleşi partnerine ya telefonla (kısa söyleşiler için) ya da karşılıklı yapılan bir görüşmede sorular yöneltilir. Yüz yüze yapılan söyleşiler her zaman için daha sağlıklıdır.

Daha uzun ve ayrıntılı görüşmelerde kişisel bağlantı gereklidir.

Dikkat:

Bir söyleşi sırasında yetki daima soru yöneltilen kişidedir, soru sonunda değildir. Tüm haklar onun elindedir. İsterse onayladığı görüşmeyi yayınlanma öncesinde geri çekebilir.

Söyleşi çeşitleri

- Olaya odaklı söyleşi, gerçekleri ve nedenleri araştırır ve haber toplamak için önemli bir yöntemdir. Gazetede basılmak üzere formüle edilmiş bir söyleşi, başka yoldan elde edilmesi olası olmayan olguların peşindedir. Ama kesinlikle basit bir haber toplama biçimi olarak algılanmamalıdır, aksi takdirde monoton bir etki bırakır. Önemsiz ayrıntılara yönelik sorular kaynak tarafından saygısızca bir davranış olarak yorumlanabilir. (Örneğin: Partiniz ne zamandan beri etkinlikte? Ne zamandan beri başbakansınız? gibi sorular). Böylesi soruşturma biçimindeki söyleşiler profesyonelliğe yakışmaz ve pek bir değeri de yoktur. Bu durumda söyleşi yapılan kişi gazeteciyi yetersiz, ilgisiz ve sıkıcı olarak nitelendirecek, söyleşi de yarım kalacaktır. Olaya

odaklı söyleşi, henüz aydınlatılmamış, tartışmalı gerçeklerin peşindeyse amaca ulaşır.

Uzman bir kişi, bir olay nasıl çözümlenir, bir makine nasıl çalışır, ya da alınan bir önlemin olası sonuçları neler olabilir, bu konuda bilgi verir.

Olaya odaklı söyleşiyi bir felaketin görgü tanıklarıyla da gerçekleştirmek olasıdır. Yani amaç, bilir kişilerden ya da görgü tanıklarından bilgi toplayarak gerçekleri açığa çıkarmaktır.

Uzman kişiler genellikle halkın anlayamayacağı dilde (bilimsel dil) karmaşık ve ayrıntılı açıklamalarda bulunurlar.

Bu nedenle bu kişileri fazla terim kullanmamaları için önceden uyarlamak gerekir. Şayet bu kavramların kullanımı kaçınılmazsa, o zaman bunların açıklanması gerekir (açıklamanın uzman tarafından yapılması en doğrusudur).

- Görüşlere odaklı söyleşi bir eylemin gerekçelerini araştırır, nedenlerini ve bağlantılarını soruşturur. Bu sayede bilinen bazı olgulara ışık tutar ve kaynağın bu konudaki kişisel görüşlerini öğrenmek ister. Yani konu burada kararlar ve yorumlarla, öne sürülen bir görüşün sondalanmasıyla (deşilmesi) düşünceler ve kestirmelerle ilgilidir.

Görüşlere odaklı söyleşi bir kişinin dünya görüşü ya da kararları sorgulanıyorsa ve bunlar önemliyse amacına ulaşmıştır.

Bir kişinin davranışlarına etki eden duygu ve düşünce yoğunluğu ne denli fazlaysa (yazarlar, siyasetçiler, sanatçılar, rahipler, filozoflar vs) söyleşi de bir o kadar derin araştırılarak sürdürülmelidir.

- Biyografik söyleşi doğrudan insana, karakterine ve yaşam biçimine yöneliktir. Sorular yoluyla kişilerin yaşamındaki dönüm noktaları, eğilimleri, hobileri,

zaafları ve özel yetenekleri açığa çıkarılır. Soru içindeki dolaylı bir değerlendirme ya da iddia dışında, gazeteci kaynak hakkında herhangi bir yorumda bulunmaktan kaçınır. Biyografik söyleşide öncelikli olarak özel hayat ve bir insanın kişiliği araştırılır.

Dikkat:

Olaya odaklı söyleşi gerçekleri araştırır, görüşlere odaklı söyleşi öznel değerlendirmeleri sorgular ve biyografik görüşme insanı, verdiği yanıtlar doğrultusunda tanıtmaya çalışır.

Kısaca tanıtılmış olan bu üç söyleşi formu uygulamada birbirine karışır.

Uygulama

- Söyleşide olası olduğunca çok açık uçlu sorular yöneltilmelidir (neden, nasıl oluyor da ne zamandan beri, daha ne kadar sürer... vs).

Bu tür sorulara daima özlü yanıtlar verilmelidir. Genelde yalnızca "evet ya da "hayır" şeklinde cevaplar gerektiren soruları –kapalı uçlu sorular- tercih edilmemelidir. Belki belli durumlarda net bir görüşün elde edilmesi için uygun olabilirler, ama pek çok durumda bir "evet" ya da "hayır" yanıtı sonucunda ne yapacağını bilemeyen kişiyi zor durumda bırakırlar.

Soru: Edindiğimiz bilgilere göre ordunun kaldırılmasından yanaymışsınız, bu doğru mu?

Cevap: Hayır.

Soru: Neden?

İkinci soruyla söyleşiyi yapan kişi doğru bir tepki vermiştir. Bu durumda soru yöneltilen kişi rengini belli etmek zorundadır. Görüşünü açıkça ortaya koymalıdır. (Gazetecinin duruma uygun biçimde tepki gösterme yetisi özellikle elektronik medyada, öncelikli olarak da canlı yayınlarda yapılan söyleşilerde önemlidir).

En çok sorun yaratan, hatta uygunsuz kabul edilen, yanıtları etkileyen ya da yanıtı içinde barındıran, yönlendirici sorulardır. Bu tür sorular söyleşi yapılan kişinin gerçek görüşlerini yansıtmayan eksik ve yanlış cevapların verilmesine yol açar.

Soru yönelten kişinin söyleşi partnerinden özellikle duymak istediği bir yanıt varsa, bu durumda böylesi sorular tabii ki çok uygundur. O zaman sorular aşağıdaki örneklerde olduğu gibi yöneltilir:

Siz de..... duğu görüşünde değil misiniz?

Eğer ... duğunu iddia edersem buna katılmaz mısınız?

Bu topluluğun çoğunluğunun zannettiği gibi siz de ... duğunu zannetmiyor musunuz?

Pek çok soru aynı anda sorulmamalıdır. Söyleşiyi planlayan kişi, iki ya da üç soruyu bir arada yöneltirse, kaynağın tüm soruları yanıtlamayacağı riskini de gözönünde bulundurmalıdır. Bazı soruları yanıtlamayı unutacağı gibi, hoşlanmadıklarına da hiç değinmeyebilir. Aşağıdaki örnek böyle bir durumu açıklamaktadır:

Soru: Kitabınızda... araştırmasının İsviçre'deki Alman kantonlarında bu konudaki ilk inceleme olduğuna işaret ediyorsunuz. Peki, bu zamana kadar bu tür araştırmalara hiç gereksinim duyulmadı mı? Bu yapıt somut bir talepten mi doğdu yoksa enstitünüzde bir işe yaraması gereken boş uzmanlarınız mı vardı? Ayrıca Batı-İsviçre'de Tessin'de ya da komşu ülkelerde sizinkine benzer araştırmalar var mı?

Cevap: *"Var sayın ki, nasıl enerji tasarrufu sağlanır türündeki bir görevi yerleşim bölgenizdeki diğer insanlarla birlikte değerlendirmek üzere üstlendiniz, bu durumda*

yalnızca kendi kişisel kestirmelerinize ve diğerlerinin bu konudaki fikirlerine herhalde siz de pek güvenemezsiniz.

Öncelikli olarak mutlaka durumu analiz etmek isteyeceksiniz, olguları biraraya toplayacaksınız, insanların görüşleri ve davranışlarıyla ilgili bilgi edineceksiniz, bağlantıları bulmaya çalışacaksınız. Başka bölgelerdeki ya da ülkelerdeki araştırmalar ,sizin çalışmanız için yararlı olabilir, ama siz bununla yetinmeyeceksiniz. Bu konuda kendinize somut bir tablo çizmek istersiniz. Ancak o zaman kendinizi, gerçeği gözardı etmeden, sağlam önerilerde bulunabilecek güçte hissedebilirsiniz. Aynı şey benim çalışmam için de söz konusu. Günümüz koşullarının köklü bir analizini yapmadan bizim kuruluşumuz da fazla ileriye gidemez."

Soru yöneltilen kişi, doğrudan bir yanıt vermektense çareyi varolan temel düşüncelere kaçışta buluyor.

Kesin olan bir şey varsa o da, yapıtın somut bir talep üzerine mi yoksa yalnızca enstitüde işe yaramak isteyen boş uzmanlar olduğu için mi yazıldığını okurun öğrenememiş olmasıdır. Söyleşiyi yapan kişi ilave sorular da yöneltmiyor, bu da daha önceki sorularına verilen yanıtların kendisini pek ilgilendirmediği izlenimini yaratıyor.

Belki gazeteci bu ünlü yazarı yalnızca konuşturmuş olmaktan dolayı bile mutlu olabilir. Önemli olan yazı işlerine bu önemli adamla yapılmış kapsamlı bir söyleyişi sunmaktır.

Tüm söyleşi baştan sona bu biçimde sürdürüldüğünden ve kaynak dilediğince konuşma şansına sahip olduğundan gazeteci kendine yönelik yapılan yeterince katı olmadığı ve söyleşiyi sürdüremediği şeklindeki eleştirileri ve hatta –haklı olarak- replik veren kişi nitelendirmesini de kabullenmek zorundadır.

- Gazeteci olduğunca yetkin görünebilmek için materyal açısından söyleşiye çok iyi hazırlanmış olmalıdır.

Ancak bu biçimde söyleşi konusunun temeline inebilir ve konuşmayı kendi isteği doğrultusunda sürdürebilir. Aksi takdirde söyleşi partneri tarafından yönlendirilir, o zaman da kontrolü yitirir.

Yalnızca iyi bilgileneilmiş olmak eleştirel bir sorgulamayı ve konuşmanın idaresini olası kılar.

- Salt önceden hazırlanmış sorular sorulmamalıdır. Gazeteci sohbet sırasında söylenenlerle ilgili sorular yöneltebilmek için söyleşi partnerini can kulağıyla dinlemelidir.

Sormak istediği bir sonraki soruya odaklanan kişi belki de konuşma arasındaki sorularla açıklığa kavuşturulması gereken önemli ifadeleri kaçırabilir.

Gazeteci söyleşi yaptığı kişiyi zorladıkça, konuşma canlı, bilgilendirici ve okur için de ilginç hale gelir. Yoksa söyleşi monoton bir sorgulama biçimine dönüşür.

Sorulan sorunun yanıtlanıp yanıtlanmadığına daima dikkat edilmelidir.

Siyasetçiler ve bazı deneyimli söyleşi partnerleri hoş olmayan sorulara kaçamak cevaplar verme konusunda oldukça başarılıdırlar. Bundan dolayı gazetecinin belli durumlardaki ısrarlı tutumu gayet doğal ve yerindedir. Böylesi bir davranışın saygısızlıkla ilgisi yoktur. Bir yanıtta kapalı noktalar da derhal ara sorularla açığa kavuşturulmalıdır.

Her zaman eleştirel olmalı ama kabalaşıp saygısızlaşmamalıdır. Hoş olmayan durumlar yaratmaktan kaçınılmalıdır. Hiçbir gazetecinin kamuoyuna sergilememesi gereken özel yaşamın gizliliği vardır. Saygısızlık, ısrarcılık ya da bilgiçlik hoş karşılanmaz.

Konu ne denli çetin olursa olsun gazetecinin ses tonu ölçülü olmalı ve söyleşi partnerine karşı da nazik davranmalıdır (Söyleşi partnerlerini sıkıntılı durumlara

iten ölçüsüz davranışlı gazetecilerin, televizyon izleyicilerinin çoğunun gözünden düşmesi bir tesadüf değildir. İzleyiciler, sanki saldırıya uğrayan kendileriymiş gibi sıkıntı içindeki kurbanla kendilerini çok çabuk özdeşirirler. Gazete okurları için de aynı durum söz konusu olabilir). Söyleşi sırasında gazeteci ne savcı ne de hakimdir, yalnızca bir konuktur ve bir konuk gibi davranmalıdır.

- Söyleşi sırasında bir teyp kullanılacaksa, görüşme yapılacak kişinin bunu onaylaması gerekir ve onay, araç çalıştırılmadan önce alınmalıdır. Bu konuda fikir sorulmazsa kurallara aykırı davranılmış olur. Aslında konuşma sırasında teyp kullanımı yararlıdır. Teyp kullanımıyla ilgili olarak "Araştırma" bölümünde yazılı olanlar da geçerlidir.
- *Off-the-record* istekleri saygıyla karşılanmalıdır. Konuşma esnasında soru yöneltilen kişi belli nedenlerden dolayı henüz kamuoyuna açıklanmasını istemediği sırlarını gazeteciye açarsa, bu isteği yerine getirilmelidir.

Bu gizli haber çoğu zaman gazeteciye bağlantıları daha iyi kurabilmesi ve sonuçta yayınlacağı haberi daha iyi değerlendirebilmesi için verilir (gazetecilik dilinde, bir basın konferansında ya da bir görüşme sırasında duyurulmamak koşuluyla medya çalışanlarına güvenerek iletilen haberler *off-the-record* olarak adlandırılır, yani kaydedilmemeli ve yayınlanmamalı demektir).

Bir gerçeğin derinlemesine incelenmesi açısından bu tür bilgiler, her zaman çok önemlidir; insanın yayınlayabildiklerinden fazlasını bilmesi (bitmemiş projeler, olası tasarımlar, kanıtlanmamış hipotezler vs). Bu nedenle gazeteciler bu tür gizli haberlere teşekkür borçludurlar. (Medyacılar, bir kişiyi korumak ya da adli bir kovuşturmadan uzak tutmak amacıyla kamuoyunun bilmesi gereken haberleri kesinlikle saklamamalıdır.)

Bazen soru yönelten kişinin, pek deneyimli olmayan görüşme partnerine, yaptığı açıklamaları kamuoyu karşısında da açıkça söyleyip söylemeyeceğini ya da açıklamalarıyla gerçekten neyi kastettiğini sorması gerekebilir. (Örneğin bir

söyleşi sırasında karşıt görüşteki bir siyasetçiye yönelik kullanılan kırıcı bir ifade yayınlanmalı mıdır?) (Bakınız "araştırma-uygulama" s.).

Dikkat:

Yasal olan of-the-record- isteğine saygı duyulmalıdır. Bu ricayı yerine getirmeyen gazeteciler, karşılarındaki kişinin güvenini kötüye kullanmış olurlar ve kısa sürede sahip oldukları ünü yitirirler.

Bir söyleşinin kaleme alınması

Elektronik medyada en fazla kısaltılabilen ve anlaşılması zor ifadelerden arındırılan (Radyo) bir söyleşi, basılı medyada kolaylıkla yeniden yazılabilir. Çoğunlukla bu tür söyleşilere hakim bu tür bir atmosfer söyleşinin anlamı değişmediği takdirde ortadan kaldırılabilir. Kısaltmalar ve diğer değişiklikler ifadelerde farklılığa yol açmıyorsa ancak, kabul görür.

Ama genelde ifadelere kısaltmalarla daha kesin ve açık bir anlam kazandırılabilir. Yazı işleri tarafından yapılan bu düzenlemeler söyleşinin okunurluğunu ve anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak içindir.

Bilgi almak için başvuru kişisinin ifadeleri gazeteci tarafından doğrudan yorumlanmamalıdır. Herhangi bir ifade onaylanmasa bile, bu görüşme partnerine, yanıtlanması olası bir soru içinde açıklanmalıdır.

Söyleşi partnerinin kendini savunmasına fırsat tanımadan yanıtları parantez içi fikirler biçiminde değerlendirmek uygun değildir.

Eğer bir söyleşi yöresel dilde sürdürülüyorsa, konuşulanların yazı diline aktarılması gerekir. Yazı dilinde bazı kavramların, ifadelerin karşılığı bulunmadığı için, yapılan iş aslında bir çeviridir. Yöresel dilden yazı diline yapılan çeviri sırasında anlamı bozan ifadelerin kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

Tipik ve çevrilmesi olası olmayan ifadeler, söyleşi partneriyle ilgili bazı çarpıcı özellikleri içeriyorsa ve çevrilmesi gerçekten olanaksızsa, aynen (tırnak içinde) aktarılabilir. Hatta bu, bir söyleşiyi (ya da bir metni) daha da ilginç hale getirir. Böylesi bir kullanım kabul edilmediği takdirde de ya uygun bir karşılık bulunmalı ya da söyleşi yapılan kişiye danışılmalıdır (Bünden yöresinden bir kişinin şu cümlesi, örneğin, nasıl çevrilebilir: “*Ár isch a khaiba Khogga, üüsara Gmainspräsident?*”. Bu değerlendirme, olumlu ya da olumsuz anlaşılabilir. Ya da bir Nildwalden rahibesinin coşkulu seslenişi: “*Üüsara Pfarrer isch a-n-Hüar!*” yöre dilinde papaza yapılmış büyük bir övgü olarak algılanmaktadır).

Her gazete söyleşisi bir bağlam içinde verilmelidir. Bu da, ya bir giriş yazısıyla, ya da söyleşinin kiminle, neden hangi konuda, nerede, ne zaman yapıldığını açıklayan çerçeve içine alınmış bilgilerle sağlanır. Söyleşi yapılan kişi, şayet giriş yazısında tanıtılmamışsa, çerçeve içine alınmış özel bir yazıyla tanıtılmalıdır.

Özellikle herkes tarafından tanınmayan kişiler söz konusu olduğunda bu yöntem gereklidir. Çerçeve içindeki bilgiler bir kimlik belgesi niteliğindedir.

Bir söyleşi asla bağlantı ve ilinti kurulmadan yayınlanmamalıdır.

Önemli ve çetin söyleşilerde, konuşmaların yazılıp yayına hazır hale getirilmiş şekliyle söyleşi partnerine yeniden gözden geçirmesi için sunulması, bir kuraldır.

İçeriği fazla yavanlaştırmadığı ya da yapılan ifadelerden bütünüyle vazgeçilmediği takdirde haklı nedenlere bağlı değişiklik istemlerine sıcak bakmak gerekir.

Daha önceki ifadede yer alan ana düşüncüyü, anlam açısından değiştirecek düzeltmeler konusunda gazeteci pazarlık yapmalıdır. Söyleş yapılan kişi, artık farklı bir görüşü savunduğu için önceki ifadesini değiştirmek isterse kendisine gereken anlayış gösterilmelidir. Aksi takdirde, tartışmalı pasaj yayınlandığında

gazetecinin kaynak tarafından sorumsuz ve dikkatsiz olarak nitelendirilerek küçük düşürülme tehlikesi de vardır.

Tanınmış bir kişiye kamuoyunda duyulan güven ne kadar fazlaysa bu kişinin açıklamaları karşısında gazetecinin kendini savunmaya çalışması da bir o kadar zor olacaktır.

Söyleşi yapılan kişinin kontrol amacıyla ikinci kez okuduğu söyleşi metni artık onaylanmış olduğundan inandırıcılık derecesi yüksek, özgünlüğü de kesindir.

Gazeteye yansımaları

Bir söyleşinin başlığı, tüm başlıklar gibi bilgilendirici ve ilgi çekici olmalıdır. Hızla gazetesinin sayfalarını çeviren bir okurun hızını kesip, onu durdurabilmeli (iyi bir başlık ya da ilginç bir resim için "stopper" kavramının kullanılması bu nedenledir) ve okumaya isteklendirmelidir.

Başlığın konuya, ya da en azından konu içinde yer alan bir görüşe değinmesi önemlidir. İyi bir söyleşi başlığı oluşturmak için baş vurulan bildik yöntem bir alıntının kullanılmasıdır. Yalnız bu alıntı öyle etkili olmalıdır ki okurun ilgisini söyleşi metninin tamamı için çekebilmelidir.

Yeterince dikkat çekici olduğu takdirde bir soru da ana başlık olarak seçilebilir (*Firmanız için yapacak bir şey kaldı mı, müdür bey?*)

Alıntılı bir başlık aslında açıklayıcı bir alt başlıkla desteklenmelidir. Alt başlıkta, alıntıyı kimin hangi bağlamda hangi konuya yönelik söylediği dile getirilmelidir.

Çoğu zaman altta yer alan metnin bir söyleşi olduğuna işaret edilir. Söyleşilerde ara başlıklar rahatsız edici bir etki yaratırlar. Zira bunlar soru-yanıt

biçimindeki dizgeye, yorumlayıcı ya da en azından koordine edici öğeler olarak ters düşerler (söyleşi sırasında ne gazeteci ne de söyleşi partneri tarafından kullanılmamış öğelerdir bunlar).

Zaten söyleşi, soru-yanıt değişimiyle yeterince bölümlenmiştir.

Oldukça uzun bir söyleşi metninde (yüz satırdan fazla) bazı şık ifadelerin destekleyici ara öğeler olarak yeniden dile getirilmesi önerilen bir yöntemdir. Bu kısa alıntı kalıpları daha büyük harflerle basılmalıdır. İşlevleriye, alışkanlık gereği öncelikli olarak metnin bu kesimlerine odaklaşan okurların ilgisini söyleşi metnine çekip konuya yönelmelerini sağlamaktır.

Dikkat

Bir söyleşi, gerçek konuşma ortamını yansıtabilecek biçimde kaleme alınmalıdır. Yani yapay bir metin üretilmemelidir.

Portre

Portre (fr. portrait), güzel sanatlarda ya da fotoğrafçılıkta bir insanın betimlenmesidir.

Gazetecilik dilinde ise portre, bir kişiyi karakteristik özellikleriyle tanıtmaya ve anlamaya çalışmaktır.

Portre, betimlenen kişinin karakteri, düşünce ve duygu dünyası hakkında bazı ipuçları vermelidir –tipik özelliklerin ön plana çıkarılması. Böylece, yalnızca dış görünüşüyle değil, özellikle görünmeyen, iç dünyaya ait özelliklerin de tespit edildiği bir insan portresi verilir.

Portre özel bir kişiyi olduğunca dürüst betimler, onu kahramanlaştırmadan ya da hakkında yargılarda bulunmadan analiz etmeye çalışır. Sonuçta, bu kişi hakkında verilecek kararlara okurun kendisi varmalıdır.

Betimlenen kişiyi idealleştirme tehlikesi de vardır. Portreler duygusallığa neden oldukları için öznellik içermeye olasıları yüksektir.

Çizilen tablo olduğunca gerçek, nesnel ve sade olmalıdır (güzel sanatların aksine burada aranan Romantizm, Ekspresyonizm ya da Impresyonizm değildir. Beklenen: Realizm'dir).

Projeksiyonlara dikkat etmek gerekir! Çoğu zaman betimlenen kişi hakkındaki iddialar kanıtlanmadan çizilen portreyle, kişiye olduğundan fazla anlam yüklenilmektedir. Bu biçimde kaleme alınmış bir portre bozuntudan başka bir şey değildir. Portrenin gazetecilerden fazlasıyla duyarlılık, yaratıcılık ve hayal gücü beklediği unutulmamalıdır.

Bu nedenle iyi bir portre elde etmenin sayısız yolları vardır. Bir portre, bir kişiyle özdeşleşmeye neden olabilir. Bir konuyu (karmaşık ya da soyut) bireye indirgeyerek böylece onun somut olarak kavranmasını sağlayabilir. (bir dedektifin, rahibin, orkestra şefinin... portresi).

Hangi niteliklerin, hangi kişisel karakter özelliklerinin kamuoyu açısından ilginç olabileceği daima araştırılmalıdır. Bugün oldukça yaygın olan, ama buna rağmen nefretle karşılanan dikizciliğin sınırları mutlak suretle gözetilmelidir.

Ne özgeçmiş ne de anma yazısı

Portre, kronolojik olarak yaşamın önemli aşamalarını yansıtan özgeçmişten (doğum yeri, doğum tarihi, öğrenim, görev yerleri, kariyer, belki hobiler) bütünüyle farklıdır. Özgeçmiş, çoğunlukla ne bir içsel bağlantının kurulmasına

yarayan ne de karakter yapısıyla ilgili olan bazı önemli verileri sıralamaktan başka bir şey değildir.

Portre, genelde yaşamını yitirmiş kişileri olumlu yönleriyle yansıtmaya çalışan anma yazısından da farklıdır.

Her ne kadar anma yazısı da yaşamdaki belli evrelere değiniyorsa da, daha çok kişinin iyi yönlerini ön plana çıkararak madalyonun diğer yüzünü gizli tutmaya çalışır. Bu, çoğu zaman öylesine abartılır ki, içeriğin inanılabilirlik payı kaybolur. (Bir Alman atasözü der ki: İnsan sahip olduğu şöhretinden daha iyi, anma töreninde söylenenlerden daha kötüdür. Hatta bu kural eski Romalılar zamanında da vardı: De mortis nil nisi bene, yani; ölenin ardından iyi şeyler söylenmelidir).

Sonuçta bir anma yazısı tanımı gereği yalnızca geçmişi aktarır, yaşamın bir bilançosunu sunar. Bu bilanço genellikle kişiliğin bütünüyle ilgilidir.

Bir de yapıtlara ilişkin anma yazıları vardır ki, bu yazılarda ölen kişinin yaratılarından söz edilir (Sanatçılar, yazarlar, bilim adamları vs).

Portre, özgeçmiş ve anma yazısı arasında yer alır. Her iki türden de öğeler içerir. Özgeçmişten, arka planda kalmış haberlere, özellikle de betimlenen kişiliğin geleceğe dönük beklentilerine değindiği için (planlar, istekler, umutlar) ayrılır. Anma yazısından farklı olarak portre, bir kişiyi daha gerçeğe dönük, daha bir mesafeli anlatır. Yaşamla ilgili önemli verileri sıralarken her bir dönüm noktasının ardında yatan gerekçeleri de araştırır. Bir kişinin karakteri, dünya görüşü, hedefleri, umutları ve istekleri, bir portre içine işlenebilir. Bir kişiye has özellikler ve bilgiler bir bağlam içinde ne denli iyi sunulursa, portre de o denli başarılı olur.

Farklı portre türleri

Portrenin farklı türleri vardır. Özgeçmişin dışına taşan her kişi betimlemesi, kişiyi bütünüyle tanımlıyor demek değildir.

Bu nedenle kariyer ve kişilik portresi (karakter araştırması) diye bir ayrım yapıyoruz.

Kariyer portresi

Biz gazeteciler, çoğu zaman kamu yararı nedeniyle okurlarımıza bir kişiyi daha yakından tanıtmak zorunda kalabiliriz. Eğer bir kişi bir kamu hizmeti üstlenmek için çabalıyorsa (belediye başkanlığı, kabine üyeliği) okur, bu kişinin göreve ne derece uygun olduğunu sorununu açıklığa kavuşturabilecek her şeyle ilgilenir.

Portre, adayın kariyer durumunu, o zamana kadar yaptığı hizmetleri, güncel ve önemli sorunlarla ilgili siyasal görüşünü, hedeflerini ve üstün niteliklerini açığa çıkarır.

Portresi çizilen kişinin görev alanı ne kadar sınırlıysa, kariyerle ilgili portre de aynı derece de kısıtlı kalacaktır. Bir sağlık merkezinin yeni yöneticisinin hayata bakış açısı, felsefi ve dini görüşleri belki de hiç sorulmazken, bir yazarın portresinde tüm bu konular ele alınıp yanıtlanmalıdır.

Siyasetçi portreleri genelde, daha önce sözü geçen normlardan sapar. Bir gazetenin siyasal çizgisi doğrultusunda bu tür bir portre sıklıkla ya olumlu ya da olumsuz bir değerlendirmeye sonuçlanır.

Aday eleştirilir (öznel tabii ki), hizmetleri iyi, ya da az iyi bulunur. Bu tür portreler yoruma has özellikler içerir ve genellikle siyasi görüşlerini açığa çıkararak, portre yazarı ve gazetesi hakkında çok şeyler anlatırlar.

Böylesi durumlarda siyasi mesafe eksiktir.

Portre yazarı betimlediği kişiyle ilgili düşüncelerini ve görüşlerini saklamaz.

Bu tür portreleri okur ve gazeteci olarak eleştirel bir gözle incelemeliyiz ve bunları siyasi gazeteciliğe ait yöntemler olarak kabul etmeliyiz. Yine de bu tür anlatımların ne derece güvenilir olduklarına yönelik soru işareti hep var olacaktır.

Kişilik portresi

Kişilik portresi, bir kişiyi, yalnızca kendisinin ispatlayabileceği belli yetenekleri doğrultusunda değil, tüm özellikleriyle tanıtmaya çalışır. Fakat bu istek, bir insanı bütünüyle anlamak olası olmadığı için asla tam olarak gerçekleştirilemez. İyi bir portre, kişiye has pek çok temel özelliği yansıtır. Bu kişi okura, düşünce yapısı ve duygularıyla, umutları ve küskünlükleriyle, inancı ve kuşkularıyla iradesi ve yazgıya boyun eğişiyle tanıtılmalıdır.

Bu başarıldığı takdirde portre de kapsam ve değer kazanır. Kamuoyunda gündemde olan her insanın portresi çizilebilir. Ama gazetecinin, okur kitlesinin böyle kapsamlı bir portreye gerçekten ilgi duyup duymadığını araştırması gerekir.

Dikkat:

Ciddi bir portrede özel hayatın gizliliğine ve estetiğe özen gösterilmelidir. Genellikle bir portre betimlenen kişiden çok betimleyen kişi hakkında çok şeyler içerir.

Uygulama

Portresi çizilecek kişiyle özenle hazırlanmış bir konuşma ortamında (interview) biraraya gelmek olası olursa, portre de başarılı olur. Bunun için yeterli zaman ayırmak gerekir. Telefonla yapılan görüşmeler yeterli değildir, karşılıklı konuşmanın yerini tutamaz.

İlk yapılması gereken şey, tabii ki araştırmadır. Gazete arşivlerinde, belgelerde ve kütüphanelerde konuyla ilgili var olan materyal toplanmalı ve incelenmelidir.

Kararlaştırılan görüşme yapılmadan önce betimlenecek kişi hakkında bilirkişilerden de (dostlar, uzmanlar) bilgi alınabilir.

Eğer bir yazar tanıtılacaksa, gazetecinin bu kişinin baş yapıtlarını okumuş olması gerekir. Siyasetçiler söz konusu olursa en önemli siyasal aşamalar ve etkinlikler araştırılmalıdır. (Kim bir yazara "neler yazdınız?" ya da bir siyasetçiye "Hangi partidensiniz?" diye sorarsa, konuşma partneri olarak ciddiye alınma şansı hiç yoktur).

Önemli olan gazetecinin iyi hazırlanmış olması ve açık ifade edilmiş bir soru listesiyle konuşmaya başlamasıdır. Yanıtlarını biliyor olması gereken soruları asla yöneltmemelidir.

Sorulması gerekenler:

- Tanıtılacak kişi hakkında merak edilenler nelerdir?
- Hakkında bilinenler nelerdir?
- Biyografik gelişimi nasıl?
- Kişi hakkında arkadaşları, tanıdıkları, rakipleri neler diyor? (özellikle tartışmalı kişiliklerde önemli)
- Betimlenecek kişi ne tür bir yaşam biçimi sürdürüyor?

Konuşmanın yapılması

Konuşma genel olarak söyleşi kuralları (bakınız "söyleşi") dikkate alınarak yapılır. Şu konulara özellikle dikkat etmek gerekir.

- Yalnızca soru yöneltmemeli, bazı şeylerin nedeni araştırılmalı, yani sohbet edilmeli.
- Verilen yanıtlar doğrultusunda hareket edilmeli, varolan soru listesine saplanıp kalınmamalı.

- Sapmalara rağmen hedeften vazgeçilmemeli, konu dışına çıkılsa bile belirlenmiş konulara yeniden dönülmeli
- Analitik ve sezgisel bir yol izlenmeli, yani kişiyi hem ussal hem de duygusal açıdan anlamaya çalışmalı, ve duygusal yargılar rasyonel açıdan desteklenmelidir.
- Zaman zaman belli bir karakter özelliğini, yaşam standardı ya da bir davranışı kendisinin nasıl değerlendirdiği sorulmalı.
- Kişinin kendisini açıkça tanımlayabilmesi için çaba harcanmalıdır. Bu nedenle konuşması dikkatle dinlenmeli ve konuşmayı sürdürmesi sağlanmalıdır.
- Özel yaşamın gizliliği zedelenmemeli.
- Off-the-record bilgiler saygıyla karşılanmalı. Her ne kadar bir düşünceye açıklık kazandırsalar da bunlar kamuoyuna duyurulmak için değildir. (Kaynağı koruma, özel yaşam hakkı) Filizlenen güven ortamı kötüye kullanılmamalıdır.
- Eleştirel mesafe korunmalı. Betimlenecek kişiden fazlasıyla etkilenmek kararsızlığa neden olur. Kişiye karşı beslenen olumsuz duygular da bastırılmalıdır. Nesnel olmalı! (bunu söylemek çoğunlukla yapmaktan daha kolaydır. Başkalarını cezbeden insanlar vardır, bazıları da iticidirler. Bu tür duygular nedeniyle portre bir karikatüre dönüşmemelidir)
- Yargılarıyla birlikte gazeteci geri planda kalmalıdır.
- Hiçbir şeye inanmamalı ama her şeyin olası olabileceğini kabul etmeli (Blöfleri, gösterişi ve propagandayı sezip olanaklar çerçevesinde açığa vurmali)

Haber toplamak amacıyla yapılan böyle bir sohbet bir siyasetçiyle sürdürülecek görüşme kadar ciddi yürütülmeyebilir.

Görüşme partnerini rahatlatacağı için, gazetecinin dostça ve anlayışla yaklaşması yerinde bir davranıştır.

Neticede ulaşılmak istenen, küskü ile olası olmayan, bir insanın iç dünyasına girmeye çalışmaktır.

Bir kişiliği araştırmaya yönelik sohbet sırasındaki zıtlasmalar yarardan çok zarara neden olur.

Bir portrenin yazılması

Portre, betimleyici, çözümleyici ve yansımali öğelerle biçimsel olarak bir betimdir. Bir araya toplanmış bilgiler, ifadeler, gözlemler ve düşüncelerden yola çıkılarak özel bir kişinin kendine özgü özellikleriyle tanıtıldığı bir metin oluşturulur.

Dış görünümünden, düşüncelerden, hareketlerden ve özelliklerden kişiyi bütünüyle kavramaya katkı sağlayacak derecede tipikse söz edilir. (Buluşmak için gidilen ortam iyice gözlemlenmeli, fakat yanlış sonuçlar çıkarılmamalıdır).

Portre bir söyleşi değildir. Portreler çoğunlukla demeçler ya da biçim değiştirmiş söyleşiler gibi kaleme alınır, yani çok az betimleyici ve öyküleyici öğelerle sıralanmış, kime ait olduğu bilinmeyen (dolaylı ve dolaysız) konuşmalar şeklindedir. Böyle baştan savma yazıların portreyle hiçbir ilgisi yoktur. Araştırma için yalnızca bir tek görüşmenin yapılması bu tür yazıların ortaya çıkmasındaki en büyük etkidir.

Bir portre, yazarın kişisel görüşünün sorulduğu, tanıtlamaların ve kesin yargının yer aldığı titiz bir planlama gerektiren yorum da değildir.

Betimlenen kişi hakkında verilecek karar genelde okura bırakılır (İstisnalara siyasi kişilikler portresinde değindik)

Portre, öncelikli olarak yaşanmış bir olayı anlatan ve metni kaleme alan kişinin fazlasıyla ön planda olduğu röportajdan da farklıdır. Gazeteciler bir portre yazdıklarında, olması gerektiği gibi, arka planda kalırlar. Ama betimlenen kişiyle ilgili bilgi toplamak için başkalarının görüşlerine başvurulabilir.

Gazetecilerin kişisel izlenimleri ve gözlemleri hoş karşılanır, portreye canlılık kazandırılır (örneğin, dramatize edilmiş bir giriş, betimlenen kişiyle karşılaşma anının, kişinin kıyafetinin, evinin, vücut dilinin, konuştuğu dilin, gülüşünün ve diğer özelliklerinin anlatılması)

Nasıl ki nesnel gazetecilik yoksa, nesnel kaleme alınmış portre de yoktur. Buna karşın olması gerekenler: gerçeğe bağlılık, dürüstlük, farklılık.

Portre girişinde kişinin, etkinliklerinin, karakterinin, farklı özelliklerinin betimi yer alabilir. Bunu yaparken yazar, kişilik değerlendirmesinden kaçınmalıdır. Bunu gerçekleştirmek çoğu zaman zordur. Önceden de değinildiği gibi siyasetçilere ait portreler değerlendirme yapılmadan kaleme alınamaz.

Dramatize edilmiş bir giriş de portre için ilginç bir başlangıç olur. Yalnız bu durumda portreyi yazan kişinin betimleme konusundaki anlatı sanatı ve yeteneği özellikle istenen bir özelliktir.

Örnek:

"Sert ve çatlamış eller kaba bir biçimde mavi iş önlüğü üzerinde dolanıp durdu. Yok "Gopfridstutz!" dedi, Emil Mangold, pantolonun torbalanmış derin ceplerini araştırırken. "Bu, bulamadığım tam dördüncü gözlük oluyor..."

Ayrıca, girişe etkili bir alıntı, bir soru ya da bir sesleniş koyma imkanı da vardır.

Örnek:

"Verreis, du huere Arschloch!" Böyle aşağılayıcı bir nitelendirmeye karşı karşıya kalan çocuk omuzlarını kaldırarak karman çorman saçlarıyla kafasını içeri doğru çekti ve tehditkar bakışlarını kendinden daha büyük kızın karın bölgesine dikti: Ama Zoff kardeşler işi gerçek bir kavgaya dökmeden, eşyalar havada uçuşmadan önce babaları kapıdan içeri girdi...

Doğrudan anlatımda portre içinde yer alabilir. Özellikle de betimlenen kişinin önemli açıklamalar yaptığı (görüşler, isteklerin dile getirilmesi ,önemli tespitler) an'lar bu uygulama için çok uygundur.

Örnek:

Çalışma odasında ilk anda tüm duvarı kapsayan raflardaki tarih kitapları göze çarpıyor. Bu dev kimya kuruluşunun yöneticisi galiba tarihe ilgi duyuyor. Hayretim karşısında bir açıklama yapmayı gerekli görüyor: "20. yüzyılın insanları tarafından bütünüyle yanlış anlaşılan bir devrin, Orta Çağ'ın, tarihi beni adeta büyülüyor."

Dikkat:

Bir portre yazan kişi, betimleme, öyküleme ve doğru alıntı yapabilme yetkinliğine sahip olmalıdır. Bu üç unsurun iyi bir karışımı biçem açısından ilginç bir portre için en önemli koşuldur.

Demeç

Demeç, bir kişinin kompleks ve genelde tartışmalı bir soruna yönelik görüşünü sözlü olarak kısa ve öz ifade etmesidir.

Söyleşiden farkı, arada sorulan sorularla bölünmemesidir. Çoğu zaman bir metin içinde (haber, röportaj) yer alır.

Düzen bozukluğu nedeniyle büyük bir kazayla sonuçlanan bir kayak yarışmasında jüri bombardımana tutulur. Bir spor yazı işleri bu konuyla ilgili olarak tanınmış bir kayakçının görüşünü alır:

"Daha önce Kitzbühl'de de söyledim, şimdi de aynı şeyi bir kez daha yinelemeyelim. Bazı jüri üyelerinin fazlasıyla zorlandıkları açıkça ortada. Halbuki bizim depardan gerçekten anlayan kişilere ihtiyacımız var. Bernhard Russi, Ken Read ve Franz Klammer'den oluşan bir jüri örneğin, mükemmel bir çözüm olurdu."

Resmi Bildiri

Bir yönetim, bir parti, bir kurum ya da bir kişi tarafından medyaya yazılı olarak iletilen bir duyuru ya da bir görüştür.

Yorum

Yorum kesin olarak metni kaleme alan kişinin görüşünü yansıtır. Demokratik tartışmalara farklı bir yön kazandırmalıdır. Bir yorum asla "ex-cathedra" (tam yetkiyle) yazılmaz, yani yazılanların kesinlikle doğru olduğunu iddia etmez. Bir olayı yazarın gözüyle değerlendirir, onu açıklar ve/veya eleştirel gözle inceler. Bir yorum özellikle hızlı haber akışı içinde bir yönelim desteğidir.

Bir gazetenin siyasal çizgisi yayınladığı görüşlerle özdeşleştirildiği için, yazı işlerinin başlıca görevlerinden biri yorumlardaki görüşleri dikkatlice gözden geçirmektir.

(Yazı işleri müdürü kendine şu soruları sormalıdır: Bu yorum, gazetemizin kesin olarak belirlenmiş siyasi yayın alanı için uygun mu? Öne sürülen görüş bu şekilde kabul edilebilir mi? Yetkin bir biçimde ifade edilmiş mi? Kalite yönünden minimal talepler yerine getirilmiş mi?)

Yazı işleri müdürünün görevi gazetenin siyasal çizgisi ve kalitesiyle ilgili sorumluluğu üstlenmek olduğu gibi, bir yorumu düzelterek ona doğrudan müdahale etme ya da bir yorumu veto etme hakkına da sahiptir. Bunun sınırlandırılmış basın özgürlüğüyle ilgisi yoktur. (Basın özgürlüğü, her bir şeyi kontrol gerek duymadan yayınlayan personelin özgürlüğü demek değildir, medyanın devlet karşısında özgür olması demektir).

Yazı işleri müdürünün bir makaleyi ya da bir yorumu veto etmesi bir sansür olarak nitelendirilmemelidir. Sansür daima yazı işleri dışındaki bir kurumdan gelir: devlet, parti vs. Yazı işlerinin görevi niteliğin ve siyasal çizginin kontrolünü yapmaktır.

Yerel ve bölgesel muhabirlerin öncelikli görevleri olayları yorumlamak değildir. Asıl görevleri buldukları bölgeyle ilgili haber iletimini sağlamaktır.

Bir muhabirin olaya yönelik yorumu, eğer kendi bölgesinde, yalnızca onun yetkin bir biçimde değerlendirebileceği gelişmeler söz konusuysa istenir. Bir olayın yorumlanabilmesinin ön koşulu yalnızca konuya yönelik yetkinlik değildir, bir gazetecinin hem siyasal ve hem de gazetecilik açısından yetkinliğine sahip olması gerekir. Bir kişi yorum yapamıyorsa da çok iyi bir muhabir olabilir (Aynı şeyin tersi de olasıdır. Muhabir olarak başarılı olamayan çok iyi yorumcular ve analiz uzmanları vardır).

Her zaman için geçerli olan, yorumun yani bir olayın değerlendirilmesinin yazı işleri sorumlusunun talimatıyla yazılması ya da geri çevrilmesidir.

Bir yorum şu biçimde düzenlenmelidir:

Giriş (tez)

Olgulara ve başlangıç evresine değinir (belki tezler/antitezler). Eğer önermeler doğruysa, çıkarılan sonuç da doğru olur (sentez). Genelde olgular aynı gazete sayfasında yer almıştır. Çoğunlukla da biliniyor olarak kabul edilebilirler.

Tanıtlama

Sorunla ilgili çeşitli bakış açıları açıklanır ve değerlendirilir. Yorumcu deliller sunar, gerektiğinde başka görüşleri de inceler.

Sonuç (sentez)

Sunulan deliller doğrultusunda akla yatkın bir sonuç (sentez) çıkarılmalıdır (Düşüncede mantık!). Sert yargılamaların ya da övgülerin yer aldığı yorumlar vardır. "Kızmak" ya da "övmek" de öyle rastgele yapılmamalı, gerekçeler sunulmalıdır.

- Yorumdaki düşünce akışının planlı ve doğrusal bir yol izlemesi aranan özelliktir. Sonucu hedeflemelidir. Ana düşünce dal budak sarmamalıdır. Konudan sapmalar içeriğin şeffaflığına ve anlaşılabilirliğine ket vurur. Pek çok düşünce bir yorum içinde yer almamalıdır.
- Yanlış semboller ve gereksiz ifadeler iletilen düşüncelerin algılanmasını zorlaştırır. Bir yorum kısa ve öz, mantıklı ve açık yazılmalıdır. Ancak o zaman ikna edebilme niteliğine kavuşur. Kısaca biçimlendirilmiş bir örnek:

Önerme : *Totaliter rejim düzenini milliyetçi ideolojiyle yürüten kişi, faşisttir.*

Tanıtlama : *Rus siyasetçi Vladimir Jirinovski böyle bir devlet yapısını kurmak için zorluyor. Bu, Rusya'nın iç ve dış siyasetine yönelik planların da da açıkça görülüyor... (Aslında burada Jirinovski'nin neden tehlikeli olduğu başka delillerle de ispatlanmalıdır)*

Sonuç : *Yeterli gerekçeleri sunduktan sonra yorumcu-gazeteci sonuca geçebilir.*

"Bu gerçekler doğrultusunda Vladimir Jirinovski'nin faşist hedefler güttüğü kuşkusuzdur. Bu nedenle Rusya başkanı Jirinovsik tüm Avrupa için de bir tehlike teşkil etmektedir.

Yapı değişkenleri

Bir yorumun olası bir diğer yapısı bir tezden yola çıkarak karşı teze devam edip bir sentezle sonuçlanmasıdır.

Aşağıdaki yorum planı bu açıklamaya uygun bir örnek olabilir.

- Tez : *Pek çok kişi için yeryüzündeki sıcaklık artışı kesin olarak kanıtlanmıştır. Doğa, sıcaklığın neden olduğu sona doğru yaklaşıyor (yorumcu kendine ait olmayan bir teoriyi kısa ve bütünüyle nesnel bir biçimde aktarıyor).*
- Karşı Tez : *Bir kısım bilim adamı, bu tür sonuçlara varmak için gözlem süresinin çok kısa olduğunu ileri sürüyor. Yeryüzü geçmişte de bu tür sıcaklık farklılıklarını yaşamıştır (Yorumcu, üstteki teze karşılık-aynı biçimde benimsemediği- bir karşıt görüş sunuyor. Karşı tezi de açık ve dürüstçe tanımlamalıdır.)*
- Sentez : *Öne sürülen her iki görüşte de gerçek payı olabilir. Yalnız bazıları olayı dramatikleştirirken, bazıları hiç tehlike yokmuş gibi bir izlenim yaratmaya çalışıyor. Gerçek şu ki... (Ve işte şimdi yorumcu nun her iki görüşten yola çıkarak vardığı sonuç yer alıyor: Delillerle ispatlanması gereken kendi görüşünü ortaya koyuyor).*

- Çok güncel konularla ilgili yorumlarda duygusallık içeren gereksiz sıfatlar kullanılmamalıdır. Böylece, çoğu zaman pek de inandırıcı gelmeyen polemik de önlenmiş olur.
- Okurlar tanıtlamalarla ikna edilebilmelidir. Dogmatik bir biçimde tanıtlama yapmaya çalışan, yani kanıtlanmamış varsayımlardan yola çıkan kişi, belki yandaşlarını harekete geçirebilir ama, araştırmacı ruhuna sahip olanları ya da farklı düşünenleri pek kolay kandıramaz.

- Farklı düşünceye sahip olanlar yorumda bir kenara itilmemelidir:

"... inanan aptaldır."

"Bunu kavrayamayan insan için artık yapılacak bir şey yoktur"

".... kabullenmek çocukça olur"

Böylesi ifadeler ikna edici değil, daha çok kişinin yalnızca kendisinin haklı olduğunu kanıtlamaya çalıştığı görüşlerdir. Farklı düşünenleri vurarak öldürürler.

- Ciddi bir gazetenin yorumcusu kişisel saldırılardan uzak durmalıdır. Her ne kadar polemik çoğu zaman kaçınılmazsa da ve her zaman kaçınılması gerekmiyorsa da eninde sonunda nesnellik üstün gelmek zorundadır.

İğneleyici açıklamalar ve polemikğin yaygınlaşması güvenirlilik açısından zararlıdır. Konuyla ilgili tanıtılmalar, kişilere yönelik gelişigüzel saldırılardan daha inandırıcıdır.

17 Ocak 1991'de Körfez Savaşı başladığında bir İsveç gazetesinde yer alan aşağıdaki yorum çok sıradan ve duygusaldı:

... Arapların karşısında kendimizi ne kadar da üstün görüyoruz! Oysa onlar, dini ilişkilerde bile, Hıristiyanlığın ancak yirmi yüzyılda sağlamaya çalıştığı toleransın daha fazlasına sahip üstün bir uygarlık yaratırken Avrupalılar Ortaçağ'ın en karanlık dönemini yaşıyorlardı.

Şu an her iki taraftaki gençlere, "iki yaşlı keçinin" inatçılığı yüzünden yaşamlarını yitirmesinler diye yalnızca dua edebiliriz!

Bir yontu sanatı biçeminde oluşturulmuş olan bu yorum, hem Bağdat diktatörü Saddam Hüseyin'in hem de Amerika Başkanı George Bush'un "yaşlı keçiler" olduğunu ifade eden kaba bir tespitle sonuçlanıyor.

En Önemli Haber Teknikleri

Ciddi bir basının kalitesinden yoksun bu sonuç, özellikle kullanılan tatsız sözcük nedeniyle başarısız olmuştur.

Böylece yazar güvenilirliğine gölge düşürmüştür.

Dikkat:

Yorumcu gazeteciler keskin görüşleriyle okurlarını yığınlar halinde şoke etmeden de ölçüyü aşabilirler. Ama önemli olan, özellikle de hararetle tartışılan sorunlarda açık tavırlarını ılımlı ifadelerle ve görüşlerinde haklı olduklarını iddia etmeden sergileyebilmeleridir. Tanıtlamalar rakipleri yok etmek için değil, ikna etmek için sunulmalıdır. Ölçülü davranış, hatta ifadede sadelik ve konuda açıklık, tatsız sözcüklerden ve duygusallıktan daha etkileyicidir.

Araştırma

Araştırmak, konuların temeline inip, gerçeği aramak demektir (fr. rechercher= araştırmak; la recherche= araştırma ,soruşturma). Araştırma tüm gazetecilik etkinliklerinde vardır. Eleştirel anlamda yürütülür ve herhangi bir yetke sahibinin ya da çıkar grubunun iddialarını eleştirmeden aktaran hanedan haberciliğinin karşıtıdır. Ama diğer gazetecilik etkinliklerinde olduğu gibi burada da, önyargılara karşı uyararak gerek. Kim, sonucu daha başlamadan belli olan bir araştırmaya önyargılarla girişirse ister istemez etkilenecektir.

Salt başından beri kanıtlamak istediklerini kanıtlayabilmek amacıyla gerçekleri gizler, ayrıntıları abartır. Araştırma, temel ilkesi "hiçbir şeye inanmamak, ama herşeye olabilir gözüyle bakmak" olan, her gazetecinin çalışma yönteminin bir parçasıdır.

Araştırma için gerekenler:

- Dosyaları, kitapları gazeteleri ve dergileri incelemek
- Arşivlere, veri bankalarına, kütüphanelere başvurmak
- Kasetleri dinlemek ve/ya da film, video izleyip fotoğraflara bakmak
(Dikkat: Fotoğraflar da yalan söyler!)
- Bilirkişilere danışmak
- Olayla bağlantısı olan kişilerle telefonda ya da yüzyüze görüşmek (söyleşi)

Uygulama

Gerçekler araştırılırken genellikle şu dört soru sorulur: Kim? Ne? Nerede? Ne zaman? Sonradan haber toplayan kişi tabii ki nasıl? ve neden? sorularını da sorar. Bu sorularla bir eylemin ya da bir olayın nedenleri ve gerekçeleri araştırılır.

- Söyleşiden önce konuyla ilgili yazılı materyali toplamak
- Konuya olduğunca hakim olmak
- Yanıtlanması istenilen soruları not almak
- Yanıtları biliniyor olması gereken soruları asla sormamak
- Araştırma, çoğunlukla telefonla yürütülür. Genelde uzmanlarla yapılan söyleşilerde ve ayrıntılı bilgi gerektirmeyen durumlarda bu yöntem yeterli olabilir.

Yalnız önemli bir konu derinlemesine araştırılacaksa, kaynaklarla gerçekleştirilecek doğrudan bir görüşme, telefon görüşmesinden daha yararlı olur. Bu tür söyleşiler yüz yüze yapılmalıdır.

- Pek çok konu masa başından araştırılabilir. Diğer taraftan bir olayın bizzat gözlemlenmesi ya da –belirtildiği gibi- konuyla ilgili insanlarla kurulan direkt bağlantı çoğu zaman zorunludur.
- Görüşme partnerleri genellikle konuşmayı kendi istekleri doğrultusunda yönlendirme çabasındadırlar. Gazeteci, ilginç görüşler ortaya atıldığı takdirde, konuşma sırasındaki sapmalara tolerans gösterse de, görüşme partnerini her defasında kendi belirlediği çizgiye dönmeye zorlamalıdır. Gazeteciler, kimsenin kendilerini bir aktarım aracı olarak görmelerine izin vermemelidirler.

- Uzlaşmazlıklarda: dışarıdan içeriye doğru ya da aşağıdan yukarıya doğru araştırma yapılmalıdır.

Dışarıdan içeriye doğru araştırmak demek: Önce olayın dışındaki gözlemcilerden bilgi toplamak demektir. Yani, sonradan elde edilen diğer bilgilerle güçlendirilmesi, desteklenmesi ya da düzeltilmesi gereken tarafsız izlenimler, bilgiler ve söylentiler toplamaktır.

Aşağıdan yukarıya araştırmak demekse: Öncelikli olarak konuyla bizzat bağlantılı olan "sade vatandaşlara" baş vurmaktır. Her ne kadar ilk planda bağlantıları kavrayamasalar da, soruna en yakın kişiler onlardır. Çoğunlukla ifadelerinin sonradan kendi aleyhlerine dönebileceğinden korkan bu insanlara karşı saygılı ve dikkatli davranmak gerekir. Güven, kötüye kullanılmamalıdır. Bu kaynaklar korunmalı, kimlikleri açığa vurularak aldatılmamalıdır. Bu tür tanıkların ifadeleri bir üst basamaktaki araştırmalara yönelik bazı önemli, aydınlatıcı bilgileri sunabilirler. İki karşıt grubun söz konusu olduğu durumlarda araştırmacı sürekli bu iki grup arasında gidip gelmek zorundadır. (Taraflardan hiç birisiyle yakınlaşmamalı!- Her iki tarafla sürdürülen normal ilişkilerden dolayı rahatsızlık duymak gereksizdir. Bunun iki yüzüyle ilgisi yoktur. Asıl sakıncalı olan taraf tutmaktır. Böyle bir durum ilişkilerdeki mesafenin yitimine neden olur ki bu da güvenirliliğe zarar verir).

- Gazete patronları perde arkası haberler konusunda pek yararlı olamazlar. Onlar genelde basın çevresindeki sözcüleridir, yani; kuruluşlar, partiler ya da hükümet tarafından belirlenmiş bildirişim ölçütlerini medyaya aktarmakla yükümlüdürler. Çetrefilli soruları özüne inerek cevaplama cesaretini çok ender gösterirler ve önemli konularda kendi görüşlerini dile getirme yetkileri yoktur. Tabi oldukları hiyerarşi nedeniyle dışarıdaki etkinlik alanları sınırlanmıştır.
- Gazete patronları üst düzey yetkililerdir ve hiyerarşik düzene göre karar almakla yükümlü ekip içinde yer almazlar. (Ama örgüt içinde, kuruluşun bir

haberle kamuoyunda ne biçimde boy göstereceği söz konusu olduğunda, kararlara katılırlar. Medya ile bağlantı kurarak kuruluşun yönetimine bu konuda öneriler de bulunurlar. Ve bu mesleği cazip kılan da işte asıl budur. Bir gazete patronunun görevi böylece yalnızca sözcülük işleviyle sınırlı kalmaz, ondan çok ötelere uzanır).

- Bir genel müdüre bağlı bölge şeflerine ve bölüm yöneticilerine de üst düzey yetkililerin görüşleri ya da planları sorulmamalıdır. Bu kişiler genelde son derece dikkatli ve sakıngandırlar. Yani, şef hakkında kimsenin bir şey düşünmesine ve söylemesine, asla izin vermezler.

Sorumlu oldukları alanla ilgili ilginç havadisleri yalnızca orta kadrodakiler verebilirler.

- Son söze sahip üst düzey yetkiliye (patrona), eğer çok şey biliniyorsa ve uzmanlık gerektiren ekstra sorular sorulacaksa ancak, gidilir. Patron yalnızca bir kez ziyaret edilir, "gereksiz" sorular ve önemsiz konularla oyalanmaz. Diğer taraftan teknik ayrıntılar konusunda kesinlikle bilgisi yoktur. Bunun için uzman bir kişiye başvurmak gerekir.

Bir kuruluşun üst düzey yönetimine yalnızca kuruluşun siyasal çizgisi söz konusuysa danışılmalıdır.

- Güç sorular yönelmeli ama hep dürüst davranmalı
- Soru yöneltilen kişilerin araştırma yapan gazeteciyi bir muhalif gibi gördükleri durumlar az değildir. Bu tür önyargılar saygılı ve dürüst davranışlarla giderilmelidir. Görgünün elbette ki laubalilikle ilgisi yoktur. Dostça bir atmosferin hakim olduğu durumlarda da eleştirel yaklaşımı korumak gerekir.
- Konuya damdan düşercesine girmemeli. Duyarlılık ve psikolojik açıdan mantıklı davranış, araştırma yapan bir gazeteci için önemli özelliklerdir.

Gazeteci sempatik davranışlarla ve sohbeta başlamadan önce söylenen birkaç tatlı sözle, çetin sorunların bile rahatça tartışılabileceği, gerginlikten uzak bir ortam yaratmaya çalışmalıdır.

- Araştırmayla ilgili sohbeta öncelikle kolay, fazla karmaşık olmayan sorularla başlamalı, sonra yavaş yavaş asıl konuya girmelidir. Şok terapi uygulanmamalı, yoksa konuşma başarısızlıkla sonuçlanır ve gazeteci amacına ulaşmadan kendini birdenbire yine kapının önünde bulur. (Gazeteci her zaman için bir konuktur. Yasal olarak özel yaşama müdahale etme hakkına sahip değildir.)
- Sohbet edilecek kişinin karşısında tutuk davranmamalı, anlaşılmayan bir şey varsa tekrar sorulmalı. Olayı bütünüyle kavranıncaya kadar soru yöneltmek ayıp değildir. Gazeteciler yaratılarıyla değerlendirilirler.
- Ayrıntılardan çok, olayın özü araştırılmalıdır. Ayrıntılarla uğraşan kişi olay öncesindeki ve olayın çevresindeki gelişmeler içinde kaybolur. Derinlemesine inceleme yapmak demek, konuyu ana hatlarıyla sınırlamak demektir (Bkz. Gazeteciliğin ABSC'si). Bir konu en ince noktalarına kadar da araştırılabilir, öyle ki insan haber yoğunluğu içinde boğulur adeta.
- Yeterli not tutulmalıdır. Not defteri bir gazetecinin yanından hiç ayırmadığı en yakın dostudur.
- Elektronik kayıt cihazlarının kullanılması yararlı olabilir (teyp).

Toplantılar ya da konuşmalar esnasında evde yeniden dinlemek üzere uzun pasajların kaydedilmesi sorun yaratabilir. Kapsamlı konuşmaların ya da toplantıların elektronik cihazlara kayıtları sırasında sayaç kullanılması bu nedenle yararlıdır, yani kayıt cihazının "Zaman" göstergesindeki sayıların yardımıyla önemli pasajların belirlenmesi (istenilen bölümleri sonradan çabucak bulabilmek için, bunları bir dokunuşla işaretleyen kayıt cihazları da vardır).

Teyp kullanılmadan önce iyice gözden geçirilmeli birkaç dakika çalıştırılarak kaydedip etmediği kontrol edilmelidir.

Kayıt aracına rağmen yine de not tutulmalıdır. Her an teknik bir arıza ortaya çıkabilir. Konuşma kaydedilmeden önce izin alınmalıdır. Bir kayıt aracının konuşma partnerini huzursuz edip engellediği bir gerçektir. Kişi, daha dikkatli davranmak zorunda kaldığı için rahat hareket edemez. Bu, özellikle de bu konuda pek deneyimi olmayan kişiler için söz konusudur.

- Konuşma partnerlerini iyi tanımak gerekir. Genellikle soru yöneltilen kişiler bilgiçlik taslar, özellikle kendi çıkarlarını savunur, gerçekleri kendi amaçları doğrultusunda değiştirirler ya da konu hakkında bir yorum yapabilecek yetkinlikte bile değildirler. Böylesi kaynaklar dikkate alınmamalı ya da en azından doğru sınıflandırılmalıdır.
- Farklı pek çok kaynaktan bilgi edinmek de önemlidir. Araştırılması gereken bir haber tek bir kaynaktan elde edilen verilere dayanmamalıdır. Hele bir de konuyla ilgili değişik görüşler ve düşünceler varsa (Yalnız uzmanlarla yapılan görüşmeler bunun dışındadır. Zira bir konuyla ilgili bir tek uzmanın görüşü genelde yeterlidir).
- Zaman darlığı nedeniyle gazeteciler çoğu zaman araştırmaları kısa tutmak zorunda kalırlar. Her konunun her zaman derinlemesine incelenerek yazılması olası olmayabilir. Bazen haberi bir an önce iletme zorunluluğu öylesine şart olur ki, ayrıntılı olarak bilgilendirmese de kabul etmek gerekebilir. Önemli olan, iletinin kısmen de olsa ciddi yürütülmesidir. Bilgi eksikliğinin ve nedenlerinin açıklanması gerekir.

Araştırmacının hatalı davranışları

- “Gazetecilerin ezeli hataları olumsuzluklarıdır” (Elisabeth Noelle-Neumann, Almanya-Allenspach’daki Demoskopi Enstitüsü’nün kurucusudur.

Gazeteciliğin sorunlarıyla da yakından ilgilenmektedir). "Sürekli yadsıyan akıl, yapıcılıktan çok yıkıcılığa eğilimli gazeteciliğin doğmasına neden olur. Gerçi bu biçimde kaleme alınmış yazılar, genelde iyi haberlerdense kötüler yeğlendiği için, para kazandırır, ama böyle bir gazetecilik dünyayı, geçmişte parti ve hanedan gazeteciliğinde görüldüğü gibi, ya da en azından benzer biçimde, yanlış olarak yansıtır". Bu noktada etikten yoksun gazetecilik anlayışının iki aşırı ucu temas halindedir (herşeyi göklere çıkarmak/herşeyi yerle bir etmek). Araştırmacı kendisiyle olay arasındaki mesafeyi korumalıdır.

- Aynı zamanda gazetecilerde sıkça rastlanan o üstünlük duygusu da ne yazık ki sıkıntı yaratan ayrı bir sorundur. Araştırma sırasında oldukça olumsuz sonuçlar doğurur. Konuşma partnerinin sert tepkiler vermesine, hatta görüşmenin yarıda kesilmesine bile neden olabilir.
- Araştırma amaçlı bir söyleşi resmi bir sorgulamaya dönüştürülmemeli, gazeteci de bir savcı ya da hakim kimliğine bürünmemelidir. Böyle bir yetkiye sahip değildir ve bu türdeki yapmacık davranışlar görüşme partneriyle kurulacak iletişimi engeller.
- Bir araştırma, söyleşi yapılan kişilerle olan iletişim doğrultusunda da belirlenebilir. Yalnız bu, eğer araştırmacı karşısındaki kişiden fazlasıyla etkilenirse sorun yaratabilir. Yetke sahipleri, örneğin, kişisel olarak öyle güçlü bir etki bırakırlar ki, bu durum bir uzlaşma tehlikesinin ve de buna bağlı olarak eleştirel yaklaşımdan yoksun bir haberciliğin doğmasına yol açar (mesafe kaybı). Diğer taraftan antipati etkisiyle kötü duygulara da kapılmamak gerekir. Gençliğinde, Avrupa'nın Almanca konuşulan kesimlerinde ARD'nin (güncel olaylar, spor) sevilen ve tanınan televizyon yöneticisi Hanns Joachim Friedrich, Spiegel dergisiyle ölümünden birgün önce yaptığı son söyleşisinde şöyle diyor: "Bunu, Londra'da BBC'de geçirdiğim beş yıl içinde öğrendim: Mesafeli davranmak, bir olayla fazla içli dışlı olmamak, iyi bir olay bile olsa, toplumsal olayların etkisine kapılmamak, felaketler

karşısında soğuk davranmadan serin kanlı kalabilmektir. Ancak böyle izleyicilerin sana güvenmesini sağlayabilirsin...

Infotainment gibi pis işlerin hiçbirine katılmadım, herhangi bir vesileyle başkalarının anahtar deliğinden de hiç bakmadım-temiz kaldım... Bu, insanın, ölüme çok yakın olduğu anda sahip olduğu tek avuntusu..."

Dikkat:

Olayın içinde olmak, ama olayın parçası olmamak! Zor da olsa mesafeyi korumak.

Bir haber, örneğin köyde, nasıl elde edilir?

Bir araştırmaya başlamadan önce, ya da bir muhabir olarak bir yeri mesken tutmadan önce haber bölgesinin sosyal, siyasal, toplumsal, ekonomik durumuyla ilgili ve hangi mezhebe dahil olduğuna dair bilgi toplanmalıdır. Pek çok şey, gelişen olayın nedenleri anlaşıldıktan sonra ancak kavranabilir.

Araştırılacak yöreyle ilgili tarihi kitaplar ve belli başlı yayınlar, araştırmaya önemli katkı sağlar.

Aşağıdaki bilgiler bir yerleşim biriminde yapılacak araştırma için yardımcı olabilir:

- Belediye başkanı (belediye meclisi)
- Yerel yönetim kurulu – seksiyon şefi (ordu)
- Partiler – dernekler
- Büyük ticari kuruluşlar (ticaret, esnafılık, endüstri...)
- Turizm bürosu (sağlık merkezi yöneticisi, spor tesisleri, yollar...)
- Öğretmenler
- Papazlık makamı

- Doktorlar
- Avukatlar
- Dernek başkanları (nefesli sazlar müziği, tiyatro, korolar, spor kulüpleri)
- Aboneli yerler
- Yerel medya

Muhabirler için, onlara bilgi aktaran kişiler önemlidir. Bir muharibin çalıştığı bölgedeki çeşitli alanlara yönelik bilgiyi elde edebilmesi için güvenilir kişilere ihtiyacı vardır. Bu haber ağı ne denli geniş ve güvenilirse muhabir de bir o kadar iyi çalışabilir. Özellikle bölgesindeki uzmanlarla bir bağlantının kurulmuş olması çok önemlidir.

Güvenilir insanlardan oluşmuş iyi bir bilgi ağının kurulması için gazetecinin kişisel ilişkilerinde zamana ve yeteneğe ihtiyacı vardır. Kendisi de güvenilir olmalıdır. – Böyle bir desteğe sahip olmadığı takdirde görevini tam anlamıyla yerine getiremez.

Muhabirler için bir diğer başka destek de, çok iyi organize edilmiş bir arşivdir. Bu arşiv yerel çalışma alanında önemli olaylar konusunda gereken bilgileri sunabilecek kapasitede olmalıdır. Yalın ve anlaşılır, alfabetik sıraya göre hazırlanmış bir haber katoloğu bu konuda faydalı olur.

Medya Konferansı

Bir medya konferansı (önceleri basın konferansı olarak adlandırılırdı) önemli bir haberle ya da bir taleple kamuoyu karşısına çıkmak isteyen bir kurum tarafından düzenlenir. Bu nedenle medya konferansları hükümetler, siyasi partiler, ticari kuruluşlar tarafından sıkça talep edilir.

Konferans organizatörünün tüm amacı isteklerini kamuoyuna yansıtmak suretiyle kendini olduğunca iyi tanıtmaya çalışmaktır. Bir medya konferansı aynı

zamanda da bir PR (Public Realitons, yani halkla ilişkiler ve tanıtım) organizasyonudur. Böyle bir konferansa katılırken şu kurallar dikkate alınmalıdır.

- Gazeteci, konunun önem derecesine göre, konferansın içeriğine yönelik iyi bir ön hazırlık yapmış olmalıdır.
- Düzenleyiciler durumlarını açıldıktan sonra kritik sorular yöneltilmelidir. Şayet bir gazeteci ek bilgilere ihtiyaç duyuyorsa, konferans bitiminde bir söyleşi için ricada bulunabilir (ancak konferans öncesinde haber vermelidir!) ve sorularını ikili görüşme çerçevesinde yöneltebilir. Genelde bu rica organizatörler tarafından memnuniyetle kabul edilir.
- Çoğunlukla konferansa katılanlara konunun içeriği yazılı olarak dağıtılır. Bu metinlerin incelenmesi sırasında medya konferansından sonra da, hala yanıtlanması gereken sorular varsa derhal organizatörlerle ya da basın bürolarıyla bağlantı kurulmalıdır. Gazeteci bu metinleri eleştirel bir biçimde incelemelidir, aynen kabul etmemelidir, yoksa organizatörün amacına hizmet eden bir araç konumuna düşer.
- Konferansa katılmayanlar da bu yazılı belgeleri talep edebilirler. Yukarıda da değinildiği gibi anlaşılmayan noktalar söz konusu olduğunda, bunlar eleştirel bir biçimde araştırılmalıdır.

Haber yazma teknikleri

Gazetecilikte biçem, gazetecilerin kullanmak zorunda oldukları ortak bir dili ifade etmez. Haber yazarken her gazeteci kendi kişiliğini yansıtan biçemi uygular. Yazmak, artık kesin kurallara uyumu şart koşmayan yaratıcı bir etkinliktir. Bu konuda verilebilecek öneriler, sonuçta anlaşılabilirliği, şeffaflığı ve canlılığı amaçlayan uyarılardır.

Bir makalenin biçemi haber tekniğine göre değişir. Basit haberin, karmaşık bir haberden, röportajdan ve yorumdan daha yalın ve nesnel kaleme alındığı bilinen bir gerçektir. Yazım tekniklerinde gözönünde bulundurulması gereken en önemli kural, metnin hedef grup tarafından anlaşılmasıdır. Elit ve anlaşılmaz bir dil kullanan kişi asosyal gazetecilik yapıyor demektir.

Dikkat:

Bir metnin içeriğinin anlaşılması için gereken çabayı okur değil, yazar göstermelidir.

Makalenin Paragraflara ayrılması

Uzun, neredeyse hiç bölümlenmemiş bir makale bugün, özellikle günlük gazetelerde yalnızca, okuma meraklısı bir grup insan tarafından okunmaktadır. Yazıyla doldurulmuş sütunlar insanı ürkütür. Bu nedenle kural, uzun makalelerin bölümlenmesi, yani paragraflara ayrılması ve grafik biçimlendirmenin esnek tutulmasıdır. Bunun için gerekli yöntemler: Çok sayıda paragraf, ara başlık, çerçeveli yazılar ve resimlerdir.

- Gazete makalelerinde paragraflar oldukça kısa tutulmalıdır. Her yeni görüş, yeni bir paragrafla başlamalıdır. Bu uygulama uzun metnin okunmasını kolaylaştırır.

En azından iki ara başlık atılmalıdır, bir ara başlık metnin geri kalan kısmını fazlasıyla sınırlar (Bir ara başlık, eğer metin ikiye bölünecekse kullanılabilir).

Ara başlık, kesinlikle haber metninin başlangıç cümlesi değildir, tek başına bir ifade içerir (Örneğin, ara başlık: Toplumsal görüşler – Bu durumda metin şu biçimde başlamamalıdır: Prof.X parti toplantısında endişelerini dile getirdi. Aslında ara başlık sonrasında metin şöyle devam etmeliydi: Prof.X parti toplantısında, sorununa ilişkin toplumsal görüşler konusundaki endişelerini dile getirdi.

Ard arda okunduğunda anlamlı bir cümle oluşturan pek çok ara başlığın kullanımı, eğer her tümce kendi başına da bir anlam içeriyorsa uygundur.

Bir bütün olarak anlam içeren böylesi kombinasyonların her bir parçası da bir o kadar anlamlıdır (1. Ara başlık: Oldukça yüksek bir banka kredisi.../2. ara başlık: reddedilir).

Demet halindeki haberler (bir ülkenin tanıtım yazısı, tanıtılan bir kişinin yaşamına ilişkin veriler) ya ait oldukları metnin içinde ya da metnin yanında çerçeve içine alınarak iletilir. Böylece haber gövdesi ayrıntı haberlerden arındırılmış olur. Makalesine görsellik katan kişinin amacı fazlasıyla dikkat çekmektir. (Fotoğraflar duraklamayı sağlayan noktalarıdır. Hemen hemen yüzde yüzlük bir oranla dikkat çekerler). Fotoğraflar, bakışlar için kurulmuş tuzaklardır. Fotoğraf alt yazıları yalnızca ait oldukları resmi açıklamakla kalmamalı, aynı zamanda metne yönelik merakı da kamçılmalıdır.

Açıklık

Gazete metinlerinin anlaşılır olması için şu kurallara dikkat edilmelidir:

- Metin tutarlı bir yapı içermelidir, yani çizgisel bir sıra izlemelidir. Yanlış bağlantılar karışıklık yaratır, yanlış anlamalara neden olur (*Özel kesim tarafından finanse edildiği için, yeni imkanlardan en çok ilkokul yararlanıyor. Her ikisi de aynı gün vurulan hayvanların bakıcıları*).
- Önemli mesajlar temel cümlelerde dile getirilmelidir. Yan tümcelerdeki ifadelerin pek önemi yoktur.

(İsrail Hava Kuvvetlerinden verilen bilgiye göre yanlışlıkla bombalanmış olan Güney Libya'daki Deir Sahrani köyünde kurtarma ekipleri perşembe gecesi el fenerleriyle diğer kurbanları aramaya koyuldu.

Şöyle daha iyi: Kurtarma ekipleri el fenerleriyle perşembe gecesi Deir Sahrani köyünde diğer kurbanları aramaya koyuldu. İsrail Hava Kuvvetleri, kendi ifadelerine göre bu yerleşim bölgesini yanlışlıkla bombaladı.

- Anlama güçlüğü yaratan uzun tümcelerden uzak durulmalıdır. Cümle uzunluğu 25 sözcükten sonra sorun yaratır. Hatta bazı dilbilimciler, kolay anlaşılması için bir tümcenin en fazla 11 ila 14 sözcük içermesinden yanalar. Önemli olan tümcenin mantıksal dizgesi, bir düşüncenin bir başkasıyla çelişmeden bütünlük sağlamasıdır. Doğrusal kurulmuş olan tümceleri biraz uzun da olsa anlamak kolaydır. Bir metnin etkililiği kısa ve uzun tümcelerin dönüşümlü kullanımıyla sağlanır (bazen yan tümceli, bazen de hiç kullanmadan).
- Girişik cümleler çoğunlukla tatsızdır. Aşağıdaki örnek hem girişik cümlelerden oluştuğu için hem de biçimsel açıdan kötü (42 sözcük!):

Bünden kerestesinin dışsattımını zorlaştıran, hatta neredeyse imkansızlaştıran Roma kararnameşi –Puschlav kerestesi Veltlin'e doğrudan değil ancak Chiasso üzerinden geçen dolaylı bir yoldan ihraç edilebilecekti- İtalyan hükümetince 10 Kasım'a kadar erteledi.

Şöyle daha iyi:

Roma, Bünden kerestesinin dışsatımını zorlaştıran, hatta neredeyse olanaksızlaştıran kararnameyi 10 Kasım'a kadar erteledi. Eğer bu yasa yürürlüğe girmiş olsaydı, Puschlov kerestesi yalnızca Chiasso üzerinden ihraç edilebilecekti.

Uzun bir tümce ve çözümünü:

Orijinali:

Televizyonda iyi bir show programı sunulacaksa, programa halkın katılımı da gereklidir, bu nedenle de yapımcılar, birdenbire sahne ışıkları arasında ve dört bir yanda bekleyen kameralar önünde yapılması çoğunlukla pek de kolay olmayan görevleri, yerine getirmek zorunda kalan, halkın içinden seçtikleri insanları da sahneye çıkardılar (Bir tümce – 44 sözcük!)

Çözüm:

Televizyondaki iyi bir show programı için halkın katılımı gereklidir. Bu nedenle yapımcılar izleyicileri sahneye çıkardılar. Hiç alışık olmayan bu televizyon starları çoğunlukla, sahne ışıkları arasında ve kameralar önünde başarılması oldukça zor görevlerle karşı karşıya kaldılar (Üç cümle; toplam 35 sözcük, orijinal metinden 9 sözcük daha az).

- Fiil cümlelerinden oluşmuş metinler, isim tamlamalarıyla oluşturulmuş metinlerden daha açık ve daha yalındır. Fiiller bir metne hareket ve canlılık katar; bir film şeridi gibi akarlar. İsim tamlamalarından oluşmuş ifadeler bir metni durağanlaştırır, zorlaştırır ve resmileştirir (Resmi yazışma dili)

Kötü : (Orijinal-ifade: Luzern trafik şube müdürlüğü)
Son istasyon. Yolcuların gidecekleri istikamete uygun trene aktarma yapmaları rica olunur.

Daha iyi : *Son istasyon. Lütfen gideceğiniz istikamete uygun trene aktarma yapın*

Kötü (Resmi yazışma dili):

"Bugünlerde üst yapının tamamlanması ve de demiryolu inşaatının sonuçlanması bekleniyor, böylece bu yeni mükemmel yapı sene sonunda işletmeye açılacaktır. Köprünün genişliği daha sonra gerçekleştirilmesi düşünülen çift hatlı demiryoluna göre planlanmış

Daha iyi : (Gazeteciliğe özgü, daha somut)

Bugünlerde demiryolunun üst yapısının ve teknik donanımının tamamlanması bekleniyor. Bu senenin sonunda ilk trenler bu mükemmel yapı üzerinden geçebilecek. Köprü öyle geniş inşa edilmiş ki, sonradan çift hatlı bir demiryolu olası olacaktır.

- Edilgen fiiller yerine etken fiiller kullanılmalı. Edilgen yapılar genelde eylemcileri süslü sözler ardına gizlerler. Bu nedenle bu yapılar daha çok resmi yazışma dilinde tercih edilen ifade biçimleridir. Bu tür metinlerde, alınan bir önlemin kimin sorumluluğu altında gerçekleştirildiği pek belli olmaz.

Bahnhof caddesi gelecek haftadan itibaren trafiğe kapatılacak. (Kim, lütfen Bahnhof caddesini trafiğe kapatıyor?)

Gazeteciler olaylara şeffaflık kazandırmalıdır, bu nedenledir ki, olanaklar çerçevesinde (ve de anlamlı bir biçimde) atı ve binicisini, yani olayın aktörlerini açıkça ifade etmelidirler.

Kentin alt yapısından sorumlu kuruluş, kanalizasyon bakımı yapmak zorunda olduğu için, polis Bahnhof caddesini gelecek hafta her türlü trafiğe kapatıyor.

- Belirsiz-özneler de pek çok şeyi karanlıkta bırakıp, eylemde bulunan kişileri saklı tutarlar ve bu nedenle de habercilik açısından şüphe yaratırlar. "Bu memlekette bazı çevreler modern pazarlama yöntemleriyle siyaset yapabileceklerine kesin gözüyle bakıyor gibiler."

"Bazı çevreler" belirtilmiyor. Böylece bir suçlama havası yaratılıyor. Yazar, sanki olayı biliyormuş gibi bir ifade kullanıyor. Ama eğer isimleri verecek olursa büyük olasılıkla sıkıntıya düşecek. "İddia ediliyor" şeklindeki ifadeler de kesin değildir ve lastiklidir.

- Aynı şey belirtisiz adılar için de söz konusudur. "Soluthurn'daki genel inan- ca göre... Bu siyasetçilerin önceleri faşist olduğu iddia ediliyor.

Okurlar merak ediyor: Soluthurn'da buna kimler inanıyor? Kim iddia ediyor?

Bu biçimde yazan gazetecilerin tanıkları yetersizdir, buna bağlı olarak da sunacakları gerekçeler yetersizdir.

Olayları açığa kavuşturmakta fısıltıların oluşmasına katkı sağlarlar.

- Öznenin yeri aslında nesneden öncedir. Modern habercilik dilinde tümcelere nesneyle başlamak gibi kötü bir alışkanlık türedi. "Die"* "das" tanımlılıkları söz konusu olduğunda bu tür tümcelerin anlaşılması zorlaşabilir*.

"Maliye bakanı tarafından devlet bütçesine yeni bir düzen getirmesi için alınan önlemler (beklenen: bu önlemlerin etkilerini gösterdikleri), FDP ve CVP Parti başkanları tarafından kesin olarak reddedildi.

İnsan cümleye başlarken sanki özne, "önlemler"miş gibi düşünüyor çünkü nesneye dönüşüm ancak cümlenin sonunda gerçekleşiyor. Bu, okuru yanıltmaktır. Düşüncelerinde birden bire kutup değiştirmek zorunda kalacaktır.

Nesnenin öznenin önce yer alabildiği evirmelere izin verildiği takdir de aşağıdaki cümleyi anlamak çok zor:

* Almanca'da tüm isimler "der", "die" ya da "das" tanımlılıklarıyla birlikte kullanılır ve de isim çekimlerinde, özellikle ismin i halinde die ve das tanımlılıkları değişmedikleri için anlam kargaşası yaşanabilir.

*Die liebe Mutter küsste das brave Kind.*¹

(Sevecen anne uslu çocuğu öptü)

(Kim kimi öpüyor)?

Aşağıdaki örnekte ama durum farklıdır:

Den störrischen Esel trieb der Bauer mit seiner Rute weiter (İnatçı eşeği köylü sopasıyla yürütmeye çalışıyordu)²

Bu evirmeye vurgu nesne üzerinde yoğunlaşıyor. Nesne "die" tanımlığına sahip olduğunda da aynı vurguyu sağlamak olası olacaktır.

Die Gänse vertrieb der Bauer mit lautem Rufen (Kazları, köylü bağırarak kovaladı).³

Tümce (habercilik dilinin yeni kurallarına göre) öznenin ve de nesnenin "die" ve "das" tanımlığına sahip olduğu durumlarda karışacaktır:

Die böse Katze vertrieb die ängstliche Frau

(Kötü kedi korkak kadını kovaladı / Korkak kadın kötü kediyi kovaladı)

Das Schaf schlug das Mädchen in die Flucht

(Koyun kızı bozguna uğrattı / Kız koyunu bozguna uğrattı)

Betimleyerek yazmak

Betimsel yazılar okuru büyüleyebilir. Böyle bir yazım biçimi metni canlandırır. Bir karmaşık haberin girişi, konu elverişli olduğu takdirde renklendirilebilir.

1. Türkçe'de kimin kimi öptüğü belli ama Almanca'da "die" ve "das" tanımlıkları bu ayrımı yapılmasını güçleştiriyor. Her iki isim de yani hem anne, hem de çocuk bu durumda özne olabilir.

2. "Der" tanımlığı ismin i halinde değişip "den" olarak çekildiği için cümle başında da yer alsa nesne olduğu anlaşılıyor.

3. Bu örnekte tanımlıkların farklılığı özne-nesne ayrımının yapılmasını kolaylaştırıyor.

- Bu dehşetli sözcük "anfetauren", "anfietschren" ya da hatta "anfitschern" henüz Almanca'da tam karşılığını bulamadı. Anfeataren, esas itibariyle kuru ve komplike olan bir makalenin esnek bir girişle başlamasıdır. Aslında amaç renkli ve canlı bir başlangıç yazısıyla okurları, ağır ve bütünüyle gerçeklere odaklı bir metne çekebilmektir. Yani bir haber önce eğlenceli bir biçimde sunulur. Ama sunum okuru konuya yöneltmeli yalnızca geçici bir haz yaratmamalıdır. Bunu da "anfeaturen" (renklendirmek) diye adlandırıyoruz (bkz. bir haber metninde giriş ve sonuç s.)
- Senaryo türünde bir giriş, bir manzarayı, bir duygu halini, bir ortamı ya da bir davranışı aşamalı bir biçimde sorunun gerçeklere odaklı sunumuna geçebilmek için canlandırmaya çalışır.

Örnek:

Anti alkolik Christian Ströbele, başarı anında da prensiplerine sadık kaldı. Alternatifler listesinin (AL) müzakere başkanı, elinde bir bardak maden suyuyla SPD şefi Walter Momper ile birlikte geleceğin kıvılcık-yeşil senatosuna kadeh kaldırdı. Momper köpüklü şarabı tercih etti. Her iki tarafın da yetki ve görev dağılımı için ödün vermeden mücadele ettiği son müzakere turu, AL-basın sözcüsü Dirk Schneider dün sabaha karşı 2.54'de salona iki sandık köpüklü şarap getirdiğinde 12 saati geride bırakmıştı. – O zamana kadar konuşmalar bir çok kez yarıda kesilmiş ya da aynı haklara sahip 8 kişilik küçük bir grup içinde sürdürülmüştü. AL, hükümet içinde dört görev alanı ve bir belediye başkanlığı talebiyle son tura başladı. SPD üç görev alanı sundu. AL şimdi şu görevlere de sahip oldu: Şehir planlaması, doğal çevreyi koruma ve eğitim sistemi için senatörler atamak, gençlik ve aile sorunlarını da kapsayacak biçimde genişletilmiş, kadınlara yönelik bir alanın yönetimini üstlenmek: (Bu, sosyal demokratlarla Berlin'deki yeşiller arasında kurulan koalisyonu betimleyerek aktaran bir dış haberler muhabirinin haberi).

Aşağıdaki örnek de aynı biçimde kaleme alınmış. Haber, Zürih'de yaşanan konut sıkıntısı ve eski binaların sürekli yıkıldığı ya da onarıldığı ve yeni ya da onarılmış binaların eski kiracılara çok pahalıya mal olduğu gerçeğine parmak

basıyor. Fakat bu haber bireysel bir yazgıyı aktararak başlıyor. Bu öykü etkileşim yaratıyor ve okurun konuya ilgi duymasını sağlıyor:

"79 yaşındaki A.W. bir türlü inanamıyor. 33 yıldan beri Zürih'de Hellmutstrabe'de 12 metrekarelik bir odalı bir dairede yaşıyor ve aylık 250 Frank kira ödüyor. Şimdi kendisine bir ihbarname gelmiş. –aynı diğer 29 kiracı gibi o da, nisan sonuna kadar daireyi boşaltmak zorunda. Mobilyalı dairelerde boşaltma süresi yalnızca bir ay. "Beni canlı olarak buradan çıkaramazlar" diye karşı çıkıyor, yaşına göre oldukça dinç görünen emekli. A.W. mücadeleye alışmış, belli ki yaşamın öteki yüzünü çok daha iyi tanıyor. 30'lu yıllarda mesleği fırıncılık olmasına rağmen, çalışacak bir yer bulamamış. Hayatını inşaatlar da çalışarak kazanmış. 27 yıl Escher-Wyss'de duvarcı ustası olarak çalışmış- duvarında bir teşekkür belgesi asılı.

A.W. sürekli yalnız yaşamış, gönlünce, "Ich bi halt immer schüüche gsi". Şimdi –yakında 80 yaşında olacak- huzurlu yaşamından koparılıp sokağa bırakılacak.*

Nedeni de, evin şu anki sahibi, Wadenswil ilkokulunun öğretmeni P.M.'nin, Hellmutstrabe 12'deki gayrimenkullerini 3.6 milyon franka satmış olması. Yeni mal sahibi onarım yapmak istiyor, bu nedenle de kiracılar daireleri boşaltmak zorundalar.

Öğretmen M. duyarlılık konusunda pek iyi değil ama, para konusunda bir numara. Ev satılmadan kısa bir süre önce yeni bir kiracıyla kontrat imzalamış ve bu kişi de, daha bir gün bile oturmadan bir ihbarname almış. Bu kiracı bir ay boyunca –nisan ayı süresince– kısa da olsa bu evde oturabilmenin zevkini tadacak, ama sonra o da çıkmak zorunda. Ve yeniden kiralık ev aramanın sıkıntısını yaşayacak.

Konut sıkıntısına yönelik bu girişle – metnin ilginç yazılmış olduğu şüphesiz– propaganda yapılmıştır. Mağdurlar ve bu mağduriyetin aktörleri açıkça bellidir. Art niyetli öğretmene, onu böyle davranmaya iten nedenler de sorulmuyor. Söz hakkı verilmiyor, yani açıklama yapma şansı yok. Bu durumda en çok sempati

* "Hep sıkıldım, ne yapalım"

toplayan kişi, acımasızca sokağa atılan yaşlı emeklidir. Gazeteci kurbanın avukatlığını yapıyor. Böylesi, gcsz ve kimsesiz insanlardan yana tavır takınarak yapılan habercilik, savunmacı gazetecilik olarak nitelendiriliyor. Bu hikayeye ilkokul öğretmeninin de dahil edilmesi gazetecilik açısından yadsınacak bir durum sayılmazdı. (ğretmenin yaşlı adama alternatifler sunmasına rağmen, kiracının ısrarla yerinde kalmak istemesi gibi durumlarda olası olabilir).

Karşı tarafla hemen hemen hiç ilgilenmeyen savunma avukatlarından farklı olarak gazeteci, yazmaya başlamadan, hatta yargılamadan önce her iki tarafla da görüşmelidir, hem de öykünün, bu nedenle daha az keyifle okunma olasılığına ve belki de iyi ve kötü ayırımının açıkça gsterilememe riskine rağmen.

Yalnız savunmacı gazetecilik, eğer bir taraf kesinlikle haksız ve diğer taraf da çaresiz bir biçimde bu haksızlığın altında eziliyorsa yasaldır (rneğin Hitler döneminde Yahudiler).

Dikkat:

Dramatize edilmiş bir giriş her haber metni için uygun olmayabilir. Okurun bir an önce konuya girmek istediği durumlarda (ekonomiyle ilgili makaleler, siyasal analizler) gazeteci, böylesi bir girişin engel teşkil edip etmediğini düşünmek zorundadır. Okur, ana konuya hemen girilmediğin de sinirlenebilir.

- Yanlış eğretilemeler saçma ve komik etki yaratabilir. Ama maskaralık öldürür:
 - Turizmin bu branşı hala emekliyor.
 - Bu sayede ayakta kalabilen konserin esasını, işte bu albüm oluşturuyordu.
 - Daha önce de nice gözyaşlarını dindirmiş olan zamanın yıkıcı gücü bu acıyı da unutturacaktır.
 - Bu fikir, akşam güneşiyle yitip gidecek l doğmuş bir çocuktur.

Canlı ve betimleyici bir üslup eskimiş sembollerle yaratılamaz. Yani: Kar beyazı bir örtü değil, kar gibi beyaz bir örtü (Böyle daha etkili bir görsellik sağlanır): Ev yüksekliğinde dalgalar, değil. Ev kadar yüksek dalgalar (W.Schneider)

- Fazla süslü sıfat ve zarf kullanılmamalıdır. Bir metnin renkliliği ve canlılığı yalnızca süslü sözcüklere yer verilerek sağlanmaz, daha çok fiil ve uygun isim kullanımıyla elde edilir (fiiller metne yaşam katar). Sıfatlar bir farklılık vurgulanacaksa kullanılmalıdır. Yani bir özgünlük ön plana çıkarılacaksa. Nasıl, özenli mutfaklarda keskin baharatları kullanırken dikkatli ve cimri davranılıyorsa, bu sözcük türüne de aynen öyle davranmalıdır.

Gereksiz sözcüklerin çıkarılıp atılmasıyla bir metin tempo ve akıcılık kazanır. Sıfatlar ve zarflar çoğu zaman gereksizdir.

Kötü : *Bayan dansçı aşırı kalabalık seyirci kitlesini fazlasıyla etkiledi.*
Daha iyi : *Bayan dansçı kalabalık seyirci kitlesini etkiledi*

Kötü:

Annie Lennox, şu karizmatik star inanılmaz bir enerji yayıyor çevreye. İnce yapısı, soluk yüzü, fırça gibi sarı saçlarıyla bukalemun tipindeki birinden hiç beklenmeyen bir enerji. Kendisi aynı zamanda içine kapanık, tanınmaktan çekinen, erişilmezliği seven bir kişi. Deyim yerindeyse adeta pop-çağının Marlene Dietrich'i (8 sıfat)

Daha iyi:

Annie Lennox, fırça gibi sarı saçlarıyla böyle narin bir kişilikten beklenmeyen bir enerji yayıyor çevreye. Ama kendisi aynı zamanda içine kapanık, çekingen birisi, Pop-çağının Marlene Dietrich'i (4 sıfat).

Luzern'de Bourbaki manzarasıyla ilgili öznel nitelikli haberini bir bayan yazar şu etkili cümleyle tamamlıyor:

Sessizlikte resimle tek başıma kaldığımda, askerlerin mırıltılarını ve inlemelerini duyabilmeyi umuyorum, ama sanki kar, sesleri yutuyor gibi.

Bu etkili anlatımın sırrı, sıfat kullanılmamasında yatıyor. Bu parçanın "Üç-kuruşluk-roman-versiyonu" şöyle olabilirdi: *Ürkütücü sessizliğin içinde, bu daramatik fotoğrafla tek başıma kaldığımda, yaralı askerlerin boğuk fısıltılarını ve inlemelerini duyabilmeyi umuyorum, ama kanla yıkanmış kar, tüyler ürpertici sesleri adeta yutuyor gibi.*

- Herşeyden önce de gereksiz sıfat yinelemelerinden kaçınmak gerek.

Kötü:

Şehrin merkezinde ani beklenmedik bir gaz patlaması büyük bir fekaletе neden oldu.

Daha iyi:

Şehrin merkezinde ani bir gaz patlaması bir felakete neden oldu.

Pekiştirme sıfatları, pekiştirilecek sıfatlarla rekabete girdikleri için, bu sıfatların enerjilerini (enerjileri varsa eğer!) tüketirler ve etkilerini azaltırlar:

Çok büyüleyici bir kadındı ifadesi, büyüleyici bir kadındı şeklindeki yalın tanımlamadan daha az etkilidir.

Muhteşem bir gündü, Son derece muhteşem bir gündü cümlesinden daha anlamlıdır.

Yerinde kullanılmış sıfatlar tabi ki gereklidir ve metni renklendirirler, ama sıfatlar insanı sürekli bazı şeyleri zihinde canlandırmaya zorlarlar. Yanlış uygulandıklarında ters etki yaratırlar.

Dikkat:

Boş konuşmak isteyen sıfat kullanır

Gösteriş, abartı ve diğer savurganlıklar

- Bir makaleye entellektuel bir değer ve önem kazandıracağı düşünülen süslü ve abartılı ifadelere ne yazık ki sıkça rastlanmaktadır. Bu tür boş sözler çoğunlukla yanlış bir coşku içerirler ve zevksiz, gülünç bir hal alırlar. Sonra da amaçlanandan farklı bir sonuçla karşılaşılır. (Anma yazıları bu tür densizlikler için zengin bir kaynaktır. Sıklıkla günlük gazetelerin kültür sayfalarında da anlaşılmasız laf bolluğuna rastlamak olasıdır).

Yazı yazan insanın Cezayir kadısı gibi kurulup kuru, cansız bir Almanca yaratma eğilimi vardır, soyut, yapay, şişirilmiş bir Almanca (W.Schneider)

Bir İsviçre günlük gazetesinin kültür ekinde kötü bir örnek.

Geçen son iki yıl inatla yalnızca kendini dinledi ve çareyi strüktür alanlarının kamçılıyıcı ritmine dönüşte buldu. Hayal gücünün düşünsel dünyasından coşarak yayılan canlı duygu evreleri artık gelişti. Gerçek bunların altında, yatkınlığın çıkış noktası, içsel hareketli tasvirlerin ve tortuların kaynağı olarak duruyor.

Hans Schweizer'in yeni eserleri daha önceki şaheser örneklerin yeğliliğine erişti, buna verimli bir olgunluk çağı da eşlik ediyor.

Kanada'daki öğrenim yılları sırasında Hans Schweizer resim teması olarak Appenzell ormanlarını keşfetti, sonra resimlerinde tren konvoyları süzülüyordu. Ritmik diziler halindeki trenler yaratıcılığının son iki yılında yine üstünlük kazandı, sonra bunlar, rengi de hareket coşkunluğu içine çekerek, renk katmanlarının altında yol almaya başladılar. Resim sanatı bir temele kavuştu.

Bu temel, aynı zamanda Hans Schweizer'in içsel dalgalanmalarının da temelidir. Neler olduğunu kendisinin bile açıklayamaması çok doğal. Katmanlaşmayı kapsayan hareketli bir varoluş. Renk ve ışık girdabı altındaki devinim sırları bir hızlanma sürecine işaret ediyor, düşünce kasırgaları, beklenmedik görüntü derinlikleri doğuran bir merkez etrafında dönüyor, ya da patlamaya hazır eylem alanları üzerinde durağanlaşıyor.

Sergide her bir eser bir bütünleyici öge niteliğinde birliği sağlıyor.

Hans Schweizer'in 1988'de yarattıkları, devinim süreçlerinin hızıyla seri hareketlerden uzaklaşıyor diğer taraftan da huzurla tasarlanmış bir envanter için hazır gibi görünüyor, yalnız çok katmanlı bir resim süreciyle örtülü olarak. İnsan adeta resimlerin içsel gerçekliğine dalmaya davet ediliyor. Hans Schweizer'in yeni eserleri sismografik ve karıştırılması olası olmayan özgünlüğüyle, tipografik bir karaktere sahip. Böylece içerik sabitleştirilmeden kolaylıkla okunabiliyor.

Hans Schweizer'in çalışmalarıyla ilgili bu metin rahatlıkla anlamsız bir istek olarak nitelendirilebilir. Bu laf kalabalığının gazetecilikle ilgisi yok.

Buna Kurt Tucholsky'nin anlatımıyla şöyle denilebilir: "Herşeyden evvel düşünmüyorlar, üstelik bir de kötü ifade ediyorlar."

Dikkat:

Gazeteciler okurların anlayabileceği biçimde yazmalıdırlar. Pek çok şeyi açıklamaya gerek duymayan kişi, anlaşılmaz.

- Özellikle Almanya'dan kaynaklanan baştan savma ifade biçimlerine, özenle yazılmış bir metinde kesinlikle yer verilmemelidir. Almanca'nın günlük konuşma dilinde hoş karşılanabilen şey, yazı dilinde yapay, özensiz ve anlamsız bir etki yaratır. Aynı şey İsviçre'de meydana gelirse, evin en küçüğü ağabeyinin yaptığı en büyük saçmalıklara bile öykündüğünden bu durumdan "küçük yerleşim birimleri de etkilenecektir.

("Nasıl öksürüyorsa, nasıl tükürüyorsa, örnek alıp aynen yaptınız." –Schiller: Wallenstein'in karargahındaki ilk asker, sahne 6) Her ne kadar Martin Luther sokaktaki insanın söylemine önem verdiyse de, İncil'i çevirirken sokak dilini değil seviyeli bir yazı dili kullanmıştır.

Alman gazeteci ve yazar Klaus Harpprecht, bir makalesinde bu konuda şöyle diyor:

Uyum sağlama konusu gerçekten abartılıyor artık. Bazı İsviçreli gazeteciler kendi pervasızlıklarına yenik düşmüş makaleleriyle, sanki mesleklerini Hamburg'un haftalık magazin dergilerindeki okuyucu mektupları kösesinde öğrenmişler gibi berbat söz oyunları yapıyorlar. Çekindikleri tötanik bir lafazanlık yok. kim bu tür ağız oyunlarına alışmışsa, onun için devlet artık demokratik değildir –devletin demokratik olduğu yazırlarla belgelenmelidir. Daha kaba bir ifadeyle söylemek gerekirse, İsviçre basınına sızramayan Alman idrarı ve aport buyruğuyla getirilmeyen bir klişe yok gibi. NZ gazetesinden yayılan şöyle çirkin bir söylenti dolaşüyor ortalarda. Güya bu yayın ürünü başkan Kohl'ün düşündüklerini yazarmış ama, eğer Kohl düşünmeye başlarsa. Bu da pek çok basit espri gibi abartıdan başka bir şey değil. Bununla beraber başka gazetelerin Hamburg gazetesinin her kararına boyun eğerek "Spiegel" dergisinin emrindeymiş gibi görünmeleri de teselli bulmak için yetmiyor.*

Bu tür lafazanlıklarla ilgili bazı örnekler:

"Pekçok masada gençler oturmuş hamburgerlerini yiyorlar aralarında da yine şık giyimli bayanlar oturuyor"

"Süt suyunu çekti"

"Neredeyse iki düzinedeki, kadar insan vardı"

"Bunu harbi dayanılmaz buluyorum" (harbi sözcüğünün burada pekiştirici bir özelliği yok, bu bütünüyle bir moda çılgınlığı).

- Dilde yaşanan moda çılgınlığı, dildeki kalite eksikliğinin göstergesidir. Bu tür ifadeler çoğunlukla ithal edilmiştir ve bir süre salgın halinde medyada dolaştıktan sonra yeniden ortadan kaybolurlar. Bunları kullananlar, özgün dil kullanımındaki açıklarını, dilin işe yaramaz hurda yığımından elde ettikleri basit buluntularla kapatmaya çalışırlar.

* Almanca için kullanılan yerici bir kavram.

Haber yazma teknikleri

- Yabancı sözcüklerden uzak durulmalıdır. Uygun, anlaşılır bir Almanca sözcükle karşılanabilecek yabancı sözcükler, olası ise bir gazete metninde yer almamalıdır. Çünkü bu metinler uzmanlara değil, dilsel açıdan zorlanmaması gereken halk kitlelerine seslenir.

Yabancı sözcükler bir ifadenin yalnızca anlaşılmasını zorlaştırmakla kalmazlar, çoğu zaman gösteriş ve üstünlük havası yaratırlar. Her ikisi de itici karşılanır ve okumanın zevkini kaçıır.

Yabancı sözcükleri terim olarak kullanmak gerekiyorsa, o zaman bunların ilk kullanımdan sonra açıklanması gerekir. (Aynı şey kısaltmaları için de geçerlidir.)

Dikkat:

Öyle yazın ki, 15 yaşındaki zeki bir genç metni dilsel açıdan hiç zorlanmadan anlayabilsin!

- Gazeteciler, olduğunca canlı ve ilginç yazmak istediklerinden, üstünlük derecelerini abartılı bir biçimde kullanmaya pek meraklıdırlar. Genelde bu uygulama gerçeğin bozulmasına veya desinformasyona yol açar (Sansasyon gazeteciliği). Aşağıdaki ifadelerin –ve de benzerlerinin– kullanımında gazeteciler dikkatli davranmalıdır:

Yüzyılın olayı –yüzyılın şarabı (ne kadar çok içtik bu şarabı)

En çabuk–en büyük–en uzun–en yüksek...

Seçim sonunda küçük bir parti ilk etapta büyük bir başarı elde ettiyse, bu parti hakkında şöyle bir yazı yazmak kurallara aykırıdır:

Kärnten'deki Avusturya parlamento seçimlerinin kesin galibi liberaller. Bugüne kadar sahip oldukları 5 sandalye sayısını 11'e çıkarmak için çalıştılar ve bu sayının neredeyse iki katına ulaştılar. SPÖ 17 (şimdiye kadar 20), ÖVP 8 (şimdiye kadar 11) sandalye elde etti.

Bu seçimin galibi – liberallerin başarısına rağmen– SPÖ'dür.

(Bir yarışta birinci gelen kazanır, ikinci sırada yer alan değil. İkinci sıradaki, son seçimlerde başı çekenler arasında yer almazken, birdenbire hiç umulmadık bir çıkış yaparsa ancak, bu biçimde bir ifade kullanılabilir. Bu sürpriz seçim sonuçlarına bakarak bir "zafer"den değil, bir "seçim başarısı"ndan ya da "yüksek randıman"dan söz edilebilir.

Avusturya parlamento seçimlerinde liberaller yüksek oy sayısı elde ettiler" ya da "Liberaller parlamento seçimlerinde seçmen kazandılar,daha iyidir.

- Devasa kavramlar kolay anlaşılmaz. Alman dili birleşik sözcükler yönünden çok zengindir. Ve bu tür sözcükleri Almanca'da oluşturmak diğer dillere kıyasla maalesef daha kolaydır. Özellikle bu nedenle devasa kavramlardan uzak durmak gerekir. Böyle oluşturulmuş sözcüklerin ne denli çirkin ve anlaşılmaz olduklarını Almanca'nın görkemli hukuk dilinden alınmış bazı örnekler kanıtlamaktadır:

Einschränkung des Umweltgefährdungshaftungstatbestandes

(Doğal yaşamın tehdidiyle ilgili sorumluluk gerçeğinin kayıtlanması)

Widerstand gegen die Bankensorgfaltspflichtenvereinbarung (Bankaların titizlik konusundaki yükümlülükleriyle ilgili sözleşmeye yönelik tepki)

- Kısa sözcükler her zaman için uzun sözcüklerden daha açık anlam içerir ve daha kullanışlıdır.
 - Gözetme, dikkate almaktan daha iyidir.
 - Hedef, hedef belirlemekten daha kısadır
 - İvedilik, ivedilik sürecinden daha uygundur.
- Somut sözcükler daha canlı etki yaratır ve bir metne soyut sözcüklerden daha fazla renk ve hareketlilik kazandırır.

Haber yazma teknikleri

- İnekler ve sığırlar çayırdan otuyor (Büyükbaş hayvanlar yerine)
 - köylü tavuk ve kaz besliyor (kümes hayvanları yerine)
 - Otağa giden yol kozalak çamlarıyla ve kara çamlarla çevrili (ağaçlarla çevrili yerine)
- Belirleyici tanımlıklarla (der, die, das) kurulmuş ilgi cümleleri, belirsizlik içeren welcher, welche ya da welches ilgi zamirlerinden her zaman daha iyidir.

Doğrudan ve dolaylı anlatım

Başkalarının görüş ve düşünceleri aktarılırken, doğrudan ya da dolaylı anlatım biçimlerinin dönüşümlü kullanımı, metni tekdüzelikten kurtarır.

- Önemli bir açıklama direkt olarak aktarılır. Gazetecilerin daha iyi formüle edip anlatabilecekleri olaylarda direkt anlatıma gerek yoktur. Yalnızca görüşler, amaçlar ve sürpriz tespitler bu yolla iletilir.

Kötü:

Meier dedi ki: "Koroya katılan 32 kişi var. Pazartesi günleri çalışmak için biraraya geliyoruz..." Şarkı söylemek yaşamında önemli bir yer tutuyormuş ve sanki bir iksir gibiymiş.

Daha iyi:

Meier'inde içinde bulunduğu koronun 32 katılımcısı var. Üyeler her pazartesi çalışmak için biraraya geliyorlar. "Şarkı söylemek yaşamımın bir parçası, sanki bir iksir gibi."

- Dolaylı anlatım içeriklerin kısaca özetlenmesi için uygundur. Enforme eden bir haber (örneğin bir bildiri özeti) kesinlikle doğrudan anlatımla kaleme alınmamalıdır, çünkü çok zor olur.

Dolaylı aktardığı bir olaya karşı yazar, aynı zamanda mesafe de kazanacaktır.

Konuşmacı, felaketin etkilerinin ortadan kaldırılmasının daha seneler alacağını ifade etti.

Aslında bu örnek, uzman önemli bir sav sunduğu için doğrudan anlatım için daha uygun olabilirdi:

Konuşmacı, "*Felaketin etkilerinin ortadan kaldırılması daha seneler alır*" dedi.

Dolaylı anlatım biçimiyle yazar, konuşmacının savunduğu fikre katılmadığını ima etmek istiyor.

Başkalarına ait ifadeleri bildirme kipinde özetlemenin başka bir yolu da, şöyle başlayan cümlelerdir: *Düşüncesine göre; görüşüne göre; N'nin söylediğine ya da ifadesine göre; N.'nin bildirdiği, açıkladığı, haber verdiği gibi.*

Konuşmacının ifadesine göre felaketin etkilerinin ortadan kaldırılması için daha seneler gerekiyor. Bunun nedeni, Bahnhofstrabe'deki binaların fazla zarar görmüş olması.

Doğrudan anlatım genellikle yalanların da eleştirilmeden yaygınlaşmasına yol açar.

Eğer bir konuşmacı: "Aslında Hitler'in altı milyon Yahudi'yi öldürdüğü doğru değil" derse, bu durumda sorumluluk bilincine sahip bir gazeteci, bu ifadeyi yorumlamadan direkt olarak aktarmayacaktır. Burada özellikle de ifadenin gazetecilik dilindeki yansıması bir dikkat sinyali verecektir. Bu durumda; *konuşmacının düşüncesine göre Hitler asla altı milyon Yahudi'yi öldürmemiş*, şeklindeki bir açıklamada uygun olamayacaktır. Böyle yazan bir kişi, konuşmacının bu düşüncüyü gerçekten savunduğu, varsayımını ortaya atmış olur.

Bu alıntının en doğru biçimde aktarılmasının en uygun yolu dolaylı anlatımdır. Böylece gazeteci konuşmacıyla arasına da bir mesafe koymuş olur, yani ifadesinin içeriğini kabul etmediğine işaret eder (Konuşmacı, Hitler'in altı milyon yahudiyi öldürmüş olabileceğinin doğru olamayacağını iddia ediyor).

Herşeyden önce de her halde siyasetçi beyanları (vaatler, varsayımlar, tasarılar, iddialar) en iyi biçimde ve mesafeli bir yaklaşımla dolaylı anlatımla aktarılır.

(Doğru: Siyasetçi, bir seçim galibiyetinden sonra partisinin vergileri yükseltmeyeceğinden emin olduğunu ifade etti).

Oysa: Siyasetçinin düşüncesine göre, X partisi bir seçim galibiyetinden sonra vergileri yükseltmeyecek, şeklindeki bir açıklama, eleştiriden yoksun olduğu için değer yargılarına aykırı olurdu (Gazeteci, siyasetçinin düşüncesini bildiğini ileri sürüyor).

Dikkat:

Geçerli olan temel kural: Yabancılara ait ifadeler en canlı şekilde yukarıda belirtilen üç olasılığın mantıklı bir biçimde harmanlanmasıyla aktarılabilir.

Subjonktif

- Sıklıkla (bildirme kipi için de) dilek-şart kipi kullanılmaktadır. Bu yanlış bir alışkanlıktır. Çoğunlukla da bu tür kullanımlar, yazarın aslında söylemek istediğinin tersini ifade ederler.

Bugün öğle yemeğinden sonra uğrayabileceğini, söyledi (Bu ifade, eğer yazar kişinin gerçekten geleceğini anlatmak istiyorsa, yanlıştır. Ama metinde söylenmek istenen, eğer olası olsaydı gelmek istiyordu, ama gelemeyecek).

Doğru cümle şöyle olmalıydı (eğer kişi gerçekten gelmeyi kararlaştırmışsa):
Uğrayacağını söyledi.

- Gerçeği ve gerçek olmayı birbirinden ayırıyoruz.
Oyunu kazandığını, söyledi
(Gerçek: oyunu gerçekten kazandı)
Eğer... saydı oyunu kazanabilirdim, dedi
(Gerçek olmayan: oyunu kazanamadı, çünkü...)

Dilek şart ya da olasılık içeren kiplerin geçmiş zaman çekimindeki fiillerle benzerlik gösterdiği durumlarda (yanlış anlamalar söz konusu olmadığı takdirde) bile "würde" kalıbı kullanılmamalıdır.*

Er pflückte diese Kirschen gerne, wenn es der Bauer ihm erlaubte cümlesi, *Er würde diese Kirschen gerne pflücken, wenn es der Bauer ihm es erlauben würde* cümlesinden daha zariftir. (Köylü izin verseydi bu kirazları toplamayı ne kadar isterdi).

Martin Luther İncil çevirisinde şöyle diyor:

Ne yarar sağlar ki insana dünyaya sahip olsa ve ruhu buna rağmen yaralandıysa?

(Was hülfe es dem Menschen, wenn er die Welt gewänne und doch Schaden nähme an seiner Seele?)

Ve buna karşın aşağıdaki biçare modern dilin özensiz ve güçsüz ifade biçimi ne kadar da yetersizdir.

Was würde es dem Menschen helfen, wenn er die Welt gewinnen würde und doch Schaden nehmen würde an seiner Seele?*

- Subjonktif'i iki biçimde kullanıyoruz.

* Almanca'da dilek-şart, olasılık ya da kuşku, iki türlü ifade edilir:

a) 1. geçmiş zamandaki fiillerle (Imperfekt): pflückte veyahut fiil kökündeki ses değişikliğiyle (half-hülfe)
b) "Würde" kalıbıyla: Er würde pflücken

* Birinci cümledeki içeriğin "Würde" kalıbıyla ifade edilmesi.

Subjonktif I (şimdiki zaman), dolaylı anlatım için.

(Geleceğini söyledi...)

Sujonktif II (1. geçmiş zaman), dilek şart kipi ve rivayetlerde

(Gelebileceğini söyledi)

Dikkat:

Subjonktif, direkt ve dolaylı anlatımın ve de olması olası ya da olası olmayan olayların ayrımını belirtmek için kullanılan önemli bir kipi ve gazetecilerin bu konuda titiz davranmaları ve subjonktifin gerekli olduğu durumlarda başka yöntemlere başvurmamaları gerekir.

Gerçeği tespit eden geçmiş zaman (Perfekt)

Bir basit haberin, ya da çok kısa bir süre önce meydana gelmiş bir olayla ilgili olguları içeren karmaşık haberin ilk cümlesi gerçeği tespit eden geçmiş zamanla ifade edilir. Bu fiil zamanı, birşeyin olduğunu, meydana geldiğini bildirir.

İyi: Kaynağımın yalan söylediğini, hissediyorum.

Pekiye değil: Kaynağım bana yalan söylüyordu , hissediyorum

Perfekt, (Almanca'da: şimdiki zaman öncesi, genellikle "yakın geçmiş zaman" diye adlandırılır) bir iletiye Imperfekt'den (1. geçmiş zaman) daha kesin ve daha bir güncel karakter kazandırır. İfadeleri güncelleştirir, yani olay kısa bir süre önce olmuştur. Bunun dışında, etkisi şimdiki zamana kadar uzanan eylemler için de kullanılır. Buna karşın Imperfekt (1. geçmiş zaman) geçmiş öykülemektir.

Dikkat:

2. Geçmiş zaman (Perfekt), bir haber metninde ilk cümledeki fiilin zamanıdır.

İyi : Kış, yakıcı soğuğu ve şiddetli kar yağışıyla hafta sonunda Avrupa'nın büyük bir bölümünü etkisi altına aldı.

Pek iyi değil : Kış yakıcı soğuğu ve şiddetli kar yağışıyla hafta sonunda Avrupa'nın büyük bir bölümünü etkisi altına alıyordu.

2. geçmiş zamanın tersine (Perfekt), 1. geçmiş zaman (Imperfekt) olayları oldukça uzak geçmişe götürür. Yüzlerce sene öncesine ait masallar, şu cümleyle başlar:

"Bir varmış, bir yokmuş", ama "Bir vardı, bir yoktu" diye başlamaz.

Farklı zamanların kullanımıyla ilgili örnekler.

"Pazartesi günü X istasyonunda bir tren raydan çıktı. İki yolcu hafif yaralandı. Maddi zarar oldukça büyük Zürih'ten gelen ekspres 7.38'de X istasyonuna girmişti. İşaretler hareket sinyali veriyordu. Makinist başlangıçta bir aksaklık farketmedi...*

Birinci cümle gerçeği tespit eden geçmiş zamanda dile getirilmiş. Sonra olayı öyküleyen 1. geçmiş zaman ve zarar hala devam ettiğinden şimdiki zamanın yer aldığı cümleler sırayla kullanılmış.

İkinci paragraf, geçmişin öncesine ait olayı aktaran 3. geçmiş zamanla başlıyor. Kazadan önceki zamana değiniyor. Daha sonra olayın anlatımına yine 1. geçmiş zamanla devam ediliyor.

Fiillerin zamanları bir olayın kronolojik sırasını belirler:

Präsens : Şimdiki zaman
1. geçmiş zaman
(Perfekt) : Yakın geçmiş zaman: Eylem şimdiki zamana kadar uzanır. Haberin ilk cümlesi için tipik fiil zamanı (W.Schneider).

* Almanca'daki hikaye zamanı (Imperfekt) Türkçe çeviriye her zaman uygun düşmediği için örnek metinde daha çok yakın geçmiş zaman kullanılmıştır.

2. geçmiş zaman

(Imperfekt) : Geçmiş. Öykülemek. Eylem geçmişte olup bitmiştir.

3. geçmiş zaman

(Plusquamperfekt): Geçmiş öncesi. Bu fiil zamanıyla, anlatılan olayla ilgili olan daha önceki bir olay açıklanır. Bu açıklamadan sonra yine 2. geçmiş zaman kipi kullanılır.

"Nachdem" (".....dikten sonra) bağlacı 3. geçmiş zaman gerektirir. 2. geçmiş zaman, eğer olayın devamı şimdiki zamanda anlatılacaksa ancak uygulanabilir.

Dilde Genus ve Sexus (Cins ve Cinsiyet)

Dil, daima yeni sürgünler veren, aynı zamanda eskileri kurumaya bırakıp sonra da onları hükümsüz kılan canlı bir organizma gibidir.

Kendini sürekli yenileyen bir dil canlı kalır. Sürekli değişim içindeki dünyaya uyum sağlayamayan bir dilin varlığı tehlikede demektir. Nasıl bizler değişiyorsak, dilimiz de aynı biçimde değişmek zorundadır (salt kollektif olarak değil, bireysel olarak da değişir).

Toplumda ve iş dünyasında kadın-erkek eşitliğini sağlama çabalarına paralel dil de değişmeye başlamıştır. Bu, modern batı toplumundaki bilinç değişiminin bir sonucudur. Dilde her iki cinse seslenmek amacıyla kullanılan eril isimlerin son birkaç yıldır artık kabul görmediği, bir gerçek. Kadınlar bu durumda dikkate alınmadıklarını ve küçük düşürüldüklerini düşünüyorlar. Bu eksikliklerin doğal olarak giderilmesi gerekir. Bu alanda dil sürekli değişim içindedir. Bu değişimin ne kadar ve nereye kadar süreceğini kestirmek zor. Dolayısıyla bu konuda uzun vadeli kuralların oluşturulması da gereksiz. Yine de, bazı öneriler sunulabilir:

- Emansipasyon çabalarının sağladığı somut sonuçlar, tüm meslekler için bir de dişil kavramın bulunmasına yönelik girişimdir.

(Frau Ministerin (Bayan Bakan)- Frau Landammännin (Bayan Başkan) – Bu kalıp eskiden kadın için kullanılan Männin (kahraman kadın) sözcüğünden gelmektedir. Ayrıca Frau Landammann şeklindeki kullanım da mevcuttur).

Bu yönde bir dil gelişimi onaylanmalı ve desteklenmelidir. Toplumdaki bir gerçeği yansıttığı içinde kabul görecektir.

- Öncelikle dil'in mantıksal olmadığı bilinmesi gerekir. Dil'e mantık empoze etmeye kalkışan kişi başarısızlığa mahkumdur. Zira dil'in, pek çok durumda türe yönelik kullanımının, tanımlanan varlığın cinsiyetiyle ilgili olmadığı yadsınamaz.

Almanca'da dişil ve eril yanında bir de nötr tür vardır. Erkek ve dişil olarak var olan canlılar bile çoğunlukla nötr tanımlılığıyla nitelendirilmektedir:

Das Pferd (at), das Kind (Çocuk), das Mädchen (kız), das Schwein (domuz)... Diğer taraftan cansız varlıklarda –yani nesnelere– dilbilgisel açıdan dişil ya da eril olarak tanımlanmaktadır:

Die Bücke (köprü), die Sonne (güneş), die Luft (hava), der Turm (kule), der Mond(ay), der Tee (çay)...

Gramatikal tür'le bir canlının cinsiyetinin ifade edildiğini kabul etmek bu durumda yanlış olur. Üç tür için de geçerli olan bir cinsiyet üstü kullanım daha vardır:

Der Mensch (insan), der Gast (konuk), die Person (kişi), die Wache (nöbet), die Geisel (tutsak), das Mitglied (üye), das Wesen (varlık), das Opfer (kurban).

Bu form'lardan hiçbiri başka bir tür'e dönüştürülemez: die Gästin (kadın konuk), der Persönerich (erkek kişi), der Mitglied ya da Mitgliederin (erkek ya da bayan üye), tüm bunlar uygulanması imkansız olan biçimlerdir.

- Asıl sorun yaratan kavramlar, kadına ve erkeğe birlikte seslenen topluluk isimleridir (Basel şehrinin sakinleri, bu satırların okurları, Hıristiyanlar, İsviçreliler...).

Vatandaşlar, sakinler, katılımcılar gibi topluluk isimlerinde çağın zihniyetini hesaba katarak cinsiyet yansızlığını daha açık vurgulamak için, isimler, çoğul olarak kullanılabilir.*⁴ (Yani, bu satırların okuru değil okurları) Bu bağlamda topluluk isimlerinin (vatandaşlar, sakinler) gerçekten her iki cinsiyeti kapsadığı gözönünde bulundurulmalıdır. Çünkü bunlar için ayrıca bir dişil kalıbı vardır, (Bürgerinnen (kadın vatandaşlar) – Einwohnerinnen (kadın sakinler) ama eril kalıbı yoktur. Eğer bir şehrin yalnızca erkek nüfusundan söz ediliyorsa, o zaman "die männliche Einwohner dieser Stadt" (bu şehrin erkek sakinleri) ifade biçimini kullanmak doğru olur.

Asıl sorun – pek çok konuda da imkansız olan – ikili kullanımlardır. Bu tür uygulamalar dili yorar ve deforme eder, özellikle de uzun metinlerde. Bu konuda açıklığı sağlamak amacıyla iki türe yönelik kavramlarla donatılmış çarpıcı bir örneği (aslında işe yaramamış, bakınız: koyu basılmış sözcükler) Basler şehri sağlık müdürlüğüne ait bir protokol oluşturmaktadır:

Sorumluluk taşıyan *doktorla* (*bay/bayan*), güven duygusuyla kendini onun ellerine bırakan *hasta* (*bay/bayan*) arasındaki bu en masum ve en sık karşılaşılan görev ayrımı, özellikle hastanın (*bay/bayan*) kendi sağlığıyla ilgili alacağı kararlar konusundaki sorumluluğunu azaltmaktadır. Bu durumda *doktor* (*bay/bayan*) danışılan değil, karar veren doktordur (*bay/bayan*). Belli durumlarda doğal olarak doktorun (*bay/bayan*) ve de hastanın (*bay/bayan*) başka bir şansları da yoktur (örneğin, komadaki bir hastaya yapılan acil müdahale).

* Bu isimler Almanca'da tekil olarak da kullanılmaktadır.

Ama özellikle de *doktor (bay/bayan)* tarafından önerilen tedavinin yapılıp yapılmaması konusunda ergin *hasta (bay/bayan)* sorumluluğu kendisi üstlenmek istiyor. Buna karşın erginleşmemiş *hasta (bay/bayan)* zorunlu nedenlerle engellenmemiş de olsa, kendi sorumluluğunun bilincine varamıyor. (Dr. Arthur Brühlmeier'den alıntı, LGZ 3-95).

Yinelemeler ve kullanımları

- Die Besucher/innen des Museums
(Müzenin (erkek/kadın) ziyaretçileri
Bu durumda ismin e/a çekim ekleri nasıl (!) uygulanabilir?
(Den Besuchern/innen?)
- Die Lehrer Innen*
(Bkz. daha sonra gelecek olan: Sözcük içi I (Bay ve bayan öğretmenler)
- Hem erkeklere hem de kadınlara seslenildiği durumların vurgulanması ve ayrı kalıpların kullanılması gerektiğinde bunlar ayrı ayrı yazılmalıdır:

Hukuk fakültesinin kız ve erkek öğrencileri

Daha sonraki ifadelerde aynı kişilerden söz ediliyorsa bu durumda topluluk isminin kullanılması yeğlenmelidir. (Öğrenciler). Her iki cinsiyetin de kastedildiği konusunda bir kuşku duyulmadığı sürece tek bir kavramın kullanılması uygundur. Yinelemeler metni bozar.

Zaman zaman denenmiş olan dönüşümlü kullanımlara sığınmak da (bir kez "Studentinnen" kız öğrenciler bir başka sefer "Studenten" erkek öğrenciler) karışıklık yaratır, zira dişil form kesinlikle herkes için kullanılan bir topluluk ismi değildir –eril formun tersine– yalnızca dişildir.

* İki ayrı sözcük kullanmak yerine, özellikle çoğul isimlerde, eril sözcüğüne eklenen "I" harfiyle, bir sözcükle her iki cinsiyete seslenilmiş oluyor.

Haber yazma teknikleri

- Ortaçlardan oluşturulmuş, *öğretenler, okuyanlar, aynı görüşte olanlar* gibi isimlerin kullanımı da başka bir olasılıktır. Yalnız ısrarla ve sürekli olarak yalnızca bu kalıplardan yararlanmaya çalışmak dilin körelmesine ve kısırlaşmasına yol açabilir.
- Kollektif isim yapan –schaft ekiyle oluşturulmuş, "die Lehrerschaft" (öğretmenler), "die Schülerschaft" (öğrenciler) gibi sözcüklere de arada bir başvurulabilir, ama tüm kavramlara da bu kulpu ekleyemeyiz.
- Öncelikle hepimiz insanız ve daha sonra "küçük bir fark" bizi kadın ve erkek diye ayırıyor. İşte bu insan olma, bu ortak ve eşit özellik, kollektif isimlerle vurgulanır. Bu tür isimlerde cinsiyetin değerlendirilmesine ilişkin fark yoktur artık. Bu isimlerde hiyerarşi ortadan kalkar. Bu nedenle, eğer Hıristiyan olan insanlardan söz ediliyorsa, onları erkek ve kadın Hıristiyanlar diye ikiye ayırmak saçmalaktır.

"Luzern şehrinin 60.000 nüfusu var" şeklindeki bir ifadenin yalnızca erkeklere yönelik olduğunu düşünmek absürd bir yanlış olur.

Nüfus kavramı bu bağlamda Luzern şehrinde yaşayan tüm insanları kapsamaktadır.

Fransızca konuşan İsviçre kesimi, Almanca konuşan kesimden daha esnektir.

SP partisinin üyelerinden Christiane Brunner bir defasında aldırış etmeksizin, üzerinde "A Genève, un homme sur deux est une femme. Et à Berne?" yazılı bir T-shirt giymişti (Homme burda erkek değil, insan anlamındadır) (Cenevre'de iki insandan biri kadındır. Ya Bern'de?)

- Örnekler:

İkili kullanım gereksiz:

- *Gazetecilerin yeterlilik sınavına girmelerine gerek yok.*

Bu mesleğin erkekler ve kadınlar tarafından icra edildiği herkes tarafından bilindiğine göre ayrıca belirtilmesi gereksiz bir fazlalıktır.

Gazeteciler burada bir meslek grubunu temsil etmektedir. Somut bazı kişilerden bahsedilmiyor (standartlaştırmak)

- Ortalama yalnızca 40.000 Romanş var
- Bu kantonlardaki hıristiyanların çoğunluğu katoliktir.

İkili kullanım gerekli:

- Kadın ve erkek tır şoförleri her yıl düzenlenen "Tırların Buluşma Günü"nde biraraya geldiler. (Bayan tır şoförlerinin sayısı hala az).
- Erkek ve kadın kursiyerler
En azından haberin girişinde bir kez erkeklerin ve kadınların kursa katıldığı belirtilmelidir. Sonrasında topluluk ismi kullanılabilir.
- Sevgili kız ve erkek öğrenciler
Her iki gruba seslenildiği belirtilmelidir.

Dikkat:

Somut kişiler söz konusu olduğunda eril ve dişil kavramlar ayrı ayrı kullanılmalıdır. Genellemelerde kollektif isimler yeterlidir.

- Sözcük içi I (StudentInnen; BürgerInnen) dişil gruba yöneliktir. Konuşma dilinde, kargaşa yaratmamak için, kullanmamak daha iyidir. (Radyo DRS II'de sözü geçen, -HörrerInnen telefon- erkek ve kadın dinleyiciler telefonu, söyleyiş biçimine göre erkeklere değil, kadınlara yönelik bir telefondur, her ne kadar radyo çalışanları bu kavramla herkese seslendiklerinin bilinmesini isteseler de.

Konuşulamayan bir dil ama, dil değildir. Bu nedenle sözcük içindeki "I" dilbilimsel bir saçmalaktır.

(Kantonlar düzeyindeki milli eğitim müdürlerinin İsviçre Konferansı da, dilsel açıdan erkeğe ve kadına eşit davranma konusuna ilişkin yönergeler de, sözcük içi I kullanımına karşı çıkmıştır. 1 Ekim 1992 tarihli genelge).

Bern günlük gazetesi "der Bund"un (Gustav A.Leng: "33 maddede en önemli dil kurallarımız, Bern 1995) yazı işleri sorumlularına yönelik bir broşüründe şöyle denilmektedir: "Aleman İsviçre'sinin dışında hiçbir yerde, kadının yasal eşitliği işkence eder biçimde dile yansıtılmamıştır. Bu, emansipasyonun başka yerlerde daha ileri düzeyde olduğunun belirtisi mi? Haydi o zaman, biz de hızlanalım!"

"Gazete yazarları dilin daima önce ağızdan kulağa ve ancak ikinci sırada elden göze seslendiğini unutmamalıdır. Bu nedenle de tüm tümcelerini, aynı zamanda sözel olarak da ifade edilebilecek, yani sesli okunabilecek biçimde kaleme almalıdırlar." (Weisenberg)

Örnekler
Ek I
S.

Yazı Taslağı

Yazı taslağı, gazetecinin kartvizitidir. İyi bir izlenim bırakmalı ve her şeyden önce de okunaklı olmalıdır. Yazı işleri hiçbir sorunla karşılaşmadan kaleme alabilmelidir. Bu nedenle aşağıdaki kurallar dikkate alınmalıdır:

Dikkat:

Düzenli bir yazı taslağının yazı işleri tarafından kaleme alınma şansı düzensiz olandan daha yüksektir.

- Yalnızca DIN A4 formatında kağıt kullanılmalı, kağıt düzgün ve beyaz olmalıdır.
- El yazısıyla kaleme alınmış taslak sunulmamalı! Bir metnin daktiloyle ya da bilgisayarla yazılmış olması ilk planda pek önemli değildir. Önemli olan normal yazı karakterinin kullanılmasıdır (yani, ne italik, ne küçük, ne ince ne de majüskül). Şayet metin bir diskete kaydedilmişse yazı taslağı ile birlikte sunulmalıdır.
- Metin yazarı, taslakta hiçbir bölümü ayırmamalı, eğik yazmamalı ve hiçbir bölümün altını çizmemelidir. Metin üzerindeki her bir işaret yazı işleri tarafından dikkate alınır.
- Her sayfanın yalnızca bir yüzüne yazılmalıdır
- Taslakta yazarın adı ve metnin yazıldığı tarih yer almalıdır.

Yazı taslağı

- Makaleye bir başlık kesinlikle atılmalıdır
- Her yeni sayfa numaralandırılmalı ve yanında başlıkta yer alan sözcüklerden biri işaret olarak kullanılmalıdır (Örneğin, başlık: Yeni ekoloji vergilerinin yanıltıcı yollarına karşıt –işaret sözcük ve sayfa sayısı: Ekoloji vergileri.... 2 vs.)
- Satır araları, yazı işlerinin yapacağı düzeltmelere olanak sağlayacak biçimde geniş tutulmalıdır. Daktiloda 1.5 satırlık, bilgisayarda iki satırlık aralık bırakılmalıdır.
- Düzeltmeler okunaklı ve anlaşılır olduğu takdirde el yazısıyla yapılabilir (Hatasız düzeltmelerle ilgili kuralları her Duden yazım kuralları sözlüğünde bulmak olasıdır).
- Her sayfanın sağında ve solunda 3 ila 4 cm'lik bir boşluk bırakılmalıdır.
- Gazetede bir satır için öngörülen vuruş sayısı yazı taslağı için de aynen geçerlidir (Vuruş sayısı hesaplanırken, her noktalama işareti ve sözcükler arasındaki her boşluk gözönünde bulundurulmalıdır)

Bu tür bir çalışma yöntemiyle yazı işlerinin belirlediği satır sayısına da uyulmuş olur.

Makalenin DüzenleniŖi

Örnekler
Ek I
Sayfa

Başlık

Bir gazetenin özgünlüğü esas olarak başlığı ile sağlanır. İyi başlıklar bilgilendiricidir ve aceleci okurlar üzerinde canlı ve uyarıcı bir etki bırakırlar. Kısa haberler sunar ve okumaya isteklendirirler. Bir gazetenin sayfalarını hızla çeviren kişi ilginç manşetler ve fotoğraflarla frenlenir hatta durdurulur. Bu yüzden başlıklar "Stopper" tanımlamasına yaraşır biçimde formüle edilmeli ve gazeteye şöyle bir göz gezdirenleri okumaya sevk etmelidir. Bu etkiyi yaratabilmeleri için açık bir ifade biçimi, bazen de biraz hayal gücü içermelidirler.

Bu koşullar yerine getirildiği takdirde gazete olumlu bir izlenim bırakır –kısa sürede ilginç bir gazete özelliğine bürünür. Buna karşın iyi formüle edilmemiş başlıklar gazetenin imajını zedeler.

Bir yazı işleri bu koşulların hepsine gerektiği biçimde dikkat edemeyebilir, çünkü okurlar bir gazete hakkında oldukça çabuk karar verirler. Genellikle sayfaları kısa sürede atlayıp geçerler. Bu nedenledir ki okurlara ilk etapta başlıklar yoluyla seslenmek gerekir.

Haberlerini canlı başlıklarla, okumaya isteklendirir biçimde sunmak yazarların elindedir. Muhabirler başlık atma işini yazı işlerine bırakmamalıdır. Başlıksız bir metin tamamlanmamış bir çalışmadır. İyi bir başlık, yeniden formüle edilse bile, yazı işlerine kolaylık sağlar. Gazetenin mizanpajından yazı işleri sorumlu olduğundan başlıkları anlamlandırıp düzenlemek için yoğun bir çaba

harcamak zorundadır. Muhabirler tarafından yalnızca zorunlu olmayan öneriler getirilebilir. Bu öneriler, Ŗayet iyiye, yazı iŖleri tarafından (bütünüyle ya da kısmen) kabul edilir.

Dikkat:

İyi formüle edilmemiŖ baŖlıklar gazetenin imajını zedeler, sıkıcı ve sönük bir gazete olarak damgalanmasına neden olur.

BaŖlık çeŖitleri

Üç farklı baŖlık türü vardır:

- ManŖet (ana baŖlık)
- Üst baŖlık
- Alt baŖlık (yedek baŖlık)

ManŖet (ana baŖlık)

Adından da anlaşılacağı gibi koyu siyah harflerle basılmış ana baŖlık en önemli baŖlıktır. İlk göze çarpan o olduğu için esas iletiyi içermelidir. Aynı zamanda altta yer alan makale ile ilgili önemli bir bilgiyi de iletmelidir.

3 yıldan beri görülen en ucuz pahalılık.

Bu baŖlık tek başına her Ŗeyi açıklıyor, ayrı bir açıklamaya gerek bile yok.

Onbinler Genua üzerindeki alçak basıncı bekliyor

Bünden gazetelerinden birinin ilk sayfasında yer alan bu baŖlık, gazetenin çıktığı ilk gün çok iyi anlaşılmıştı.

21. Engadin kayak maratonundan birkaç gün önce yarışın yapılacağı yerde o kadar az kar vardır ki, organizasyonun devam etmesi neredeyse imkansızdı. Herkes (tahminen 10 bin yarışçı) bu nedenle kar yağışı bekliyordu, yani Genua üzerindeki alçak basıncı.

Başlık kesinlikle uygun, hatta biraz abartılı formüle edildiği ve bu yüzden de heyecan yarattığı için, çok iyi.

Üst başlık (çatı başlık)

Üst başlık manŖeti dikkate alarak düzenlenmiştir, ona yöneliktir, ama manŖetin içerdiği ifade burada kesinlikle yer almamalıdır.

Üst başlık : Erginlik yaşı 18?

ManŖet : Hükümet konuyu aydınlatmalı

Bu örnekte üst başlık, sıradan manŖetten daha çok şey içeriyor. Şayet bu kombinasyon kullanılacaksa, o zaman manŖet ve üst başlık yer değiştirmeli.

Üst başlık : Hükümet konuyu aydınlatmalı

ManŖet : Erginlik yaşı 18?

Çoğunlukla üst başlığın işlevi bir şeye dikkat çekmektir:

Luzern kantonunda parlamento seçimleri:

CVP için sandalye kaybı

Alt Başlık

ManŖeti destekleyici ve açıklayıcı bir haber sunar:

ManŖet : Yapılacak çok iş var, tüyelim...

Alt başlık : Bünden'deki iş kadınları teşkilatlanmak istiyorlar.

Dikkat:

Her üç başlık türünün de kullanılması gerekmiyor. Ya tek bir manşet –ya da bir manşet ve üst başlık– veya bir alt başlık. Ama üçü birarada değil, bu tür bir kombinasyon kullanışlı değildir.

Başlık tipleri

Yerel ve bölgesel gazeteciler için şu başlık tipleri ön plandadır:

- Basit/karmaşık haber başlığı (konu başlığı)
- Röportaj başlığı
- Yorum başlığı

Basit/Karmaşık Haber Başlığı (Konu Başlığı)

- Başlık okumaya isteklendirmeli, anlamlı ve orijinal, ama kesinlikle doğru olmalıdır. Boş vaatler iletmemelidir. Başlıktaki ifade metinde desteklenmelidir. (Sansasyon basını başlıklarda, metinde yer almayan vaatlerde bulunur)

Konu başlığı, konuyla ilgili bilgiler sunmalıdır. (Karmaşık haberlerde başlık genelde girişten yapılmış bir özet niteliğindedir). Bazı 5N soruları burada da yanıt bulmalıdır:

İyi : *Gauguin renkleriyle yaz modası* (Bir moda defilesiyle ilgili başlık)

Kötü : *Rössli'de defile* (Başlık konu açısından doğru ama, monoton ve silik)

Kötü : *Kanser paçayı kaptırdı.*

Bu başlık kanser konusunu işleyen bir katalogun tanıtımıyla ilgili makaleye aittir. Bu başlıkla, kansere karşı herhangi bir ilacın bulunduğu aşılarmaya çalışılrsa da aslında böyle bir şey yoktur. Öyleyse bu başlık yanıltıcı, dolayısıyla da kötüdür. (Ayrıca kanserin paçası da yoktur).

Listeria-bakterisi Graubünden’de beş can aldı

Bu başlık, İsviçre’de Listeria-bakterisinin neden olduğu bazı ölüm olayları duyulduktan sonra yayınlandı. Yukarıdaki başlık, Graubünden’de beş ölüm vakası sanki son günlerde kaydedilmiş gibi bir izlenim yaratmaktadır. Halbuki bu sayı, son yirmi yıl içinde bu bakteri nedeniyle hayatını yitirmiş kişilere aittir. Yani başlık yanıltıcıdır. Metnin tamamını okumayan kişi yanlış bilgilendirilmiş olur. Söylentiler de zaten bu biçimde yayılır.

- Bazı 5NİK soruları başlıkta yanıtlanmalıdır .Aslında en azından kim? ve ne? soruları ana başlıkta cevap bulmalıdır. Nerede, nasıl, ne zaman? sorularının yanıtlarını da alt başlık içerebilir. Yalnız bu her durumda uygulanması zorunlu olmayan pratik bir kuraldır. Başka anlamlı ana başlık kombinasyonları da vardır. Özellikle de nerede, nasıl ya da ne zaman soruları, ne? sorusundan daha önemliyse.

İyi : *Suçlu unutma bahanesiyle numara yapıyor.*

Başlık uygundur, zira karmaşık bir durum yaratmadan kolay bir anlatım biçimi yeğlenmiştir.

Yine de kim, ne ve nasıl? sorularına yanıt veriyor. İçerik daha basit bir biçimde de formüle edilebilirdi.

Örneğin : *Suçlu her şeyi "unuttu"*

Bu başlık doğru olabilirdi, ama fazla ilgi çekmezdi.

Makalenin DüzenleniŖi

Kötü : *Kalıcılığı sağlamak amacıyla çalışmalar sürüyor*

Burada, "Neyin kalıcılığı?" diye sorulur. Bu önemli soruya başlıkta cevap vermediği için (üst ve alt başlık desteğinden yoksun tek başına duruyor) makalenin de dikkat çekme Ŗansı çok azdır.

İyi : *Papa Synagog'da*

Burada yalnızca kim? ve nerede? soruları yanıtlanıyor ama bu yeterlidir, zira böylece konunun özüne değiniliyor.

Kötü : *Ulusal müzede sergi*

Ulusal müzede pek çok sergi yer alır. Bu konuda biraz daha fazla açıklama gereklidir.

Başlık bu haliyle pek bir önem taşıyor, bu nedenle de tek düze.

İyi : *Bir bahçe ana okuluna dönüştürülecek (ne? neye?)*

Kötü : (bir Ŗey ifade etmediği için) *ocuklar ve anneler için mutluluk*

Sıradan, yüz kez benzerleriyle değiştirebilecek biçemdeki başlıklardan uzak durulmalıdır. Böylesi başlıklar amatörlüğün ve hayal gücü eksikliğinin belirtisidir. Bir gazeteye ilk bakışta sıkıcı damgasını vurdururlar.

Kötü : *Konu yönünden zengin müzakere listesi*
Yıldönümü kutlamaları kapıda
Fransa-tezatlklar ülkesi

Son başlıkların ikisi bir ülke ya da bir Ŗehirle ilgili her röportaja uygun düşebilir. Tezatlklar heryerde yaşanır.

- Tarafgirlik içeren ifadelerden kaçınmalıdır. Haber başlıkları yorum içermemelidir. Özellikle gerçeklere odaklı haberler için Ŗu türdeki başlıklar uygun değildir.

Hotel Chantarella AG rekabetinin arkasında G'nin parmağı var

Herhalde gazeteci bu oyunda G'nin kötü emellerinin bulunduğunu yazabilmeyi ne kadar isterdi. Yine de başlık gerçeğe dayalı bir haberde olmaması gereken karalamadan yoksun değil.

- Basitlikten kaçınılmalıdır.

Koro ve orkestra uyum içindeydi

Burada söylenecek tek bir Ŗey var – inŖallah!

Gazete yayınlandığında, ana iletisi bilinen karmaŖık haberlerin başlıkları olaya yönelik en güncel ve en önemli yenilikleri iletmelidir.

Bir garda iki treninin çarpıştığını varsayalım. Gazete yayınlandığında haber radyo ve televizyon yoluyla çoktan duyurulmuştur. Bu nedenle Ŗu biçimde bir başlık atmak hiç de ilginç olmayacaktır:

Garda tren kazası

(Bu arada herkes bu felaketten haberdardır)

En son gelişmeyi manŖete yerleştirmek daha uygundur.

İnsan hatası felakete neden oldu, ya da

Demiryolu makasları yanlış ayarlanmıştı

Makalenin Düzenlenişi

- Başlıklar asla metnin giriş cümlesiyle bütünleşmemelidir. Her başlık bağımsız bir ifadedir. Gazete sayfaları bağlanırken bir başlığın değiştirilme ya da yer nedeniyle bir ara başlığın çıkarılma tehlikesi hep vardır. Eğer bu yapılırsa ve eğer başlık metnin girişle bağlantılıysa, o zaman söylenmek istenen anlaşılamayacaktır.

Bu durumda aşağıdaki örnek yanlış olurdu:

Başlık : *Vergi artışlarını yadsımıyoruz*
Metin : *Bu ifadeyi cuma günü sosyal demokrat partili Maliye Bakanı partisinin kongresinde dile getirdi.*

Doğru olan aşağıdaki yazım biçemidir.

Başlık : *Vergi artışlarını yadsımıyoruz*
Metin : *Cuma günü sosyal demokrasi partisinin kongresinde Maliye Bakanı X kısa ve öz bir ifadeyle dinleyicilerini şaşırttı: "Vergi artışlarını yadsımıyoruz"*

Röportaj Başlıkları

- Röportaj başlığı atmosferi de yansıtmalıdır. Anlatımdaki öznel renklilik kesinlikle hoşadır.

Lükse doğru bir korku yolculuğu
Vahşi Batı yollarında bir acemi çaylak
Bourbaki-manzarası: Uzak geçmişten bir çılgılık

Yorum Başlıkları

Yorum başlığı ana düşünceyi vurgular ve görüş aktarır.

Çoğunlukla başlık, ya tek bir sözcükten ya da güçlü bir etki yaratan sözcük gruplarından oluşur.

Alçak

Şansızlık yumağı

Uydurma

Çok geç

Başlıkların Formüle edilmesine yönelik ipuçları

- Başlıklar olumlu ifadelerle formüle edilmeli. Olumsuzluk içeren başlıklar daha az etki yaratır. Özellikle "(hiç) yok" başlıkları kötüdür.
Sandoz'da baca yangını yok (Orijinal başlık)

İnsan böyle bir haberin gazetede niye yer aldığını sormadan edemiyor.

Aslında herkes tarafından beklenen bir şeyin oluşmaması ya da gerçekleşmemesi halinde olumsuz bir ifade yalnızca uygun düşmekle kalmaz, çok da iyi olur:

Ordu harekete hazır değil

Meclis görelili çoğunluğa sahip değil

- Başlıklarda mastar fiil kullanılmamalı. Sanki yazı işlerinin isteğı üzerine kaleme alınmış gibi bir etki yaratır ve gerçeğe dayalı haberler için hiç de uygun değildir (Mesafe kaybı).
Tempo 30'u tanıtmak

Bu, gazetenin değil, bir siyasi grubun görüşü. Ama bu başlıkla yazı işleri amacının ne olduğunu da açıklıyor.

- Fiillerle ifade edilmiş başlıklar isimlere kıyasla daha etkilidir. Soyut ifadelerden uzak durulmalıdır:

*Zürich istasyonunda tren kazası yerine,
Yolcu treni ile yük treni çarpıştı, daha iyidir
Doğanın egzoz gazlarıyla tehdit edilmesi, yerine
Egzoz gazları doğayı tehdit ediyor, daha iyidir.*

- Edilgen yapı yerine etken yapıdaki ifadeler:
*Le Penn, Kralcılar tarafından destekleniyor, yerine
Kralcılar, Le Penn'i destekliyor, daha iyidir.*
- Fiil cümlelerinde olası ise şimdiki zaman kullanılmalıdır. Bir başlıktaki şimdiki zaman şu an'ı, geleceği ve yakın geçmişi anlatabilir.
Başbakan Kreml'i ziyaret ediyor

Bu, başbakan Kreml'i ziyaret edecek, şu an ziyaret ediyor, ya da kısa bir süre önce ziyaret etti demektir.

Eğer geçmiş zaman vurgulanacaksa, o zaman 2. geçmiş zaman ya da ortaç fiil kullanılır.

*Başbakan Kreml'i ziyare etti
Yeni yıla iyi başlayan SBB*

- Betimsel başlıklar bir anda dikkati ait oldukları metnin ana düşüncesine çekerler. Bir gazetenin, dış siyasetle ilgili bölümünden alınan aşağıdaki örnek, bunun ne anlama geldiğini açıklayabilir.
Başkan istim üzerindeki gemiyi terk ediyor

Bir US-Başbakanın istifasıyla ilgili bu başlık görev süresinin etkili bir değerlendirmesini içeriyor. Yazar, yalnızca gemiyi terk eden o bildik kılavuz sembolünü kullanmıyor, aynı zamanda "*fareler batan gemiyi terkeder*" atasözünü de kullanarak olumsuz sembolü olumlu bir hale dönüştürüyor.

Serada buzullar bile terliyor

Bu başlık açık bir biçimde doğadaki sera etkisini akla getiriyor. Terleyen buzullar imgesi (sıcaklığa bağlı olarak) gayet güzel ve kolay anlaşılıyor. Betimsel ifadesiyle başlık çok şeyler söylüyor ve okuma isteği yaratıyor.

- Okurlarda hayret uyandırmak da ilgi yaratır:

Yeniden gözlüksüz görebilmek

(XY'de bir enstitü ayakta katarakt ameliyatları yapıyor) pek çok okur bu habere herşeyden önce çok şey vaat eden başlığından ötürü yönelecektir.

Devletin paraları doğaya zarar veriyor

İsviçreli yurttaşları telaşlandırması gereken ve kışkırtıcı ifadesinden dolayı da okuma isteği uyandıran bir başlık (Konu, Chur yakınlarındaki sağlamlaştırılmamış Ren sahilinin kasıtlı yıkımıyla ilgili)

- Atasözleri ya da deyimler de biraz değiştirilerek kullanıldığında ilginç başlıklar meydana gelebilir.

Bu biçem başlıklar "Stopper" etkisi yaratır, yani zekice, özgün ve de orijinal formüle edildikleri takdir de dikkat çekerler. (Yapay orijinalliklerden sakının! Eğretilmeler gerekli yerlerde uygulanmalı beylik sözler, eskimiş imgeler kullanılmamalıdır)

İyi:

Posta hizmetlerinin de kafası karıştı artık

Bu başlık "Kafam karıştı", yani "artık hiçbir şey anlamıyorum" şeklindeki popüler deyimle oynuyor.

Kötü:

Yeni kültür merkezi için yeşil ışık

Yeşiller SP'ye arka çıkıyor

Makalenin Düzenlenişi

Bu başlıklarda tüketilmiş eğretilmeler kullanılmış, özgünlük içermiyor.

- Zıtlıklar heyecan ve canlılık aktarırlar
Ateistlerin müzesi rahiplere okul oluyor
Koltuksuz zengin bakan

Antitezler bu başlıkları canlandırıyor:

Yeşil çimenler – kırmızı alarm
(Yetersiz kar, trenleri ve teleferikleri zarara uğratmıştı)

Yeşil ve kırmızı kontrastıyla başlık daha etkili oluyor ve dikkat çekiyor.
Yeşiller arasında kızıl zihniyetler

Bu, tabii ki bir haber başlığı değil. Ama öznel renklendirilmiş bir karmaşık haber ya da yorum başlığı olabilir.
Oyun ciddileşiyor

Bu haberin konusu toptancılar ve perakendeciler arasındaki uyuşmazlıkla ilgili. Başlık oyun ve ciddiyet gibi iki zıt kavramı bir araya getirerek heyecan yaratıyor.

- Alliterasyonlar başlıklara genellikle canlılık katarlar
Papellere parlak parıltı
(Para aklama olayı ile ilgili bir haber)
Müzik mahmurluğu mat etti
- Sorulu başlıklar merakı uyandırdıkları için uygun olabilir, ama çok sık kullanılmamalıdır. Bir sayfada birden fazla sorulu başlık ters tepki yaratır

Kim bu kalın kitabı okuyacak ki?
Alçak basınç altı hafta kalır mı?

- Yer darlığı nedeniyle iki noktalı başlıklarda bir olasılık olarak düşünülebilir.
ZDF: Yeni program şeması
Hamle: Hükümet üyeleri çekildi
Yalnız bu başlıkların da sıkça kullanımı sıkıcı ve monoton olabilir.
- Karmaşık haber, söyleşi ve röportajlar için alıntılı başlıklar uygundur, şayet haberin merkezindeki kişinin önemli bir açıklamasını yansıtıyorlarsa. Ayrıca konuya dikkat çeken bir üst başlık ya da açıklayıcı bir alt başlık tarafından desteklenmelidir.

İl yönetimine farklı bir düzen getirmek istiyorum

İl yönetim kurulu üyeliğine aday Cécile Bühlmann kadınların dileklerine tercüman

olmak ve siyasette şeffaflığı sağlamak istiyor.

Bunlar bir söyleşiyile ilgili başlık ve alt başlık örnekleri (**Bakın:** Söyleşi, S.)

Dikkat:

Başlık atmak genellikle sıkıntı yaratır. Önceden bir kağıt üzerinde denemeler yapılması tavsiye edilir. Zorlamayla hemen ilk denemede iyi bir başlık bulmak pek kolay değildir.

Ara Başlık

Ara başlıklar daha çok uzun makalelerin bölümlenmesine yararlar. Bir metnin yapısını belirginleştirir ve de aceleci okurların dikkatini önce her bir bölüme, sonra da makalenin tamamına çekerek okuma isteği uyandırır.

Ara başlıklar bağımsız olmalı, makalenin ne öncesiyle ne de sonrasıyla sözdizimsel bir bağıntı kurmamalıdır. Birden fazla ara başlık daima daha iyidir, çünkü tek bir başlık yazıyı ortadan koparıp ikiye böler.

Okuma akıŖını bozmamaları için de çok fazla sayıda ara baŖlık atılmamalıdır (Metnin içerik olarak gerçekten kısa bölümlerden oluŖtuđu durumlar hariç – bir genel kural toplantısında yer alan müzakere konuları vs. Bakınız: Makalenin bölümlenmesi).

GiriŖ (Lead)

GiriŖ (Lead)*, haberin, ayrıntılı açıklamalar öncesinde yeralan ilk bölümüdür. Yani giriŖ, öyküye rehberlik eden bölümdür (to lead= yol göstermek). Almanca "Vorspann" olarak adlandırılmaktadır. Çoğunlukla lead yarı siyah basılır.

- GiriŖ aceleci okurlar için önemli olguları haberin baŖında özet olarak sunar. En önemli bilginin, ana düşünce olarak sonuçta (pointe) değil de haberin baŖında yer alması bir gazetecilik yazım tekniğidir.
- Aslında giriŖ anlatının haberidir. Kronolojik olarak değil olguların önem derecesine göre düzenlenmiŖtir.

Merkez Bankası iskonto oranını bu yıl üçüncü kez düşürüyor. Buna rağmen bir konjonktür mucizesi beklenmiyor.

- İlginç olmayan zaman ve yerle ilgili bilgilerin ve de boş lafların giriŖte yer alması gazeteciliğe yakıŖmayan bir yöntemdir:

20 Ocak cuma günü, erkekler korosu Freihof salonunda 113. genel kurul toplantısı için bir araya geldi. Önemli müzakere konuları içinde her zaman olduğu gibi, demek çalıŖmalarıyla ilgili bilgileri ileten başkanın açıklaması, notaların dağıtımını ve ileriye

* Lead için Almanca'da hem 'das' hem de 'der' tanımlığı kullanılıyor. Duden sözlüğü 'das' tanımlığını öneriyor.

dönük planları içeren orkestra şefinin bildirisi ve bu küçük geminin hedefe ulaşmasına iyi bir komisyon kılavuzluk ettiği için de seçimler yer almaktaydı.

Bu giriş okuru pek de ilgilendirmeyen çok fazla ayrıntı içeriyor. (Toplantı tarihi, bir şey ifade etmeyen toplantı konuları...) Bu arada genel kurul toplantısında eski başkan istifa ettiği için yeni bir başkanın seçilmesi gerekiyordu. İşte giriş aslında bu haberle başlamalıydı, örneğin: Y.'nin erkekler korosu X'i yeni başkan olarak seçti. 20 Ocak'da yapılan genel kurul toplantısında Y. ani bir kararla görevden ayrıldı. Bu beklenmedik gelişmeye rağmen yeni yılda bazı büyük konserler verilmesi için kararlar alındı.

- Lead bazı temel düşünceleri ileterek de (ya da soruları) konuya yönelik köprüyü kurabilir. Biz buna yansımali giriş diyoruz. St.Gallen şehrindeki referandum fazlalığına ilişkin bir dış haberler muharibinin haberine NZ gazetesi şu girişle başlamıştır:

Karşit olmaktan çok birbiriyle bağıntılı olan iki eğilim belli bir süreden beri St.Gallen şehrinin siyasetine damgasını vuruyor: Bir taraftan, hiçbir zaman bir yıl süresince 1990 yılındaki kadar çok –çünkü yedi kez– referandum önerisinde bulunulmamıştı; bu, meclis içinde ve dışındaki kutuplaşmanın açık bir belirtisidir. Diğer taraftan ama itiraz edilen tasarılar –kararlaştırıldığı kadarıyla– genellikle halktan onay aldı; bu da kutuplar arasında çoğunluğu oluşturan orta kesimin de biraz değiştiğinin belirtisi?

- Giriş okumayı sürdürmeye sevk etmeli, yani heyecan yaratıp meraklandırmalıdır.

Bern-Lötsch-Simplon (BLS) hattı dün Spiez istasyonunda ender rastlanan bir dizi felakete sahne oldu: Önce, sabahleyin Roma-Basel_Dormtund hattında çalışan uluslararası expresin dört vagonu istasyona girişte raydan çıktı. Akşam da hemen hemen aynı yerde bir lokomotifle bir vagon raylardan fırladı.

Bu giriş, haberin ana iletisini içeriyor ve ayrıntıları öğrenme isteği yaratıyor. Belki de okurlar yolcuların durumunu, maddi zararın ne kadar olduğunu, demiryo-

lu hattının ne kadar süre kapalı kaldığını ve kazalara neyin sebep olduğunu bilmek isteyecektir. Okumaya devam ederlerse bu soruların yanıtlarını da bulacaklardır. Bazı okurlarsa olayın özünden haberdar oldukları için girişteki ileti onlar için yeterli olacaktır.

- Giriş 5N1K sorularına yanıt verebilmelidir (Bknz. Son örnek: Kim, ne, nerede, ne zaman soruları girişte cevaplanmıştır. Nasıl ve neden sorularıyla da metin gövdesinde yer almaktadır).
- Gereksiz ayrıntılar girişe alınmamalıdır. (Seçkin kişiliklerin unvanları ayrıntılı olarak verilmemeli) Bir organizasyondaki kişilerin teker-teker sıralanması giriş için uygun değildir. Eğer haber önemli bir kişi hakkındaysa o zaman bir istisna olabilir.

Rössli'deki itfaiye kuruluşu cuma günü belediye başkanının da katıldığı bir toplantı yaptı. Başkan, hayatlarını kaybetmiş olan üç itfaiyecinin anısına bir konuşma yaparken salonda bulunanlar ayağa kalktılar. Sonra da sekreter son toplantı protokolünü okudu.

Bu girişte kesinlikle önemli bir bilgi aktarılmıyor. Belediye başkanının genel kurul toplantısına katılmış olması tamamen önemsiz. Ama asıl önemli olan, kuruluşun yeni bir itfaiye aracı satın alma kararıdır. Bu bilgi kesinlikle girişte yer almalıdır.

- Lead fazla uzun tutulmamalıdır. Bir sütunluk girişler en fazla 10-12 satır içermelidir. Daha geniş sütuna yayılmış girişler tabii ki daha kısa olmalıdır. Uzun girişlerin zor okunduğu bir gerçektir.
- Giriş sonrasındaki haber metninde aynı ifadeler kullanılmamalıdır. Yinelemeler bıktırır ve profesyonelce değildir.

Giriş:

Cuma akşamı Kölliken'de İsviçre Touring Kulübü'nün Wiggertal alt grubunun genel kurul toplantısı yapıldı. Şu an sekiz kişiden oluşan (bu zamana kadar yedi) yöne-

tim kuruluna Erika Bucher, Oftringen, Ruedi, Studler, Vordemwald, yeni seçildiler. Kurul oybirliğiyle Willi Hegi'nin ve Oftringen'in başkanlıklarını kabul etti.

Metin:

Cuma akşamı Kölliken'deki çeşitli etkinliklere yönelik büyük salonda Wiggertal alt grubunun genel kurul toplantısı yapıldı. Toplantının açılışında Kölliken müzik topluluğu, konuklara bir müzik ziyafeti sundu.

Girişle metin arasındaki geçiş organik olmalıdır. Giriş sonrasında konu pek çok kez yineleneyecektir, ama genişletilmiş bilgilerle yeni bir düşünce ulantısıyla, bir açıklamayla, bir alıntıyla, kurgulanmış bir bölümle ve dolayısıyla zorunlu olarak yeni ifadelerle. Girişte dile getirilen ileti metnin devamında bildik haber olarak ele alınmalıdır:

Giriş (haber):

Altı yılın ardından Tuğgeneral A.B. sene sonuna doğru sınır tugayı 12'nin komutanlığını devredecek. Sağlık sorunları bu ani kararın alınmasına neden oluyor.

Metin (haber kesintisiz sürdürülmesi):

Tuğgeneral A.B'nin yakında istifa etmesiyle boşalacak görevi kimlerin üstleneceği tartışmalara yol açıyor.

Diğer Olasılıklar:

- Leada (yansımali giriş)

Pek çok yetişkin için gerçek olan olay, okul çocukları için hala bir rüya: Çalışma süresinin kısaltılması. Bu sorun şimdi Zug kantonundaki öğretmenler derneğini de ilgilendiriyor: Dernek, çocuklar ve gençler için daha fazla serbest zaman görüşüne katılıyor.

Metin (konu, tarihsel gelişime dikkat çekilerek açıklanıyor):

Son yüz yıl içerisinde yetişkinler için çalışma süresi sürekli azaltılırken, bu yüzyılın başından itibaren zorunlu öğrenim süresi %25 arttırıldı. Zug kantonu meclis danışma

Makalenin Düzenlenişi

komisyonu okul yasaının revizyonu ile bağlantılı olarak bu gelişmeye artık dur demenin zamanının geldiğini de gündeme getirdi.

- Lead (haber):

İsviçre'deki kereste ve inşaat işçileri Hıristiyan birliği kasım başında bir meslek danışmanı görevlendirdi. Böylece, kendilerini sürekli geliştirmek isteyenlere daha sağlıklı bilgilendirme imkanı yaratılmış oldu.

Metin (girişteki ana kavramla-mesleki gelişim-bağlantı kuruyor):

Mesleki gelişim hem çalışanlar hem de ekonomi açısından giderek önem kazanıyor. Fakat sunulan olanakların karışıklığı ve belirsizliği içinde bilgilenmek isteyen kişilerin yol almaları pek de kolay olmuyor.

- Lead (ilgi uyandırması gereken sorular):

Güzellik uzmanlarının müşteri sayısı gittikçe artıyor. Güzellik salonlarına giden insanlar ne istiyorlar? Estetik cerrahlardan bekledikleri nedir?

Metin(bütünüyle konudaki kişiye odaklı):

Luzern'deki güzellik uzmanı Ursula Schmid, müşterilerine klasik güzellik bakımı uyguluyor. Cilt temizliği ve bakımı, manikür, pedikür, epilasyon vs. yanında yüz masajı da bakımın önemli bir bölümünü oluşturuyor.

- Lead (haber, tespit)

İş piyasasının bugünkü durumu, olaya netlik kazandırıyor. Sözleşmeli çalışan yaşlıların toplumdaki önemi giderek değer kaybediyor.- Yeterlik düzeyleri ne olursa olsun.

Kim bugün ellisinde işini kaybederse genellikle büyük uğraşlar sonucunda yeni bir iş bulabiliyor.

Metin (alıntı):

"Hemen her gün aynı şeyi yaşıyorum: Başvuru mektuplarım sürekli geri çevriliyor..." Z'deki ticari temsilci Albin S.yazgyıya boyun eğerek şöyle diyor: "Ellisinde out'-

sun, gözden çıkarılmışsın ve bitmişsin. Ve bir de üstelik parasal yükün en yoğun olduğu bir dönemde..."

- Lead (haber, tespit)

Polonya'daki eski rejimin çöküşünden sonra suç oranı hızla tırmanıyor. Kurnaz vurguncular huzursuzluk ortamından yararlanıp kazanç sağlarken, sevilmeyen milis üstlendiği yeni polis göreviyle yolunu güçlkle bulmaya çalışıyor.

- Metin (senaryolaştırılmış):

BMW'nin kırmızı arka farları uzakta son bir kez yanıp sönüyor karanlıkta. Mirek vitesi boşa alıyor ve made in Poland Fiat 125 otosunu saliveriyor, yavaşça Piotrek şoförün yanındaki koltuktan patlayıcıyı, arabanın üstünden mavi lambayı tek tek topluyor. "Hiç şans yok" diye sinirleniyor Mirek direksiyona vurarak". Suç bu kültür arabada..."

Bu metin tabi ki kuşku uyandırıyor, çünkü insan gazeteci neredeydi acaba diye soruyor kendine. Polisin suçlu avına çıkarken bir gazeteciyi yanında götürmüş olabileceğini kabul etmek zor. Olay, böyle ya da benzer biçimde gelişmiş olabilir. Ama eğer metin yazarı bu senaryonun gerçek bir yaşantıya dayanmadığını gizlemeye çalışırsa, gazeteciliğin temel ilkelerinden birini çiğnemiş olur. Gazetecilikte söz konusu olan olgular ve görüşlerdir, fiksiyon yazın alanın işidir. Gazetecilikte yeri yoktur. Kim anlatıma canlılık kazandırmak amacıyla olaya varsayımlar katarsa, Infotainment (Information+Entertainment), yani haberle show yapmış olur. Modern gazetecilikte gittikçe yaygınlaşan bu, haberi eğlence haline getirme alışkanlığından vazgeçilmelidir. Ünlü televizyon yapımcısı Hanns Joachim Friedrich, Spiegel dergisiyle yaptığı son bir söyleşide şöyle diyordu (Nr. 13/27. 3.95):

"ZDF muhabiri olarak çalıştığım Amerika'dan geri döndüğüm zaman, birden açık olarak bir şeyi fark ettim: Orda "esnek" büyüü bir sözcüktü.

Makalenin DüzenleniŖi

İnsan ister ayran budalası isterse gudubet olsun, her Ŗeyden önce esnek olmak zorundaydı. HerŖey de bir esneklik vardı. Tüm bu pisliklerin hiçbirine buluşmadım, Infotainment'e de başvurmadım, herhangi bir vesileyle insanları anahtar deliğinden de gözetlemedim–temiz kaldım."

Fotoğraf, Fotoğraf alt yazısı, fotoğraf haberi

Örnekler:
Ek I
s.

Fotoğraf

Fotoğraflar, hem haberlerin hem de sayfa düzeninin önemli unsurları haline geldi (televizyonun ve bulvar basınının etkisi). Fotoğraflar yeterince büyük (mektup pulu kadar değil) ve bilgilendirici olmalıdır. Bir metindeki habere görsel açıdan anlamlı bir katkı sağlamalıdır. Çoğu zaman metne canlılık kazandırdıkları gibi, bir olaya yönelik kanıt özelliğini de taşırlar.

Yalnız gazetecilerin unutmamaları gereken nokta, fotoğrafla yönlendirme yaratıldığıdır. Bu biçimde bir etkileme ortamının oluşturulması oldukça çirkindir.

Fotoğraftaki haber kolayca anlaşılabilir. Örneğin grup fotoğraflarında kişilerin yüzleri tanınmayacak biçimde çekilmemelidir. Yani; fotoğrafı çekilecek obje olası olduğunca yakından görüntülenmelidir. Haber için gerekli olan çevre de, görüntü alanı içinde olmalıdır. Eğer fotoğrafla bir siyasetçinin gittiği yer belgelenenirse, yalnızca siyasetçinin portresinin fotoğrafta yer alması yeterli değildir. Eylem içindeki insanların doğal olarak görüntülediği fotoğraflar, yapay oluşturulmuş ortamlardan daha fazla etki yaratır. Vesikalık fotoğraflar gibi pozlar kullanılmamalıdır. Belli bir plan içinde görüntülenen gruplar donuk bir etki bırakır ve hiç ilginç değildir. (Çoğu zaman bu tür fotoğraf çekimlerini engellemek yine de olası olmayabilir).

Fotoğraf, Fotoğraf alt yazısı, fotoğraf haberi

Bir fotoğraf ya da bir grafikte birlikte yer alan makale, genel de yalın metinden daha çok dikkat çeker. Bu nedenle bir haber metninin bir ya da birkaç görüntü ögesiyle birlikte yayınlanması yararlıdır.

Yazı işleri seçim yapabilme şansına sahip olduğu takdirde minnettar kalacaktır.

Fotoğrafların kullanımıyla ilgili bazı ipuçları:

- Bir fotoğraf etkili bir ifade içermelidir. Birlikte yer aldığı metni güçlü bir biçimde destekleyen bilgiye sahip olmalıdır. Yerinde tespit edilmiş anlamlı bir mimik ya da gestik statik bir fotoğraftan her zaman daha iyidir (monoton gruplar)
- Fotoğrafla yönlendirmeye dikkat! Montaj ya da rötuş yapılmış meşhur fotoğraflar vardır. Bu, yönlendirmenin kesinlikle en berbat biçimidir. Görüntüleme sırasında ekleme ya da dışta bırakma yöntemleriyle bazı şeyler tabi ki değiştirilebilir. Bir insanı uygunsuz durumlarda gösteren hiç de hoş olmayan görüntüler de kimi zaman yönlendirmeye yakındır: Burnunu karıştıran bir milletvekili antipati kazanır. Böylesi fotoğraflarla kişilere zarar verilebilir.
- Genelde fotoğraflar üzerinde bazı işlemler yapılmalıdır:

Önemli olan ögenin daha bir ön plana çıkabilmesi için önemsiz ayrıntılar kesilip atılmalıdır.

Örnekler:

Ek I

S.

Fotoğraf Alt Yazısı

Çoğunlukla fotoğraf alt yazılarına gerektiği biçimde değer verilmez, önemsiz bir ayrıntıymış gibi görülür. Halbuki alt yazı ilk etapta okunan bölümler arasındadır. Bu nedenle özen gösterilmeli, birkaç önemli bilgiyi içermeli ve her şeyden öte ait olduğu metne yönelik merak uyandırmalıdır.

- Fotoğraf, alt yazısız olmaz! Bu, tartışma kabul etmeyen temel bir ilkedir. Fotoğrafı ileten kişi yazı işleri için bir de alt yazı hazırlamalıdır, aksi takdirde sıkıntı yaratan bazı hataların ortaya çıkması gibi bir tehlike söz konusu olabilir.

Pekçok okur röportajlarda salt fotoğraflara ve alt yazılara bakarlar. Bu nedenle alt yazılar metnin tamamını okumaya sevk edecek biçimde kaleme alınmalıdır.

- Metin ve fotoğraf birbirinden kopuk olmamalıdır. Metinde fotoğraftan söz edilmeli ve fotoğraf açıklanmalıdır. Esasen açık olarak görülen şeylerin betimlenmesine de gerek yoktur (Önemli olan: İsimler, yer, zaman ve olayın seyri)
- Alt yazılarda da, fotoğrafa bakıldığında merak edilen 5N1K soruları yanıtlanmalıdır.
- Asla fotoğraf hakkında felsefe yapmaya kalkışmamalıdır.

Alt yazılarda yoruma kesinlikle yer yoktur.

- Uzun bir metne ait bir fotoğraf için, genellikle kısa bir alt yazı yeterlidir (bir satır)

Fotoğraf, Fotoğraf alt yazısı, fotoğraf haberi

- Tek başlarına bir haber niteliği taşıyan fotoğrafların alt yazıları fotoğrafın yüksekliğinin üçte birinden daha uzun olmamalıdır.
- Her fotoğrafa bir kaynak gösterilmelidir (Fotoğrafçı, arşiv)

Bu kuralların tümü yazı işlerine görsel materyal ileten personel tarafından da bilinmelidir. Fotoğraf materyallerini seçerken bunların değerlendirilmesi, sayfa düzenindeki yeri ve sunumunu dikkate almalıdırlar.

Fotoğraf Haberi

Örnekler
Ek I
S.

Fotoğraf haberi, bir fotoğraf ve buna uygun bir haber metninden oluşur. Bu metin önemli 5N1K sorularını yanıtlayarak fotoğrafı tamamlar. Bir fotoğraf haberinin, fotoğraf alt yazısından farkı, kendine özgü, bağımsız bir haber içermesidir; yani fotoğraf haberi ayrı bir metindir ve çoğunlukla çerçeve içine alınır. Genellikle bir haber metni için geçerli tüm gazetecilik kuralları burada da aynen söz konusudur. Bir fotoğraf haberinin metni (çoğunlukla bir başlıkla birlikte) hemen fotoğrafın altında yer alır.

Fotoğraf haberleri özellikle, nicel açıdan pek fazla olmayan ama gazetelerde zaman zaman yayınlanması gereken haberler için uygundur (Örneğin, bir firmanın açılışı, yeni bir itfaiye aracı, köy bandosu için yeni bir üniforma vs).

Gazetecilerin Toplum İçindeki Tutum ve Davranışları

Bir gazetecinin toplumda bıraktığı izlenim çok önemlidir. Kimseden emir almak ve hiçbir biçimde uyum sağlamak zorunda olmamak yönündeki gazeteciler arasındaki yaygın görüş, büyülenme etkisi yaratır ve olumsuz tepkilere yol açar.

Gazeteciler sürekli önemli, kültürel ve toplumsal organizasyonlara, toplantılara ve kongrelere davet edilirler ya da gönderilirler. Olay hakkında rapor vermek, olay yerinde görüşmeler yapıp bilgi toplamak zorundadırlar. Bu görev sırasında bir kuruluşu temsil ederler (gazetelerini, radyoyu ya da bir televizyon kanalını). Çok ender durumlarda özel olarak bir yere davet edilirler. Gazeteciler kesinlikle kendi çıkarları ya da prestijleri nedeniyle değil görevleri gereği sahnededirler.

Her ne kadar seçkin çevrelerde görüldükleri an organizatörler tarafından son derece nazik karşılanırlar da göz ardı edilebilirler. Elit tabakanın içinde her yerde birlikte olmakla insan kesinlikle üstünlük duygusu içinde hayallere kapılmamalıdır. Gazeteciler görevlerini bıraktıkları an, gündemden düşer bir daha da aranıp sorulmazlar.

Bu gerçek, gazetecilerin giyim kuşamlarını da davet edildikleri topluluğa göre belirlemek zorunda olduklarını açıklamak açısından yeterli olmalıdır.

Bir kuruluş adına çalıştıkları için olay yaratmamaları gerekir. Kendilerini sanki duruma göre davranıyorlarmış gibi hissetmeden, kısmen de olsa dış görünüşleriyle ortama kısmen de olsa uyum sağlamak zorundadırlar.

Bu kurallara uygun davranan medya temsilcilerinin söyleşi yapılacak kişilere ve haber kaynaklarına ulaşmaları daha kolaydır.

Gazetecilerin Toplum İçindeki Tutum ve Davranışları

Meydan okur biçimde giyinen gazeteciler yalnızca onur kırıcı davranmış olmazlar, içinde buldukları çevre tarafından da yadırganırlar. Bunun sonucunda da –ayrıkı hareket ettikleri için– görevlerini, kurallara uygun davranan arkadaşlarına oranla, daha düşük kapasitede yerine getirirler.

Bunun da ötesinde bağılı oldukları medya kuruluşuna ve icra ettikleri mesleğe de zarar verirler. Çünkü toplum hem kendileriyle hem de temsil ettikleri gazeteyle alay edecektir. Başka aşırılıklara karşı da uyararak gerekir. Gazeteciler kesinlikle fazla dikkat çekmemelidirler –katıldıkları davetlerdeki kişilerden daha şık olmalıdırlar. Frapan kıyafetler hoş karşılanmadığı gibi üstünlük ifadesi içeren bir hava yaratır. Ayrıca bu, davetin ve bu davete katılan topluluğun yanlış değerlendirildiğinin de göstergesidir. Etkinlik alanı, toplumsal, özel ya da yarı özel (yönetici bürosu) çerçevesinin dışında olduğu takdir de, gazetecilerin de kendilerine has uygun iş kıyafetleri vardır.

Bir gazetecinin seçkin bir kişilik tarafından bir iş yemeğine davet edilmesi söz konusuysa, daveti veren kişinin kendini incitilmiş hissetmemesi için gazetecinin giyiminin ortama uygun olması gerekir. Ayrıca görgü kuralları gereği gazeteci, söyleşi yapacağı kişi için sorun olmamalıdır. Bir toplantı sırasında görev yapan gazeteciler dikkatli davranmalıdırlar. (Fotoğraf çekerken sessiz olmak! Kutlamaların en coşkulu anında sakarlık yaparak ortalığı dağıtmamak gibi...)

Dikkat

Toplantılarda ve törenlerde gazeteciler görevlerini sessiz ve saygı kuralları çerçevesinde yerine getirmelidirler. Dakik olmak da, gazetecilerden beklenen bir incelikler. Bir gazeteci randevusuna sadık kalmalıdır. Çoğu zaman, aklında bu buluşma dışında başka şeyler de olan konuşma partnerinden birşeyler öğrenmek isteyen kendisidir. Diğer taraftan söyleşi partneri genellikle medya temsilcisi gelmeden önce zaten yeterince stres içindedir. Heyecanlanmak için daha fazla zamana ihtiyacı yoktur.

Kaynakça

ABC des Journalismus. Verlag ölschläger, 6. erweiterte Auflage, München 1990.

Dudle, Otto: *Dokumentieren - Recherchieren - Informieren.* Schriften zur Medienpraxis Bd. 6, Verlag Sauerländer, Aarau und Frankfurt.

Durth, K. Rüdiger: *Der Lokalredakteur - Wege zur bügernahen Kommunikation.* Verlag Rommerskirchen, Remagen - Rolandseck 1975.

Egli v. Matt, S. / Peschke v. H. / Riniker P.: *Du sollst dir (k)ein Bildnis machen. Das Buch zum journalistischen Porträt.* Schriften zur medienpraxis, Bd. 11, Verlag Sauerländer Aarau und Frankfurt/Main, 1997.

Haller, Michael: *Das Interview,* Verlag ölschläger, München 1990.

Haller, Michael: *Recherchieren.* Lenos - 2. Auflage Basel 1987.

Haller, Michael: *Die Reportage.* Lenos, Basel 1987.

Häusermann, Jürg/Käppeli, Heiner: *Rhetorik für Radio und Fernsehen. Regeln und Beispiele für mediengerechtes Schreiben, Sprechen, Kommentieren, Informieren, Interviewen, Moderieren.* Schriften zur Medienpraxis, Bd. 1, Verlag Sauerländer Aarau und Frankfurt/Main. 2. Auflage, 1994

Heuer, Walter: *Richtiges Deutsch.* NZZ Verlag, 20. Auflage, Zürich 1990.

Meyer, Werner: *Journalismus von heute.* Hrsg. Jürgen Frohner, Verlag R.S. Schulz, Percha am Starnberger See 1988.

Pürer, Heinz: *Praktischer Journalismus in Zeitung, Radio und Fernsehen.* 2. Auflage, Salzburg 1985.

von La Roche, W.: *Einführung in den praktischen Journalismus.* Verlag List, München, 13. Auflage, 1992.

Schlapp, Hermann: *Aktualität am Bildschirm.* Aus den "Schriften" des Fernsehens DRS Nr. 10, Zürich 1980.

Schlapp, Hermann: *Die Tageszeitung "Vaterland" - Eine Standortbestimmung.*

Luzern 1983.

Schlüter, Hans-Joachim: *abc für Volontärs-Ausbilder*. Verlag ölschläger, München 1982.

Schlüter, Hans-Joachim: *Lehrbeispiele mit Randbemerkungen - Eine Ergänzung zum abc für Volontärs-Ausbilder*. Verlag ölschläger, München 1985.

Schneider, Wolf: *Deutsch für Kenner - Die neue Stilkunde*. 3. Auflage, Gruner + Jahr, Hamburg 1988.

Schneider, Wolf: *Deutsch für Profis*. Goldmann. 7. Auflage, München 1989.

Weischenberg, Siegfried: *Nachrichtenschreiben - Journalistische Praxis zum Studium und Selbststudium*. Westdeutscher Verlag, Opladen 1988.

Ek I

Bu bölümde, işlenen konulara yönelik günlük gazetelerde yer alan bazı tipik örnekler sunulacaktır.

En Önemli Haber Teknikleri

I. Basit Haber

Örnek I a: ►

İyi düzenlenmiş bir haber. İçerik en önemli bilgiyle başlayıp (girişte bir cümle içinde verilmiş) adım adım en ince ayrıntıya kadar iniyor. Haberin özü yitmeden, metin aşağıdan başlayarak koyu basılmış giriş bölümüne kadar kısaltılabilir. Başlık yalın ve bilgilendirici.

Örnek I b: ►

Bu haber çok karmaşık. Eğer Elvira Knecht dünya şampiyonası için uygun görüldüyse, Parpan'da neden dereceye girmedi? Eğer Parpan'da yarışmaya katılmadıysa, neden girişte kendisinden söz ediliyor? Başlık aslında anlaşılır ve açık, ama haberdeki iletiden fazlasını içeriyor. Elvira Knecht'in nerde ve nasıl aday olduğundan söz edilmiyor. Böylece bu haber hem biçim hem de içerik açısından başarısız olmuştur.

I.a

Şiddetli fırtına Melbourne’u kasıp kavurdu.

MELBOURNE - Şiddetli bir fırtına Melbourne’un merkezinde ve bazı dış mahallelerde milyonlarca zarara yol açtı.

Meteorologlara göre fırtına Melbourne’de bu zamana kadar kaydedilmiş en şiddetli su baskınına neden oldu. Yaralı sayısı çok azdı. Bir meteorolog olayı "100 yılda bir görülen bir durum" şeklinde yorumladı. Maddi zarar takriben 11 milyon frank olarak belirlendi. Salı gecesi bölgeye bir saatten az bir süre içinde 100.000 ton yağış düştüğü bildirildi. Yağış öncesi hava sıcaklığı 30° civarındaydı. Sel suları binaların yıkılmasına neden oldu, demiryolu bağlantılarını tahrip etti ve tramvayları çalışamaz hale getirdi. Üç hastanede boşaltıldı.

I.b

Churlu kız öğrenci gençler dünya şampiyonu adayı

Chur öğrenci şampiyonasının düzeyinin oldukça yüksek olduğunu, geçen senenin şampiyonu Elvira Kencht bu senede gençler dünya şampiyonasında tek başına gösterdiği başarıyla, bir kez daha kanıtladı.

Çarşamba günü, geleneksel müsabaka iki kez ertelenmiş olmasına rağmen oldukça iyi koşullar altında Parpan’daki "Groub" koşu alanında gerçekleştirilebildi.

İlk sırada yarışan kızlar (aralarında BSV-JO takımının dört üyesi de var) aynı dakikalarda ard arda koşuyu tamamladılar. Yarışı, kendinden bir yaş büyük Christina Hapler’den 15 saniye önce tamamladığı için en başarılı yarışçı ilan edilen Selina Bischoff kazandı.

Kısa mesafede beşinci sınıf öğrencisi Daniela Dafila açık bir farkla galip geldi.

Geçen senenin şampiyon erkek öğrencisi Markus Spinatsch üstün performansını bir kez daha kanıtladı. Rolf Gruber bu kez şampiyonluğu yalnızca yarım dakikayla kaçırdı. Özellikle, geçen sene aynı mesafeyi üç dakika geç tamamlayan Christian Ratti’nin başarısı herkesi sevindirdi. Küçükler kategorisinde, okul şampiyonunun en küçük erkek kardeşi Jorg başarılı oldu.

Örnek I c: ➤

Bu haber metni iyi düzenlenmemiş. Üçüncü cümlenin içeriği (Rahip Dahdel'in istifasını verdiği gerçeği) giriş cümlesinin başında yer almalıydı. Girişin ilk cümlesi kurallara aykırı olduğu halde, ikinci bölümde kelimesi kelimesine yinelenmiş.

I c:

Tegerfelden Rahibi gidiyor

Tegerfelden-Tegerfelden'in protestan rahibi Dr.Naser Dahdel, aslında 5 Mart'da yapılacak seçimlere katılmalıydı. Bu seçim artık yapılmayacak, zira Rahip Dahdel istifa etti.

Tegerfelden'deki protestan kilisesinin rahibi aslında 5 Mart'da yapılacak

seçimlere yeniden katılmalıydı. Büyük olasılıkla rahip yeniden seçilmeyecekti.

Cemaat ile rahip arasındaki anlaşmazlık oldukça büyüktü. Ama rahip artık istifasını verdi. Görev süresi 15 Haziran'da bitiyor. Tartışmalı rahip mayıs ayından beri Tegerfelden'de görevdeydi.

2- Karmaşık Haber

Örnek 2 a: ►

Özenle araştırılmış, çeşitli görüşleri konuyla bağlantılı olarak ve yalın bir biçimde aktaran bir karmaşık haber.

Örnek 2 b:

(sayfa 147 ve 149)

Doğrudan anlatımla zenginleştirilmiş ve çok iyi araştırılmış bir karmaşık haber metni. Tüm canlılığına rağmen bu bir röportaj değil. Bütünüyle gerçekleri yansıtan bu makaleyi rahatlıkla masa başında telefon ya da çeşitli yayınların yardımıyla yazmak olası. Her ne kadar öznel unsurlar içerse de yaşanmış bir olay değil.

Geçen sonbahar onaylanarak başlatılan Lagona-Rom arasındaki uçuş seferleriyle ilgili anlaşmazlıklar giderek tırmanıyor. İsviçre'nin bölgesel hava yolları şirketi Crossair haftalar-dan beri sürekli büyüyen anlaşmazlık hakkında ilk kez bir açıklama yaparak seferlerini başlatılmasını engellediklerine yönelik tüm suçlamaları reddetti.

Crossair'in başkanı Moritz Suter, AP haber ajansına yaptığı açıklamada "şantajlar-dan" söz ederek gerektiğinde yetkililerin olaya müdahale etmesini istedi.

GABRIELLA BROGGI'NİN HABERİ, AP

İsviçre ve İtalya arasında yapılan çift taraflı müzakereler sonucunda Crossair geçen sonbahar Lugano-Rom arasında uçuş seferleri düzenleme izni aldı. Karşılıklı hak-ların gözetilmesi prensibine dayanan anlaşma, İtalya'dan yapılacak seferlerin Mailand'daki Transavio şirketi tarafından yürütülmesini öngörmekteydi. Geçen yıl 1 Aralık itibariyle geçerli olmak üzere plan-lanmış olan yeni uçak seferlerinden bugüne kadar hiç ses çıkmadı.

Crossair'in ılımlı baskısı?

Son günlerde Tessin basınında, Tessin havayolları Sunshine Aviation SA'nın Crossair'i, aynı zamanda da Lugano şehrini bu aksamaların sorumluları olarak gösterdiği çeşitli makaleler yayınlandı.

Sunshine Aviation şirketi Mailand Tran-savio'da üçte birlik bir paya sahip. Transavio, Lugano-Agno havaalanına Sunshine'dan ki-ralanan Fokker F-27 tipi uçaklarla seferler dü-zenlemek istiyor. Havaalanı sahibi olan Luga

Bulutlar Üstünde Mücadele

Crossair Sunshine Avaiton hattı yüzünden çekişme içinde

Kısa sürede uyuşma sağlanamazsa İtalya, Roma-Lugano arasındaki hava bağlantısıyla ilgili onayı iptal edebilir.

no şehri, gürültü limitinin aşılması nedeniyle bugüne kadar Lugano-Agno seferlerini onaylamayarak geri çevirdi.

Bununla ilgili olarak Sunshine Aviation, Lugano şehrinin bu onayı Crossair'in baskısıyla vermediğini açıkladı. Bu arada Sunshine, Lugano şehrinin kararıyla ilgili olarak Tessin hükümetine şikayette bulunduğunu bildirdi. Geçen cuma "Carriere del Ticino", eğer olay kısa sürede çözümlenmezse İtalyan yetkililerinin de bu izni feshetme kararında olduklarını yayınladı. Crossair'in yürüttüğü ve Martta süresi dolduğu için

yenilenmesi gereken Floransa ve Venedik uçak seferleriyle ilgili izin de yeniden gündeme getirilecek.

Suter Sunshine'nin ciddiyetinden kuşku duyuyor

Crossair yönetim kurulu temsilcisi Moritz Suter pazar günü AP'ye yaptığı açıklamalarda, bu suçlamalara ve şantaj girişimlerine daha fazla katlanmak istemediklerini belirtti. Tessin ve Bern yetkililerine yazacağı açık bir mektupla, Crossair'in hiçbir zaman herhangi bir biçimde Lugano şehrine baskı yapmadığını açıklayacağını ilettili.

Crossair, Transavio'ya geçici çözüm olarak, yalnızca elverişli Crossair uçaklarını kiralamak önerisini sunmakla kalmamış, tartışmalı Fokker F-27'ler konusunda bir istisna yaparak onay vermeyi bile düşündüklerini de altını çizerek belirtiyor Suter.

Crossair'in başkanı, Sunshine Aviation'a kuruluş yılı olan 1985 baharından itibaren iş ortaklığı konusunda bir anlaşma yapmayı önerdiğine de dikkat çekiyor. Suter ayrıca, hissedarı olduğu firmanın tuttuğu hesaplar konusunda da itirazları olduğunu ve sene sonu bilançolarını göstermesini talep etti. Zira Sunshine'nin hissedarlara ait kapitalin 5 milyon frank gibi büyük bir bölümünün harcanmış ve batmış olabileceği sanılıyor.

Suter'e göre, şayet İtalya'dan yapılan belirsiz tehditler açıklığa kavuşturulmazsa, hükümetin sivil havacılık konusunda önlemler alması gerekmektedir.

Hava denetim kurumu şimdilik çekimser.

Bir Bazl hükümet sözcüsünün soru üzerine yaptığı açıklamaya göre, hükümet yetkililerince konu şimdilik bütünüyle özel hukukla ilgili bir olay.

Özel şirketlere ait hava alanlarında izin verilmesi için baskı uygulanmıyor. Ve özellikle de havaalanı yakınındaki yerleşim bölgesi sakinlerinin şikayetlerinden dolayı zaten sorunları olan Lugano şehrinde İtalya'nın isteği doğrultusunda bir değişim öngörülüyor. Şehirdeki ulaşım şube müdürlüğünden Antonio Melera, "Agno havaalanı için Fokker F-27'lerin asla söz konusu olamayacağını Sunshine'e ta işin en başında söylemiştik" dedi.

2.b:

Buzul Bilimi de yeryüzünün giderek ısındığını onaylıyor *Serada Buzulları Bile Terliyor*

Heniz Giger'in haberi

Kim hala havaların hissedilir derecede ısınmaya başladığına inanmıyorsa, buzulları gözlemlemesi yeterli olacaktır. Bunun için de hemen yollara düşüp buzulları bizzat araştırması da gerekmiyor. Zira dünyadaki yüzlerce buzuldan bazıların gözlemleri birkaç yıldan beri merkezi Zürih ETH'da olan ve şu sıralar 1980-1985 yılları arasındaki gözlem sonuçlarını yayınlayan "World Glacier Monitoring Service" (Dünya Buzullarını Gözleme Merkezi) tarafından sürdürülmektedir.

"Bu yüzyılın başından beri havalar ısınmaktadır, özellikle de kutup bölgelerinde" diye bir açıklama yaptı Zürih ETH'dan WGMS başkanı Dr. Wilfred Haberli.

"Gerçekten de dünya çapında dağ buzullarında bir fire söz konusu. Bu fire özellikle 40'lı yıllarda daha belirgindi. Buna karşın 15 yıldan beri trent tek yönlü değil artık. Bazı buzullar büyüyor ve yayılıyorlar en çok da hava koşullarının kendilerine yağmur ve kar olarak besin sağladığı nemli ve denize yakın bölgelerde. Diğer taraftan kurak iklimin hakim olduğu alanlarda buzullarda erime devam ediyor. Bu genel gelişime örnek olarak 1963-1983 yılları arasında yarı yarıya erimiş olan Mount Kenya üzerindeki Lewis buzulu gösterilebilir.

Dünya buzullarını gözleme merkezi, 1986'da daha önce buzul araştırmalarıyla uğraşmış olan iki enstitünün biraraya gelmesiyle kurulmuştur. Yeni yayınlanmış olan raporda bu enstitülerin çalışmaları yer almaktadır. Bu raporda Wilfred Haberli ve çalışma arkadaşları 1980-1985 yılları arasında 22 ülkedeki (buzullar toplam olarak 33

ülkede bulunmaktadır) 600 buzul hakkında topladıkları haberlere yer verdiler. "Bu kadar çok bilim adamı arasındaki haber alış-verişi sırasında tabii ki gecikmeler meydana geliyor" diye belirtti, Zürihli buzul bilimci, "aynen buzulların iklim değişikliğine yavaş yavaş tepki göstermeye başlamaları gibi".

İklim değişikliğinin buzullardaki gecikmeli etkileri buz tanklarının büyüklüğüne ve şekline bağlı.

Bir buzul ne kadar küçükse, buzul kütlelerinin büyüme, erime ve buzul dilinin (buzulun ovaya doğru uzanan uç bölümü) eksilme ya da uzama gösterdiği zaman süresi de genelde bir o kadar kısadır. Şu an 4700 metre uzunluğunda olan Wallis'deki Trient buzulu da aynen Alpler'deki diğer buzullar gibi 80'li yıllardan itibaren kütle olarak büyümüştür. Aynı zamanda dili de öne doğru uzamıştır, hatta 1958 yılında 300 metreyi aşmıştır. Buna karşın oldukça uzun olan Aletsch buzulu (hemen hemen 25 km'den fazla bir uzunluğa sahip) sürekli kısalmaktadır, geçen 20 yıl içinde hacimsel olarak büyümesine karşın. Bir buzulun dilinin uzaması ya da kısalması yalnızca kütleli olarak büyümesi ya da küçülmesiyle ilgili değildir, yatağının eğimine ve yüzey biçimlerine de bağlıdır. Ama bilim adamlarının bir buzulu sistem olarak kavrayabilmeleri için yalnızca bu özellikleri değil, daha pek çok sayısız değişken faktörü de gözönünde bulundurmaları gerekmektedir. Buzulun uzunluğunu tespit etmek gerçi kolay, ama kütleleriyle ilgili bilanço çıkarılmak oldukça zor, yani yeni oluşumlarla erimeler arasındaki orantıyı belirlemek.

Buzullar geri çekilme eğiliminde

Heniz Giger'in Haberi

Grindel Wald buzulu: 1959'den beri buzul dili öne doğru 750 metre kadar uzamıştı (Cedos)

Kötü Sürprizler

İklim, kütle bilançosu ve buzulun hareketi arasında ne tür bir etkileşimin buzuldaki değişime neden olduğunu ortaya çıkarmak, uzun zamandan beri Alp buzullarını inceleyen İsviçre'li buzul bilimcilerinin ana hedefleri. Son

günlerde, kütleli büyüklükleri ve buldukları bölgenin iklimi kesin olarak bilinmeyen buzulların da uzunluklarındaki değişikliklerin nedenlerini araştırmak ve anlamak amacıyla bilim adamları yeni bir yöntem arayışı içine girdiler. Buzul dillerindeki uzunluk değişiklik-

lerinin yalnızca havadan yapılan çekimler ya da satalitler yoluyla elde edilen görüntüler üzerinde tespit edildiği, yerleşim bölgeleri dışındaki ya da ulaşımı zor bölgelerdeki pek çok buzul için bu büyük önem taşımaktadır.

Ama bilim adamları buzullardaki farklılıklarla yalnızca iklim gelişimine bağlı olarak ilgilenmiyorlar, aynı zamanda ekonomik ve ekolojik sonuçlar doğrultusunda da ilgileniyorlar. Bir örnek: Bu yüzyılın 50'li 60'lı yıllarında hidroelektrik santrallerinden enerji elde etmek için Avrupa'nın çeşitli bölgelerinde, sonradan devasa boyutlarda oldukları ortaya çıkan barajlar kuruldu. Herhalde bu tesislerin projelendirilmesi sırasında buzullardaki erimeler, buna bağlı olarak da barajlara dolan su miktarı fazlaydı, ama o zamandan beri erime yavaşladı, öyle ki bazı barajlar ya çok güç dolabiliyor ya da tam olarak dolamıyor bile. Bu da doğal olarak enerji üretiminin azalmasına ve ilintili elektrik şirketlerinde de ciddi zararlara yol açıyor. İsviçre elektrik kurumu buzul araştırmalarıyla yaptığı işbirliği sayesinde bu tür kötü sürprizlerle genelde pek karşılaşmamıştır.

Bu konuda, 1930'dan beri Zürich ETH'daki mevcut hidrolik inşaat, hidroloji ve buzul bilimi (VAW) deney istasyonu gerekli desteği sağlamıştır. VAW'deki araştırmacılar diğer pek çok görev yanında, iklimden kaynaklanan, oluşmuş ya da bilimsel görüşlere göre olması muhtemel felaketlerle de ilgileniyorlar

Genel olarak atmosferde giderek yükselen CO2 miktarının sera etkisini sürekli arttırdığı ve devamlı bir ısınmaya neden olduğu düşünülüyor.

Buzullar geri çekilme eğiliminde

Sıcaklık ortalamasındaki 2°'lik bir artış dünyadaki dağ buzullarının büyük bir bölümünü eritebilir.

Böyle bir olayın sonuçları kötü olabilir. Yalnızca deniz suyunun yükselmesi ve de verimli bölgelerin sular altında kalması değil, aynı zamanda bugünkü koşullarda sıcak yaz mevsiminde buzulların sularıyla ihtiyaçlarını gideren bölgelerde uzun süreli içecek su sıkıntısı da doğar.

Buzulların "terleyip terlememesi" tüm dünya için büyük önem taşımaktadır ve bu nedenle de buzul bilimi Birleşmiş Milletlerin çevreyle ilgili programının önemli bir bileşkesini oluşturmaktadır.

World Glacier Monitoring Service'in merkezinin Zürich ETH'da bulunmasının da önemli bir nedeni var: Buzul araştırmaları İsviçre'de uzun bir geçmişe sahip. Sistematik buzul gözlemleri 1880 yılında Prof.F.A.Forel başkanlığında başlatılmıştı. Buna ilaveten Waadt ve Cenevre kantonları arasındaki sirtüşme de gelişmelere katkı sağlamıştır. Konu, Cenevre gölünün, zaman zaman neden taşıdığı aydınlatılmasıyla ilgiliydi: Suç, çok sayıdaki nehir kollarında mıydı (ve böylece Wallis kantonundaki Rhone buzulunda mı) yoksa Cenevre'deki su akışını engelleyen savaklarda ve su bentlerin de miydi?

1980'den beri buzul bilimciler düzenli olarak İsviçre buzulları hakkında raporlar yayınlıyorlar. En yeni rapor 1985/86 hidrolik yılındaki 120 buzulun değişimiyle ilgili bilgi sunuyor. Bu bilgilere göre bu buzulların pek çoğu bu yüzyılın gelişimine paralel olarak gerileme gösteriyor.

Bu buzullardaki 20'li ve 70'li yıllarda tespit edilmiş olan çıkıntılar sa hiçbir değişime uğramamış.

Tüm dünyadaki buzulların ne tür bir hareketlilik içinde olduklarını WGSMS'nin 1993'de yayınlanacak, bir sonraki beş yıllık raporunda görmek olası olacaktır.

2- c

Lugano'daki bir kiralık evde 60 kira kontratına iptal bildirimini

Lugano şehrinde, Via Vanoni yakınlarındaki 23 no.lu binada oturan 150 kişi devlet tarafından finanse edilen dairelerin boşaltılma zorundalar, çünkü ev sahibi yeni bir bina inşa etmek istiyor. Bu olayın mağdurları çok yoksulve yaşlı insanlar.

Lugano- Via Vanoni'de görev yapmakta olan postacı herhalde, yapacak bir işi olmadığı için yakınmaya fırsat bile bulamamıştır, zira 23 no.lu binaya 60 iadeli taahhütlü mektup ulaştırmak zorundaydı.

Hem de son derece sade koşullar altında yaşayan yaşlı insanlara ait 60 kira kontratı iptal bildirimini. 80 yaşlarında olan bayan Rena Bernasconi bir türlü inanamıyordu: "Kirayı hep zamanında ödedim, üstelik 18 yıldan beri, bu ev burada var olduğundan beri" diye açıklama da bulundu.

Lugano'daki diğer evlerle kıyaslandığında buradaki kiralılar oldukça düşük. Via Vanoni 23'deki dairelerin büyüklüğüne göre aylık kiralar, 300 ila 500 frank arasında değişiyor. Bunun nedeni: Devlet, kanton ve belediye doğrudan yardım da bulunuyor, böylece ev sahipleri de kiracıların ödediğinden fazlasını ceplerine indiriyorlar. Devletin, kantonlara yönelik mali desteği İsviçre'de 1958'de başlatıldı.

Kantondaki konut sorunlarıyla ilgili kurumun yetkilisi Marzio Vallana'nın da doğruladığı gibi mali destek 20 yıllık bir süreyi kapsıyor. Ama ev sahipleri bu süre dolmadan önce de evi kiralamaktan vazgeçebilirler.

Acaba Via Vanoni'deki evin sahibi Brennessel AG'de bu yola mı başvuracak, henüz bilinmiyor.

1988'in ocak ayı sonunda Anonim Şirket, Berner Werner Fruttiger'i yeni yönetici olarak seçti ama değişiklik daha kayda geçmemiştir ki Brennessel AG başkasına devredildi.

Şimdi şirket sahipleri Markus Heer ve iptal edilen kira kontratlarında imzası bulunan Imaxa AG firmasından Alex Schmuki'dir.

Kantondaki konut işleri dairesi bir girişimde bulunmadan önce yeni mülk sahibinin bir sonraki adımının ne olacağını bekleyip görmek zorunda.

Alex Schmuki'nin BaZ'a yaptığı açıklamaya göre, ev kısa sürede kendiliğinden çökecek gibiymiş, kalorifer tam kapasiteyle çalışmıyormuş, açık kiriş aralarından rüzgar esiyormuş ve bunun gibi pek çok şey daha. Schmuki –Güney İsviçre bölgesine konutlarla ilgili spekülasyonlar konusunda hiç de yabancı olmayan bir kişi-kiracıların kitleler halinde çıkarılmalarına gerekçe olarak, onarım işlerinin kiracılar evlerde otururken yapılamayacağını, öne sürüyor.

Artık kiracılara kira artışıyla gözdağı verilemediğinden, konut spekülasyonları çerçevesinde istenmeyen kiracılardan kurtulmak için bu yeni hileye başvuruluyor.

Schmuki hiç kimseyi dışarı atmak istemediğini ısrarla iddia ediyor.

İnşaat sırasında kiracıların nerede kalacaklarını hiç düşünmemiş ama.

Teorik olarak kiracıların evlere yeniden taşınma olasılığı var görünüyor, ama uygulamada olay farklı:

Büyük olasılıkla ev sahipleri devlet sübvansiyonundan vazgeçip kiralari yüklü bir biçimde arttıracaklar ve yeni, ödeme gücüne sahip kiracılar arayacaklar –ve ev kısa sürede yeni sakinlerine kavuşacak, sonra da bu oyun tekrar yeni baştan başlatılacak.

Bu tür, hukuksal açıdan bütünüyle yasal olan kar sağlama yolları ne yazık ki Tessin’de pek az değil.

Yasal olarak kiracılar valilikten evleri boşaltma süresinin uzatılmasını isteyebilirler, inşaat işçilerini evlere sokmayabilirler.

Deneyimler, konutlar konusundaki spekülasyonların bu türden geciktirme yöntemleriyle engellenebileceğini göstermiştir.

Flavio Maspoli

Örnek 2c: (sayfa 150-151)

Hikaye edilmiş bir karmaşık haber. İfade yalınlaşmadan önce yazar canlı bir anlatımla konuya giriyor. Haber doğrudan anlatımla kaleme alınmış ve kişisel yargıları içeriyor.

3. Röportaj

Örnek 3a: ►

Canlı bir biçimde kaleme alınmış özlen yaşantının haber kaybinayol çmadan belirgin bir biçimde ön plana çıktığı bir röportaj. Kişisel yaşantıyla haber iletisi çok iyi kaynaşmış. Bilinmesi gereken önemli ipuçları kısaca çerçeveye içinde iletilmiş.

Taksi şoförümün bu "ruhu olan metropole" pek bir düşkünlüğü yok. Homurdanarak, bisikletle Münih'te yol almanın bugünlerde daha kolay olduğunu söylüyor. Bisiklet sürücüsü olarak hiçbir trafik kuralına da uymak zorunda değilmiş insan. Havayı kirletip, trafiği engelledikleri için oto sürücülerine her geçen gün daha çok sıkıntı yaratılıyormuş. Acaba bu adama turizm müdürlüğünün özel bir prospektüsü Münih içinde ve çevresinde görülmeye değer yerlerin bisikletle reklamını yaptığını söylesem mi? En iyisi söylememek galiba, ama ona Münih'te oturup oturmadığını soruyorum. Aslında yalnızca bakışı yanıt için yeterli olabilirdi, o yine de niye Münih'te oturmadığını açıklıyor. Kesesi müsait değilmiş, hayatı boyunca da hiç olmamış zaten.

"Ev kiralari arttikça, artiyor, artiyor" Yine yeşil ışık yandı, hızla vitesi bire takıyor. "Münih'de seksen binden fazla insanın yoksulluk sınırının altında yaşadığını biliyor musunuz?"

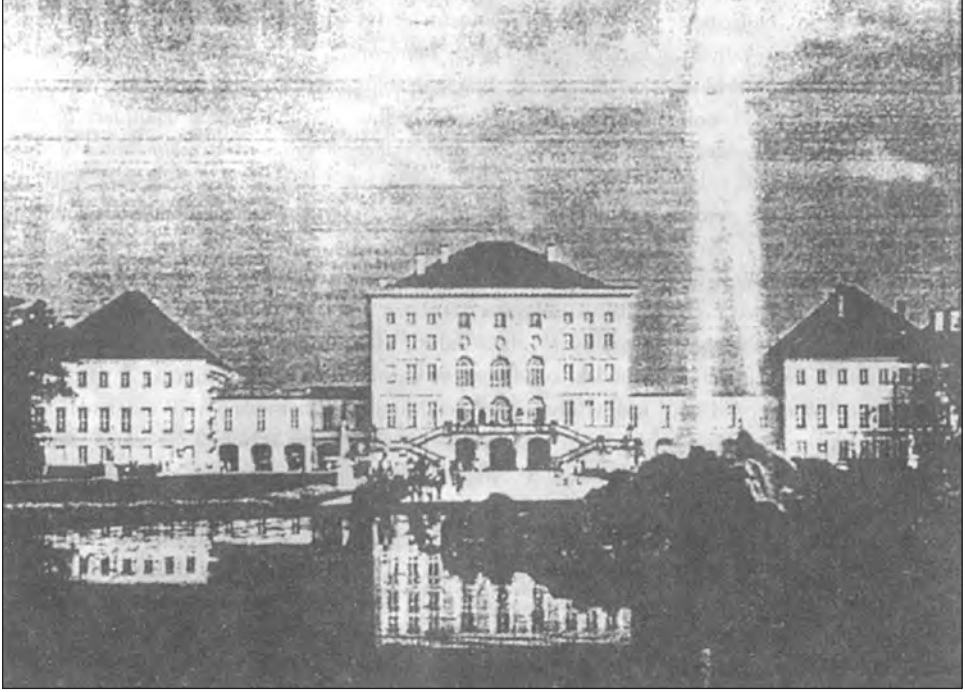
Bir kez Neuperlach ya da Hilbertshofen'e gidin, o zaman Münih'in öteki yüzünü göreceksiniz". Bunları ilk defa duymuyorum ve yoksulluğu şehrin merkezinde de görmek olası.

Düğünden Karnavala

Theresien tepesindeki bir kaide üzerinde dev gibi "Bavaria" heykeli durmaktadır. Bronz

Münih, yalnızca gelenek bilincine kültür zenginliğine sahip, dünyaya açık, ve yaşam sevinci aşılıyan bir şehir değil. O, aynı zamanda Fedelar Almanya'nın en büyük endüstri şehridir.

I sar kıyısındaki milyonluk köy

Münih'in ilgi görmesi yalnızca içinde bulunduğu harika çevreden kaynaklanmıyor. Nymphenburg parkı ve şatosu, bir zamanlar Wittelsbachların yazlık sarayı, şehir merkezinin 8 kilometre dışındadır.

Fotoğraf Frits Witzig

gövdesinden yukarı doğru tırmanıldığında gözlerinden, koryuculuğunu üstlendiği toprakların tamamını, Bavyera'yı seyretmek olasıdır. Herhalde bu heykele, en çok da ekim şenlikleri sırasında, altı ila yedi milyon

kadar insan çimenler üzerinde eğlenirken pek dikkat edilmeyordur. Bu şenliğin çıkış noktasının bir düğün olduğunu da pek az kişi biliyordur, yani veliht Ludvig ile Sachsen Hildenburghausen prensesi Therese'nin 1880 yılın-

daki düğünü. O zamanlar şenlikler çevresinde her yıl (1938'e kadar) yinelenen ve zamanla ilave ten panayırın ve 1896'dan itibaren de ilk büyük birahanelerin kurulduğu at yarışları düzenlenirdi.

Bugün Münih adeta bir bira şehri gibidir ve altı yüz elli yıllık bir geçmişe sahip bu gelenekle de ne kadar övünse azdır.

Augustin keşişleri, bugün Münih'in altı büyük bira fabrikası tarafından 140 ülkeye ihraç edilen değerli arpa suyundan ta 14. yüzyılın başlarında alkollü içki imal etmeyi biliyorlardı. Kral III. Lüdwig ile birlikte 1918'de şehrin pek çok güzelliğini borçlu olduğu Wittelsbachların yedi yüz yıllık hakimiyeti sona erdi: Glyptathek örneğin, Alte Pinakothek, Feldherrenhalle (Generaller revakı) ve Ludwigskirche, ama aynı zamanda muhteşem barok biçimini yansıtan Nymphenburg parkı ve şatosu. Her ne kadar Münih şehrinin büyük bir bölümü II. Dünya Savaşı'nda harap olmuşsa da çeşitli dönemleri temsil eden mimari yapılar ayakta kalmayı başarmıştır. Örneğin, Antiaquarium 16.yüzyılda yapılmış, Almanya'nın Rönesans devrine ait en güzel mekanı olarak kabul edilmektedir.

18. yüzyılın ilk yarısında Münih'de kurulmuş olan St.Anna manastırı rokoko mimarisi biçiminde ilk tapınaktır. Wittelsbach-Platz klasik biçimiyle, Ludwigsbrücke yakınlarındaki Müllerischer Volksbad klasik Jugendstil mimarisiyle dikkati çekmektedir.

Kurucuları Keşişlerdi

Alte Rathaus (Eski Belediye Sarayı) savaşta yıkılmış ve ancak 50'li yıllarda yine gotik biçeminde yeniden inşa edilmiştir. Hemen yanı başındaki Neue Rathaus 1874'de törenle açılmıştı ve kulesinde, seyir meraklılarının her gün saat 11'de (yazın aynı zamanda saat 17'de) Marienplatz'da görmek için toplandığı farklı bir güzelliği barındırmaktadır: 46 çanın çıkardığı melodilerle dönen figürlerden oluşmuş bir çan düzeniği.

Münih şehrinin armasında, bugün milyonların yaşadığı şehrin kuruluşunu hatırlatan bir keşiş yer almaktadır: 1000 yılındaki kuruluşunu ve yüzyıllar içinde "Munichen" den Münih'e dönüşen ismini keşişlere (Mönche) borçludur. Hemen hemen elli tiyatro vardır şehirde ve Staatsoper'de, Platzl'daki Volksbühne'de ya da Rationaltheater'de yer bulabilmek için erken davranılması iyi olur. Çoğu zaman cevap "yer kalmadı" şeklindedir. Evden dışarı çıkmak Münihliler için,

Pratik Bilgiler

Münih çeşitli seyahat acentaları tarafından ulaştırılması gereken son hedef olarak tanıtılıyor, uçakla, trenle ya da arabayla.

Münih Turizm Müdürlüğü tarafından "Münih'in anahtarları" olarak tamamlanan noktaları, seyahat bürolarınca da revize edilebiliyor.

Diğer bilgiler için, Münih Turizm Müdürlüğü, Sendlinger Str. 1.D-800 Münih I, ya da Alman Turizm Bürosu, Talstrasse 62, 8001 Zürih, adresine başvurulabilir.

saatin 11'inde beyaz sosis yiyip bira içerken alınan hazla, yaşam sevinci demektir.

Münih, kesinlikle, huzurlu bir şehirdir, tüm hareketliliğine rağmen. Bavyera eyaletinin baş şehriyle ilgili bir şeyi daha itiraf etmek gerekir: Şehir adeta bir zarafet merkezi, yalnızca pahalı alış-veriş merkezleriyle değil, bir tanıdığımın ifadesine göre, senelerden beri Avrupa'nın en güzel giyinen kadınları olarak kabul edilen şık giyimli Münihli bayanlar sayesinde de.

Endüstri hızla geliyor

Münih'de öyle yerler var ki, insan çoğu zaman Almanya'nın en büyük endüstri şehrinde olduğunu unutuyor, Nymphenburg'da örneğin ya da Isar nehri kıyısındaki yeşil alanlarda. Münih'in yüksek bir teknolojiye sahip olduğunu, uçak ve uzay sanayinin, aynı zamanda otomobil ve makine sanayinin merkezi olduğunu gururla söyleyen bir tanıdığım beni aydınlatmaya çalışıyor. Bunlara ilaveten Isar-Metropolu, Alman finans kaynakları sıralamasında ikinci sıraya yükselmiş ve de Münih Almanya'daki sigorta şirketlerinin merkeziymiş.

Ekonomik dinamizm, Münih bölgesindeki nüfusun üç milyona yükselmesine neden oldu, ayrıca çekilen konut sıkıntısında da payı var. Acaba Münih'in yaşam sevinci içeren imajını silmeye mi çalışıyor?

Esther Maria Jenny

4. Söyleşi

Örnek 4 a:

(Sayfa 156 ve 157)

Çokça soru içeren bir söyleşi. Soru yöneltilen kişi sorulara doğrudan yanıt vermek zorunda kalıyor.

Örnek 4 b:

(Sayfa 158-160)

Çokça 5N sorusu içeren bir söyleşi. Soru yöneltilen kişi, sorulara doğrudan yanıt vermek zorunda kalıyor.

Örnek 4 c:

(Sayfa 161)

Gazetecinin, eleştirel sorular konusunda meclis üyesine ayrıcalık tanınmayacağı şeklindeki gereksiz ifadesine rağmen, söyleşi eleştirel değildir. Söyleşi yapılan kişiye kendini anlatabilmesi için uygun ortam sağlanmıştır.

4.a:

Sendikalar için yeni yükümlülükler

Agostina Tarabusi, Kasım 1988'de yapılan jübile kongresinden beri SMU'nun genel başkanı, dünya çapındaki gelişmelerle ilgili görüşlerini iletiyor.

Agostina Tarabusi, bir göçmen İtalya ailesinden geliyor, Schaffhausen'de tornacılık yaptı ve aynı şehirde İsviçre vatandaşlığına geçti, 1973-1988 yılları arasında SMUV'un genel sekreteriydi. Foto André Muelhaupt

Baz: Dünya, doğal yaşamı tehdit eden pekçok olayla karşı karşıya (ozon deliği, atmosferin ısınması ormanların yok olması vs). Kim şu an çevre faktörünü dikkate almadan üretim yaparsa, işyerini tehlikeye atmış olur. İş yerlerinin çevreye uygun bir sistemle çalışabilmelerini sendikalar nasıl sağlayabilir?

Agostino Tarabusi: Bu anlamda etkili olabilmek için işletme içinde sendikalar önemli organlara sahip. Bunların içinde örgüt içindeki eşit haklara sahip çevreyle ilgili komisyonları sayabiliriz. Bu komisyonlar işletme dışında İsviçre Sendikalar Birliği çerçevesinde yasaların ve yönetmeliklerin düzenlenmesinde ve işleminde etkili olabilirler. Diğer Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında İsviçre doğal yaşamı koruma konusunda hiç de fena değil. Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerin de İsviçre'nin bu alana yönelik aldığı sert önlemlere ayak uyduracaklarını umuyoruz.

Dünyanın büyük bir bölümünde silahlanma sanayinin vahim sonuçlarını görmek olası. Günümüzde Doğu-Batı uyumsuzluğunda yaşanan gerginlik belki de bu endüstri dalının sınırlanmasına sebep olabilir. Sendikalar, silahlanma sanayinin, işyerini kaybetme endişesinin barış politikasının amacına ters düşmeyecek biçimde, başka bir endüstri dalına dönüştürülmesine nasıl katkı sağlayabilirler?

Silahlanmaya yönelik üretimden barış üretimine uyum içinde geçebilmenin yollarını arıyoruz, iş kaybına neden olmadan. Eğer silahsızlanma konusunda ciddi adımlar

atılacak olursa, mutlaka sorunlar da çıkacaktır. Bugün için bu sanayi dalı artık tükenmiş bir pazar olacak ve nitelikli iş gücü talebini azaltacaktır. Silah üretimiyle ilgili harcamalardaki düşüş devlete de mantıklı harcamalarla başka iş alanları yaratma imkanı sunacaktır kuşkusuz. Silahlanmaya yönelik bazı siparişler İsviçre'ye, bunların hayati önem taşıyan ürünlere nasıl dönüştürülebildiğini gösterdi.

Hiçbir sosyal güvencesi olmayan 3. Dünyanın sınırdaki ülkelerinde ve hatta Avrupa Topluluğu'nun belli kesimlerinde sömürücü düşük ücret strüktürlerinin ortaya çıkışı, rekabet koşullarının sertleşmesi gibi bir tehlikeyi de birlikte getiriyor. Bu konuda sendikalar, sosyal dampingin değil de sosyal gelişimin tüm insanlığa özgü ortak bir amaç haline gelebilmesi için nasıl katkıda bulunabilirler?

Özellikle bütün ülkelerde sosyal yaşam düzeyini yükseltmek için mücadele eden güçlü sendikaların kurulmasına katkı sağlamak istiyoruz. Ücretlere gelince, bugün Japonya, düşük ücret konusunda Batı'daki endüstri devletleri için bir rakip değil artık. Rekabet basıncı Güney Kore'ye, Taiwan'a vs. kaydı.

Söyleşi Jürg Meyer

4.b:

“Bugün Kooperatifler köydeki demircinin yerini tutuyor”

Horw/Kriens tarım kooperatifi yüz yıllık oluyor: Kooperatif başkanı Gerold Meyer ile bir sohbet.

Horw-Son yıllarda hemen her yerde İsviçre köylülerinin kendi haklarına sahip çıkmaları amacıyla kurulan Tarım kooperatifleri, kuruluşlarının 100. yılını kutluyorlar.

Gelecek sonbahar, Orta İsviçre'nin Tarım Kooperatifler Birliği (VLGZ) sembolik nitelikli bu jübileyi kutlayacak, bu cumartesi de Horw ve Kriens sakinleri kooperatiflerinin (LGH) 100.yılını kutluyorlar. LGH'nin başkanı Gerold Meyer ile kooperatiflerin önemi, görevleri ve yeni yükümlülükleri hakkında sohbet ettik ve böyle bir kararın ortaya çıkış nedenini öğrenmek istedik.

Gerold Meyer: "Tarım kooperatifleri, dayanışmayı sağlamak amacıyla kurulmuştur"

Söyleşi: Stefan Christen

Gerold Meyer: "Tarım kooperatiflerinin kuruluş nedeninin yabancı firmaların yem ithal edip bunları komik fiyatlarla piyasaya sürdükleri, 19. yüzyılın son 30 yılında gelişen demiryolu ağıyla dolaylı bir bağlantısı vardır. Bu farklı ekonomik durum köylüleri büyük sıkıntıya soktu, çiftliklerin iflası sözkonusuydu (çok sayıda). Bu nedenle köylüler dayanışma içinde kendi haklarını koruma kararı aldılar ve kooperatifler kurarak gerek duydukları malzemeleri birlikte

aldılar. Şunu da unutmamak gerek Horw, Luzern kantonunda katılımı sağlayan ilk köylerdendi"

• **Başlangıçta ne tür ürünler alındı?**

Gerold Meyer: "İlk yıllarda yalnızca gübre, suni yem ve tohumluk tahıl satın alındı."

• **Dağıtım nasıl yapılıyordu? Depolar kuruluştan itibaren var mıydı?**

Gerold Meyer: "Hayır, ilk başlarda aşağı yukarı ilk on yılda mallar birlikte satın alınıp anında vagonlardan dağıtılıyordu. Horw'da 1899'dan itibaren, ara dönemlerde de depolamanın olası olduğu, kendimize ait bir depoya sahip olduk.

• **Tam olarak ne zaman kooperatifler çeşitli ürünler sunabildiler?**

Gerold Meyer: Ürünlerdeki çeşitlilik

aşama aşama sağlandı. Önce meyve ve şarap ilave edildi, 60'lı yıllarda da bilhassa domuz ve sığır üretimi için çok fazla hazır yem imal edildi. Özellikle bu yıllar köylüler için verimli yıllardı, bugün için artık geçmişte kalmış günler bunlar. Bu üretim alanının büyük bir kısmını bugün artık karışık yem üretimi oluşturuyor.

• **Herhalde kooperatiflerin etkinlik alanları köy içindeki müşteri çevresiyle sınırlı kalmıyordu...**

Gerold Meyer: Hayır, özellikle 60'lı yıllarda oldukça büyük bir yapısal değişiklik meydana geldi. O zamanlar bahçe gübresi, küçük baş hayvan yemi gibi benzer ürünlerin üretimi de yoğun bir biçimde özendirildi.

1968'de Horw, 1959'da yapılmış olan kooperatif binası içinde, bir perakende satış yeri açan ilk kooperatiflerdendir.

• **Neden bu yeni branş?**

Gerold Meyer: Neden, 1964'den beri sıkıntı yaratan çiftliklerin durumunun kötüleşmesiydi, bu da bu yıllarda inşaat sektöründeki yapılaşma etkinliklerinin artışıdan kaynaklanıyordu: Horw'da örneğin, her yıl 4 ila 6 arasında gayri menkul yok oluyordu.

Bu nedenle kooperatifler doğal olarak takas ticaretine yöneldiler ve başarıyla yeni ortama uyum sağladılar."

• **Bugün tarım kooperatifine gelen bir tüketici, hangi temel ürünleri bulur?**

Gerold Meyer: "Son yıllarda daha çok bahçe ürünleri üzerinde yoğunlaşıldı. 1978'den beri Horw'da alkollü içkiler, sebze ve narenciye sunuyoruz. Son zamanlarda

bunlara ilaveten çay veya 3. dünya ülkelerinden getirilen bal satıyoruz.

Normal bir tüketici kooperatifi bugün özellikle bu yönleriyle tanıyor.

• **Geriye dönüp baktığınızda tarım kooperatifleri kuruldukları günden beri en çok neyle mücadele etmek zorunda kaldılar?**

• **Gerold Meyer:** Aslında bizi en çok ekonomik krizler sıkıntıya soktu, I. ve II. Dünya savaşları sırasında da köylülerin askere gitmesiyle birlikte tarım alanında yaşanan işgücü yetersizliği.

30'lu yıllardaki ekonomik krizde Horw kooperatifinin biraz da olsa parasal açıdan güvencede olduğu zamanlarda, yönetim kurulu sıkıntı içindeki köylülere, kendi haklarına sahip çıkabilmeleri için, düzenlediği kurslarla, tarımla ilgili bildirilerle destek olma kararı aldı. Bizim hizmet verdiğimiz Horw ve Kriens bölgelerinde –iklim şartlarına bağlı olarak– çok sınırlı mandıracılık yapılmaktaydı, hala da öyle. Bu da bize sürekli sorun yaratıyor.

• **Büyük ekonomik kalkınma ne zaman oldu?**

Gerold Meyer: 1960-1980 arasındaki 20 yıl, özellikle de domuz ve sığır besiciliği yapan büyük işletmelerin teslimatları sayesinde pek çok kooperatif kısmen ekstrem bir gelişmeye sahip olmuştur. Sonra 80'li yıllarda tarım alanında genel bir durgunluk dönemi baş gösterdi.

• **Bugün Horw'da toplam kazanç nelerden sağlanıyor?**

Gerold Meyer: Daha önce sözü geçen yapısal değişiklikler nedeniyle gelirin üçte birlik bölümü perakende satıştan, tarım ve bahçe ürünlerinden oluşmaktadır. Yani kooperatif katıksız bir tarımsal işletmeyken zaman içinde yeni bir hizmet sektörüne dönüşmüştür.

• **Tarım kooperatifleri halkın ihtiyaçlarına cevap verebiliyor mu?**

Gerold Meyer: Sanırım değişen piyasa koşullarına uyum sağladığımızı fark eden çok sadık bir tüketici kitlemiz var. Pek çok konuda kooperatifler köyde artık varolmayan demircinin yerini tutuyorlar. Önceden yalnızca demircilerde bulunan pek çok araç gereç artık bizden sağlanıyor. Yalnızca bahçe ve ev ortamını düşünmek, bunu anlamak için yeterli olacaktır.

• **Migros gibi büyük dağıtım şirketleri tarafından güçlü bir rekabetin içine çekiliyormuş gibi hissetmiyor musunuz?**

Gerold Meyer: Evet, tabi ki, ama bu açıdan bizi tehdit eden öyle büyük bir tehlike söz konusu değil. Bu konuda oldukça sağlam bir alt yapıya sahibiz.

• **Günümüzde biyolojik ürünlere yoğun bir talep var. Bu konudaki tepkiniz nedir?**

Gerold Meyer: Ekoloji tüm tarım kooperatifleri için büyük önem kazandı. Gelecek bütünüyle ekolojik ürünlere yönelik, bugün hiç bir kooperatif bundan kaçamaz. Biz de haşaratla mücadelede ürünleri etkilemeyen ilaçlar sunmaya dikkat ediyoruz. İlaçlanmış ürün konusunda müşteri kesiminde de bir

zihniyet değişikliği meydana geldi. 60'lı yıllara kadar bir elmanın temiz, lekesiz olması gerekirdi. Bugün haklı nedenlerle sağlıklı elma tercih ediliyor, güzellikse ikinci planda kalıyor artık.

• **Geleceğe bir göz atarsak, kooperatifler İsviçre tarım sektörü için problem yaratan Avrupa Topluluğu iç piyasası konusunda neler yapıyorlar?**

Gerold Meyer: Bu kesin çok çetin olacak. Kooperatiflerin kendilerini bu zaman için hazırlamaları gerekiyor. Tarım sektörünün üretimini ekolojik bazda sürdürmesi bence önemli. Ayrıca özellikle süt ve et üretiminin azaltılması gerekiyor. Bugün artık parola kazanç yükseltmek değil, onu elde tutabilmektir.

• **Bunun kooperatifler için somut anlamı nedir?**

Gerold Meyer: Ağırlıklı olarak kendi ihtiyaçlarımızı karşılamaya çalışacağız. Köylü kendi yemini üretmeye kendi gübresini kullanmaya zorlanacaktır. Belki av ve koyun eti üretimiyle ilgili yeni pazarlar açabiliriz.

<i>Tagblatt</i> <i>Söyleşi</i>	
<i>Adı Soyadı :</i>	<i>Gerold Meyer</i>
<i>Doğum Tarihi :</i>	<i>13 Nisan 1939</i>
<i>Medeni Hali :</i>	<i>Evli, iki çocuk babası</i>
<i>Mesleği :</i>	<i>Sigortacı, ayrıca Horw/Kries Tarım Kooperatifi Başkanı</i>

4.c:

Hans Willi ile bir söyleşi

Ds- Sargans bölgesinden Hans Willi önceki gün eyaletin ekonomik durumuyla ilgili bir teklif sunduktan sonra, kendisine bu konuya yönelik 5 soru yönelttik.

Hans Willi 1984'den beri kanton meclisinin üst kurulunda görev yapmaktadır ve daha dün yüksek okullarla ilgili dördüncü yasa tasarısını danışma meclisine başkan seçildi.

Sargans kantonu meclis üyesine herhangi bir ayrıcalık tanımadan eleştirel sorularımızı yönelttik.

Kişisel girişiminiz için "Laf çok, icraat yok" şeklinde bir başlık atılabilir mi?

Hans Willi: Benim için önemli olan hükümetin konuya yönelik görüş bildirmesi, nerelerde iyileştirmenin olası olduğunu bize söylemesi. Benim girişimim rahatsızlık duymaktan kaynaklanıyor, örneğin Unterrheintal, Fürstenland gibi bölgelerde bazı şeyler bizde olduğundan daha iyi yürüyor. Varolan şeylerin kalıcılığını sağlamak da benim için aynı derecede önemli, iyi durumdaki firmaların da kendilerine göre sorunları olduğunu, ancak bir tartışma sırasında öğrenebildim. Aslında Sargans eyaletine ulaşmak kolay, bulunduğumuz konum gayet iyi, ilgili firmalardan başvurular geliyor, ama sonrasında hiç ses çıkmıyor. Nedenini kimse bilmiyor.

Aldığımız duyumlara göre sunduğunuz teklifin fazla bir şansı yokmuş.

Hans Willi: Herhalde meclis istemli bir gen-soru önergesini yeğlerdi:

Daha önce ileri sürülen görüşler doğrultusunda, hükümetin tek bir bölgenin fazlasıyla ön plana çıkmasından yana olmadığını kabul etmek gerek. Ama şimdilik vazgeçmeyi düşünmüyorum.

Sargans'da kapasite de tükenmiş durumda değil mi?

Hans Willi: Benim için söz konusu olan ilin tamamıdır, ben bu bölgeden meclis üyesi seçildim. Walensee bölgesinin bu konuda acil taleplerinin olduğu da çok açık ortada. Sargans'a gelince, çok fazla olmasa da eyaletteki olanaklardan yararlanıyoruz hala.

Maaşlara yapılan zam, sonuçta kiralarda ve hizmet ücretlerinde yapılacak artışla yeniden önemini yitirmeyecek mi?

Hans Willi: Sanmam. Kira bedelleri, bugünde oldukça yüksek. Ama bu düşük gelir sorunuyla uzun zamandan beri uğraşıyorum. Gelirlerin son zamanlarda artış göstermesine rağmen, hala ortalamanın altındayız.

Genel olarak Sargans illeri mecliste suskun kesimi temsil ediyor. Arada bir, seçmenlerin varlığınıza haberdar olabilmeleri için, sesinizi yükseltmeniz gerekiyor mu?

Hans Willi: İyi siyasetçiler gerek duyulduğunda konuşurlar. Komisyon çalışması daha önemlidir, orada kararlaştırılan konuların temelleri atılır. Çok konuşmanın halk üzerinde daha etkili olduğunu itiraf etmeliyim, ama biz siyasetçilerin bu tür etkinliklerle değerlendirilmesi gerekir (Girişte belirtildiği gibi, Hans Willi daha yeni komisyon başkanı seçildi: Herhalde bu son yanıt bunu açıkça vurguluyor).

5. Yorum

Örnek 5 a: ►

Örnek 5b ve 5 c:

(Sayfa 163 ve 165)

Her üç yorumda iyi düzenlenmiş: Girişle başlayıp (sorunun ortaya koyulması) konunun açıklanmasından sonra (tanıtlamalarla) yorumcular sonuca geçiriyorlar.

Her üç örnekte de başlıklar ya doğrudan ya da sembolik olarak yazıdaki önemli bir noktaya işaret ediyor.

5a:

Ölüm marşı çalmak için henüz çok erken

Oto-partisinin girişleri çatırdıyor. Merkez yönetim kurulu üyesi Reding'in ve Schwyzer kantonun başkanı Studer'in görevden uzaklaştırılmasıyla parti içindeki kabadayılıklar sonuçta doruk noktasına ulaştı. Oto-partisi öncesinde de yalnızca bir kuyruklu yıldız gibi Helveçya'nın siyasi semalarına yükselişiyse değil, yoz kavgalarıyla da defalarca manşet olmayı başarmıştı. Bu nedenle geçen sonbahar Thurgau ve Luzern kantonlarının parti başkanları, genel başkan Michael Dreher'in uygunsuz ve anlamsız ifadelerini protesto etmek amacıyla görevden ayrıldılar.

Reding ve Studer'in ihracıyla Dreher şimdi, parti içinde güçlü olduğunu kanıtlayan başka bir sınav daha kazandı.

Neye mal olduğu sonra belli olacak. Zira oto-partisinde ciddi bir hizipleşme söz konusu.

Her ne kadar oto-partisi olduğu yerde sayıp başarı grafiğine garip bir biçimde tezat teşkil eden pek çok şeyi güzel bir manzaraymış gibi sunsa da, oto-partisinin başarıları için bedel ödemek zorunda kalan malum partilerin taraftarlarının fazla erken sevinmemeleri gerekir. Bu cansıkıcı, tek bir konuya takılıp kalmış parti için şimdiden ölüm marşı çalmak çok acele verilmiş bir karar olur. Bu tür dahili parçalanmaların nedeni çoğu zaman teknik hatalardır.

Özellikle protesto eylemlerinde, aynen oto-partisinde yapıldığı gibi, engellerin temizlenmesi gerekir. 70'li yılların başındaki National Aktion'da da bunu görmek olasıdır.

Bu parti de lider çatışmaları, parti içi çekişmeleriyle sarsıldı. Ve büyük idol'ü James Scwhvarzenbach istifasını fırlatıp attığında ve "Cumhuriyetçiler" partisini kurduğunda National Aktion'un da sonunun geldiğine dair tahminler yürütülmüştü. Tüm felaket çığırkanlığına ve çeşitli kriz dönemlerine rağmen; bugün hala varlığını sürdürüyor, buna karşın Cumhuriyetçiler ekrandan silinmiş durumdadır.

Oto-partisi içte çekişmeli olabilir, hatta hizipleşme de söz konusu olabilir, ama herşeye rağmen gelecekte de varlığını sürdürecektir.

Kızıl-yeşil radikaller çevre politikasıyla ilgili alana, akıl almaz, istikrarsız ve dengesiz iddialarla hakim olmaya çalıştıkları sürece, oto-partisi de çevre konusunda olduğu gibi diğer konularda da yetersiz liberal politika izleyen orta sınıf partilerden sızan her türlü atığı toplayacaktır.

Ama aynı zamanda ufku radyatör kapağının dışına erişemeyenlerinkini de. Özellikle de çevre politikasında görülen o uğursuz kutuplaşmanın sonunu yedi iklim dört bucakta görmek olası olmadığı için, oto-partisi daha çok tartışmalara ve parçalanmalara tanık olacaktır ve başarı rotasında yelken açmaya devam edecektir. Dreher olsun ya da olmasın.

5b:

Oscar Reck

Parlementonun ayna örneği

Bu bahar oturumu sonunda da her iki meclis grubunu bir bütün olarak ilan etmenin bizi bir yere götürmediğinin ve yanlış olduğunun sonucuna vardık yine.

Her iki mecliste de yapıcı katkı sağlamaya çalışan yetenekli üyeler olduğu gibi, yalnızca yeniden seçilmeyi arzulayan karar-sız oportünistler de var.

Bu meclislerde mükemmel bir görüntüye çok ender rastlanıyor ve Bern'de kürsüdeki bir kişinin kendini "ulusun okulu"ndaymış gibi hissetmesi hemen hemen olanaksız.

Ama aynı şey Bonn'daki Federal Parlamento'da Paris'deki Assamblée National'de ve İngiliz Avam Kamarası'nda da yaşanıyor.

Parlamentolar her zamankinden daha çok hayalleri boşa çıkarmaya yarıyorlar, çünkü oradaki insanlar zamana has sorunları bildikleri halde kendilerine bu konuda somut sorular yöneltmekten kaçıyorlar.

Ama biz yine de ulusal meclisin bu oturumda ilave bir iç hukuk hazırlamayı ve birlik inisiyatifini oluşturmayı oy birliğiyle kararlaştırmasını kesinlikle onaylarız ve bu alında çok önemli bir adım olabilir.

Çünkü bu sayede yalnızca anayasayı değil çıkacak diğer yasa tasarılarını da geliştirme fırsatı doğar.

Bir başlangıçtan öte bir şey olmayabilir bu ve ayrıca tüm girişimlerin telef olması da söz konusu olabilir.

Kantonlar meclisinde Basel temsilcisi René Rhinas ve Appenzell temsilcisi Carlo Schmid, bize de yarar sağlayacak il-kanton konusunda arazi hukukuyla ilgili önemli gelişmeler sağladılar.

Ama her zaman olduğu gibi burada da atılımlar mali ve ekonomi güçleri başarısızlığa uğratma amacı güden bir sonla noktalanmak zorunda kaldı.

Bu oturum sonrasında en çok dikkat edilmesi gereken şey hangi konuların ele alınıp hangilerinin ertelendiğidir. Böylece bir parlamentonun kendini hangi konularda yetkin hissedip hissetmediği de anlaşılabilir.

Örneğin kantonlar meclisi, enerji konusunda bir yasa maddesi çıkardı ama, bunu öyle bir sulandırdı ki artık fazla bir şans kalmadı.

Ve ulusal mecliste yetmiş yıldır halledilmemiş olan hizmet reddi sorununa yönelik verimli bir çözümün bulunması yine başka bir oturuma bırakıldı.

Parlamentodaki meclisler iyi kötü idare ettikleri rutin işlerinin dışında silik grupların oluşturduğu tartışma kulüplerinden pek de farklı değiller. Kamuoyu kendilerine her ne kadar katlanıyorsa da fazla ciddiye de almıyor. Orduyu kaldırmak isteyenlere, parlamento kaldırmak isteyenler de katılmıyorsa eğer, halk temsilcilerinin olmadığı bir demokrasiyi düşünmek olanaksız olduğundandır.

Ama Bern'de bu halk temsilcilerinin çoğunluğu, en ince noktasına kadar kendi çıkarlarını düşünen kişiler olarak sahnededirler.

Sonra parlamentonun merceğinde İsviçre kamuoyu gittikçe belirsizleşen soyut bir varlığa dönüşür.

Egoizmin karşıtı olan birlik düşüncesi yaşanan bir şey değil artık, yalnızca siyasetçilerin boş saatlerde sürdürdükleri tipik sohbetlerin konusu.

Bu bizim zayıf olduğumuz belirgin bir yanıımız, parlamentoda yalnızca bunu yansıtıyor işte.

5c:

Yorum

Tabandan başlatılan devrim?

Jürg Schoch

Seneler boyunca Sovyetler Birliği kendini, ekonomik kültürel ve toplumsal yapısıyla taştan bir heykel gibi tanıttı ve bu süre içerisinde anlamlı bir gelişme gösteremedi.

1985'de Michael Gorbatschow'un iktidara gelmesiyle bu sertlik çabucak yumuşayı verdi.

Kreml şefi kitabı "Perestroika"ya "İkinci Rus Devrimi" alt başlığını verdiğinde bu, "yukardan yapılan devrim" olarak nitelendirildi.

Şimdi ise Perestroika'daki dialektik istikrarsızlığın doğmasına neden oldu. "Yukarıdan" sunulan Glasnot, tabandakilerin "şikayetlerini" dile getirmelerine izin veriyor ve burada pek çok kişinin yakınacak çok şeyi olduğu için de yeni, otonom kitle hareketleri meydana geliyor:

- Bugün Batı Sibirya'da ve Ukrayna'da yapılan grevler Sovyetler Birliği'nde daha önce hiç görülmedi ve tabi kendinden emin masalara vuran ve ücret talepleri dışında siyasi postulatların da geçerliliğini sağlayan grev komiteleri de hiç olmadı.

- Belki kısa aralıklarla durmadan alevlenen ulusal uyuşmazlıklar daha da dramatik.

Dramatik olmasının nedeniyse akılcı açıdan kavranması zor olan pek çok unsurun bu uyuşmazlıklarda rol oynamasındandır.

Katılık sorunu şimdi bütünüyle karşıt görünümüne büründü: Acaba devrimi tabandan başlatan bu yolculuğu durdurabilme ya da başka yöne kanalize edebilme şansı hala var mı? Yoksa bir gün aniden tabandan başlatılan bir devrime de dönüşebilir mi?

Gorbatschow ve reform grubu adeta çözülmez bir ikilem içindeler. Tamamiyle atıl bir toplumla reformları gerçekleştiremezler – ama letarji geniş bir kesimde artık kaybolmuş durumda, halk siyaset yapıyor. Bu, reform açısından sevindirici bir olay. Grev yapan madencilerin bazı taleplerinin Gorbatschow'un reform siyasetiyle az çok örtüşmesi de olumlu. Ama tüm bunların hedeflenen süre içinde gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği şüpheli. Hoşnutsuzluklar artabilir. Bu durumda reformcu Gorbatschow şu an sahip olduğu "Troubleshooter" (sorunları çözen kişi) kimliğiyle daha yoğun sorunlarla uğraşmak zorunda kalacak ve büyük projesinin ürünlerini toplayacağı süre de böylece kısalmış olacak. Çünkü Gorbatschow yönetimine duyulan güven de sonsuza dek sürmeyecektir.

Yine de iş konusundaki bu yeni uyuşmazlığın silahsız çözüleceğine dair verilen söz, bir umut ışığıdır. Uzlaşmazlıkları barışçıl yollarla çözmeye girişimi, yönetimin reform konusunda ciddi olduğunun kanıtıdır.

6. Yazı Taslağı

Örnek 6a: ►

"Makale yazılacak gazetenin isteğı doğrutusunda üzerinde satır aralığı işaretlenmiş (daktilodaki her bir vuruşa göre hesaplanmış, örnekte olduğu gibi: 36 vuruş, iki satır boşluk) yazı taslağı (küçültülmüş – orijinali: A4 formatında).

İstenilen satır sayısına sadık kalmak için büyük kolaylık sağlar (bu örnekte: 17 satır artı başlık).

Makale yazı işlerinin öngördüğü uzunlukta (satır sayısı) olmak zorundadır. Yüzde beş oranında taşmalar (yukarı ve aşağı doğru) tolere edilebilir. Önemli olan yazıyı yazan kişinin sütün genişliği işaretlenmiş yazı taslaklarında öngörülen çerçeve dışına taşmamaları ve tüm satırlardan yararlanmalarıdır. Örnekteki düzeltme şekli ve sayısı gayet uygundur.

Örnek 6b: (Sayfa 168)

İşaretlenmemiş bir yazı taslağı (küçültülmüş-orijinali: A4) önemli bazı noktalar örnek 6a ile aynı olması gerekiyor. (Servis adı, makaleyi yazanın ismi, tarih, başlık, olası ise banka hesap numarası gibi bilgiler bulunmalıdır).

Sütun genişliği (vuruş sayısı) daktiloda ayarlanıp taslak da uygulanmalıdır. Düzeltmeler anlaşılır ve temiz olduğu için uygundur.

Bilgisayarda yazılan taslaklar

Bilgisayarda yazılacak taslaklar için örnek 6b'deki kurallar geçerlidir. Düzeltmeler pek yapılmamalıdır. Önemli olan satır aralığının 2'ye ayarlanmasıdır.

6 a:

Bölge haberleri
Üst başlık (kısa)

Yazar: Susi Meyer 25.5.89

Başlık:

Zürih Hayvanat Bahçesinde Yavru Gergedan

1 Zürih Hayvanat Bahçesi'nde birkaç gün
2 önce dişi bir Afrika gergedanı dünya-
3 ya geldi. Pangani adıyla vaftiz edi-
4 len hayvan kırk kilo civarında. Yavru
5 dün, yani pazartesi günü, ~~basına~~, med- pazar
6 yaya tanıtıldı.

7
8 Bu, Zürih Hayvanat Bahçesi'ned doğan
9 dördüncü gergedan. Pangani'nin annesi
10 Mtoto, babası da Kifaru'dur. Hamilelik
11 dönemi aşağı yukarı 15 ay kadar
12 sürdü.

13
14 Gergedanlar hemen hemen 50 ~~milyon~~ milyon
15 yıldan beri varlıklarını sürdürüyorlar.
16 Günümüzde yaşamları ciddi biçimde teh-
17 likede. Altı farklı gruptaki türleri:
18 Sivri ve geniş çeneli Afrika gergedanı,
19 Panzer, Java ve Sumatra gergedanıdır t

20
21
22
23 Banka Hesap no: SBV, Zürih
24 123, 456-7
25

- Çerçeve içine yazın (her satır 36 vuruş)
- İki satır ara bırakın
- Önemli bilgiyle başlayın
- Kısaltma yapmayın, isimleri açık yazın

6 b:

Bölge haberleri servisi

Susi Meyer
25.5.89

Zürich Hayvanat Bahçesi'nde Yavru
Gergedan

Zürich Hayvanat Bahçesi'nde birkaç gün
önce dişi bir Afrika gergedanı dünyaya
geldi. Pangani adıyla vaftiz edilen
hayvan kırk kilo civarında.

Yavru dün, yani ~~pazartesi~~ günü,
~~basına~~, medyaya tanıtıldı.

| pazar |
| _____ |

Bu, Zürich Hayvanat Bahçesi'nde doğan
dördüncü gergedan. Pangani'nin annesi
Mtoto, babası da Kifaru'dur. Hamilelik
dönemi aşağı yukarı 15 ay kadar
sürdü.

↓ | e

Gergedanlar hemen hemen 50 milyar
yıldan beri varlıklarını sürdürüyor-
lar. Günümüzde yaşamları ciddi biçimde
tehlikede. Altı farklı gruptaki tür-
leri: Sivri ve geniş çeneli Afrika
gergedanı, Panzer, Java ve Sumatra
gergedanıdır.

| on

| ↓ |
| t

Banka Hesap no: SBV, Zürich
123,456-7

Makalenin düzenlenmesi

Başlık türleri

I. Manşet

Örnek 1 a: ►

Bu manşetler (Üst ve alt başlık olmadan ana başlıklar) tek başlarına çok şey ifade ediyorlar. Merak uyandırıyor, okumaya isteklendiriyor ve haberin içeriği konusunda kısa ve net bilgi sunuyorlar (Yalnız-1.örnekte-günler kısaltmıyor, günlerin sayısı azalıyor)

Örnek 2 a: ►

Üst başlıklar (çatı başlıklar) her iki örnekte de bilgilendirici türde. Birinci örnekte üst başlık, tek başına da yeterli bilgiyi sunan bir manşet öncesinde, ikinci örnekteyse alliterasyon(*) yardımıyla formüle edilmiş bir yorum başlığından önce yer alıyor

I a.

Doğal yaşamı koruma haberi: öp, gürültü, pis koku –
Alpleri seyredediğimiz günler kısalıyor

Mazot tanklara değil Limmat'a doluyor*

Kayıp erkek çocuk ölü bulundu

Ib:

Harcamalarda şeffaflık çabası İtfaiye şefleri

Kalıcılığı sağlamak amacıyla
alışmalar sürüyor

* İsviçre'de Aare nehrinin kolu

2. Üst başlıklı manşetler

Örnek 2 a: ►

Oldukça geniş yer kaplayan bu başlıklar hiçbir şey ifade etmiyor. Okuru konular hakkında yeterince bilgilendirmedikleri gibi meraklandırarak özgünlükten ve de diğer özelliklerden de yoksunlar. Bu nedenle bu başlıklar iyi değildir.

Örnek 2 b: ►

Üst başlıklar olmasaydı bu manşetler bir şey ifade etmezdi. Bu kötü, genelde manşetler ilk olarak okundukları için anlaşılır olmaları gerekir.

Örnek 2 c: ►

Özellikle bir başlıkta iki soru cümlesinin yer alması çok kötüdür.

2 a:

Curling Turnuvası

Hegi takımı klüp ödülleri kazanıyor.

Para aklama

Papeller için parlak parıltı

2 b:

Chur müzik okulunun üye toplantısı

Sorunlar başarıyla halledildi.

S rmac larla ilgili al ma grubu hen z o unlu u sa layam yor

Görüşmeler erteleniyor

Erginlik yaşı 18?

Hükümet konuyu aydınlatmalı

2 c:

Gelecek yıl ne getirecek?

Ekonomik dalgalanma ruhsal dalgalanma mı yaratacak?

* Şiir veya nesirde uyum sağlamak için söz başlarında ve ortalarında aynı ünsüzün veya aynı hecelerin tekrarlanması

3. Alt Başlıklı Manşetler

Örnek 3 a: ►

Alt başlıklar her iki örnekte de yeterince açık olan manşetleri tamamlıyorlar. Birinci manşet yalın, ikinci manşet uygun bir sembol kullanıyor.

Örnek 3 b: ►

Bu başlık ancak alt başlıkla birlikte anlaşılıyor, bu nedenle de fazla ilginç değil ve içerik açısından zayıf.

3 a.

Hükümlü haklarının iadesi için savaşıyor.

Mağdurların sert tepkileri

Prag buzunda hassas çatlamlar

Kimse anti Gorbatschow politikasının uzun süreli olacağına inanmıyor.

3 b:

Üyeler arasında sormaca başlatıldı.

Orta öğretim kurumu öğretmenler derneği nisanda üst sınıflara geçiş yöntemleri konusunda görüş bildirecek.

Giriş

Örnek I a: ➤

Örnekteki giriş çok uzun tutulmuş. Aslında, çok da iyi formüle edilmemiş, haber gövdesini aynen içeriyor.

Örnek I b: ➤

İyi düzenlenmiş bir haber metninin iyi planlanmış girişi.

I a:

*St.Galler hükümeti geri sayıyor***"Kantarma" kararı göreceli olarak sınırlandırıldı.**

St.Galler hükümeti salı günü devlet dairelerinde çalışanların meslek sırrı yükümlülükleriyle ilgili kararını göreceli olarak sınırlandırdı.

Ocak ayında hükümet, LdU kanton üyesinin basit bir sorusunu yanıtlarken, resmi kuruluşlarda çalışanların kurumlarının aldığı kararlarla ilgili fikir beyan etmelerinin yasak olduğunu açıklamıştı. Bu karar bazı yerel yönetimlerin meslek sırrı yükümlülüklerini yeniden düzenlemelerine yol açtı. Bunun üzerine hükümet bu çok kesin yanıtının bir yasal direktif şeklinde algılanmasını istemediğinden yanıtına sınırlamalar getirdi.

Hükümet, yerel yönetim yasalarına göre resmi kurum ve kuruluşlarda çalışanların resmi konularda sır saklamakla yükümlü olduklarını meclis ve komisyon toplantılarının herkese açık olmadığını ve bu nedenle gizli tutulduğunu, kurum çalışanlarının kamuoyunda kendilerine has görüşlerini bildirmelerinin yasak olduğunu açıkladı.

I b:

Polonya**Varşova Çoğulculuk Öneriyor**

Pazartesi günü Varşova hükümeti muhalefete, "sendikal plüralizm" in yeniden oluşturulması için öneride bulundu.

Varşova- İçişleri Bakanı General Czeslaw Kiszczak bu öneriyi, ekonomik ve siyasal reformlar paketini görüşmek üzere başlatılan "yuvarlak masa toplantılarında" anlamaya varmak için şart koştu. Geçen yazın sonlarında planlanmış olmasına rağmen, sürekli ertelenen görüşmeler, pazartesi günü bakanlar kurulu binasında başladı. Toplantının açılışı televizyonda yayınlandı. Altı hafta süreceği tahmin edilen görüşmenin tarafları, hükümet kanadında, böyle bir iletişim başlatma fikrini ortaya atan İçişleri Bakanı Kiszczak ve muhalefetten de yeniden etkinliğe geçmesi görüşülecek olan yasaklı "Dayanışma" sendikası başkanı, işçi lideri Lech Walesa'dır.

Fotoğraf, Fotoğraf Alt Yazısı ve Fotoğraf Haberi

I. Fotoğraf

Örnek I a: ►

Kötü çekilmiş ya da kötü kesilmiş bir fotoğraf. Hiç kimse bu kişinin golf oynadığını farkedemiyor.

I a:

Golf son yıllarda Graubünden’de de büyük ilgi görmeye başladı Pontresina ve Maloja’daki iki yeni golf sahasıyla Oberengadin’de de bu olaya artık önem verilecek (Ky).

Örnek I b: ►

Bu bir sütunluk fotoğraf çok fazla ayrıntı içeriyor. Çok küçük olduğu için (mektup pulu gibi) görsel haber yeterli değil. Çocuklar farkedilmiyor. Bir sütunluk fotoğraflar az ayrıntılı bir obje gösteriyorlarsa ancak etkili olurlar.

Örnek I c: ►

Tek sütunluk bu fotoğraf çok şey ifade ediyor ve son derece bilgilendirici

I b:

I c:

Widnau'da Rheintal-Kupası

Rheintal kupası 88'de genç kuşak (I)
kategorisi ödül töreni

Gelecek pazar, yani 19 Şubat'da Widnau buz pateni salonunda Vorarlberg Unterland buz pateni kulübüyle, Mittelrheintal (EVM) buz pateni derneği arasındaki dostluk karşılaşmasının dördüncüsü düzenlenecek. Bu yıl karşılaşmayı EVM organize edecek. Vorarlberg'den 14 Mittelrheintal'den 29 yarışçı, 7 farklı kategorideki yarışa serbest hareketlerden oluşan bir gösteriyle başlayacaklar.

Yarışmacılar bireysel dereceler elde etmek için yarışmıyorlar, hedeflenen kupa yüksek puanlarla kulübün olacak.

Geçen sene EVM patencileri az bir farkla da olsa galip geldiler. Bu sene kupayı tekrar kazanmak için ev sahibi olma avantajından yararlanıp yararlanamayacakları karşılaşma sonunda belli olacak. Ne olursa olsun, konuklar ve Widnaulılar, alkışlarıyla destek veren kalabalık izleyici kitlesinden oldukça memnun. Gösteri saat 17.00'de genç kuşak (I) kategorisinde başlayacak. Bu yarışmacılar 79 sonrasında doğmuş olan en genç patenciler.

Boeynants kaçırıldı mı? (Ky)

Örnek I d ve I e: ➤

(Sayfa 185-186)

Sıkıcı, poz verilmiş grup fotoğrafları (bazen kaçınılmazdır, ödül törenlerinde donuk grup fotoğrafları çekmektense ödül verilen an'ı görüntülemek daha iyi olabilir).

Örnek I f/Ig/ve I h:

(Sayfa 187-188 ve 189)

Bunlar, bakanlara seslenen dinamik fotoğraflar. Kısım de olsa coşkulu an'lar yakalanmış. Garip durumlarda görüntülenmiş kişilerin (burada olduğu gibi,örneğin Ronald Reagan) fotoğrafları yönlendirmeye neden olabilir. Fotoğraf, bir siyasetçiyi (burnunu karıştıran bir parlamenter) gülünç duruma düşürebileceği gibi küçük de düşürür.

I d:

BKJNV'nin yeni kurulan merkez komitesinin üyeleri: soldan sağa, Erich Büder, Sybill Wigger, Marga Wagner, Regula Bonifazi

le:

Ödül sahibi Claus Schüler (ortada) Maurice Campagne, Edwin Somm. Bertold Romacher ve Rudolf Meier (soldan sağa).

İf:

Cesur "Stunt Drive" (gösteri sürücülerini)

İsviçre'de dört cesur gösteri sürücüsü, aynı anda iki teker üzerinde araba kullanarak yeni bir dünya rekoru kırdılar. Amaç, 55 km civarındaki eski dünya rekorunu aşmaktı, bunu da başardılar: Her dört araba da hiç de

rahat olmayan bu konumda 100 km yol aldılar, hatta ikisi 156 km'ye ulaştı. Diğer iki yarışçı, aracın su kaynatması sonucu ve idaresinde ortaya çıkan sorunlarla yarışı daha erken bitirmek zorunda kaldılar.

lg:

Tarım sektörü önümüzdeki yıllar içinde nasıl geliştirilebilir? Tarım konulu forum bu soruna çözüm arıyordu (ky)

lh:

Ronald Reagan, dünyanın en pahalı konuşmacısı (Ky)

2. Fotoğraf Alt yazıları

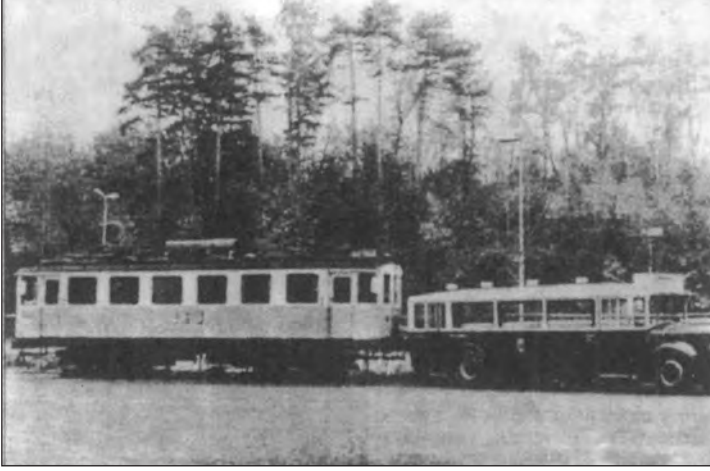
Örnekler 2 a ve 2 b: ►

Örnek 2 c:
(Sayfa 192)

Bu fotoğraf alt yazılarında önemli 5NİK soruları yanıt buluyor. Alt yazı fotoğraftaki haberi bütünlüyor.

Örnek 2 d:
(Sayfa 193)

Kuartet üyelerinin isimleri açıklanmadığı için bu alt yazı eksik.

2 a:

Freiburgstrabe'deki SVB garajının boş arazisinde Be 4/4 30 VBW vagonu – eski model bir otobüsle birlikte – yaşamının son evresini Elsass'da geçirip geçiremeye ceği konusunda verilecek kararı bekliyor (Rolf Hürlimann)

2. b:

En önemli buluntulardan biri: Tarihi değere sahip altın bir broşla (ortada) birlikte gömülmüş genç bir soylunun iskeleti.

2 c:

Siyasi partilerin pekçok üyesi hala, meclis salonunun bir köşesinde, uzamsal olarak da izole edilmiş oto-partisinin iki milletvekili, Bern'den Jürg Scherrer (solda) ve Zürih'den Michael Dreher ile ilişki kurmaktan çekindiklerini açıkça gösteriyorlar (but).

2 d:

Dünya çapında bir numara: Emerson String kuarteti (Foto Polygram)

Örnek 2 e:

Fotoğraftaki kişinin kim olduğunu bilmek istiyor insan. Alt yazı yetersiz ve fotoğrafı dikkate almadan bilgilendiriyor.

Örnek 2 f:

Alt yazısız fotoğraf olmaz! Bu kural burada çiğneniyor. Okurun bakışı genellikle ilk olarak fotoğrafa takılır, sonra da alt yazıya kayar. Bu nedenle, bu iki haber unsurunun tam olması gerekir.

Örnek 2 g ve 2 h:

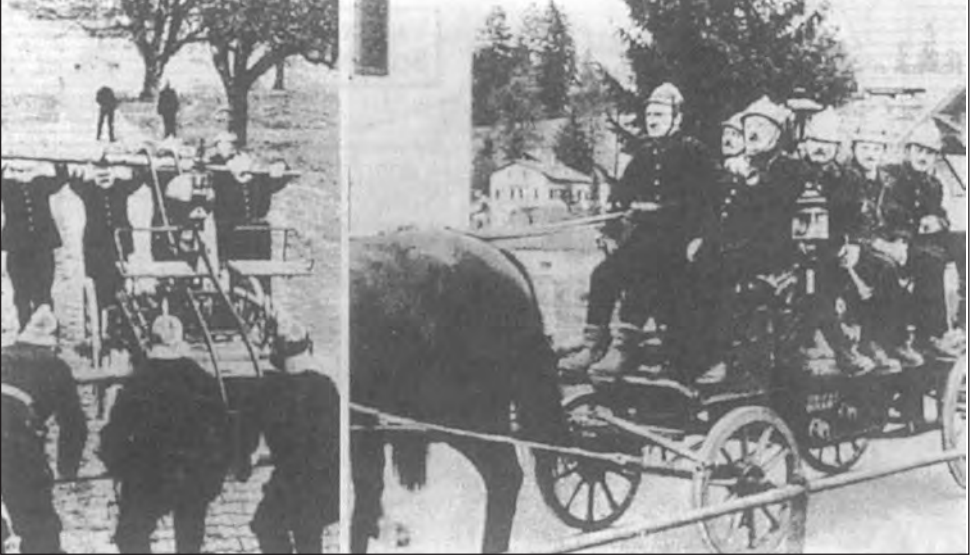
Bu örneklerde yazar fotoğrafları dikkate almadan felsefe yapıyor. Bu fotoğraf alt yazılarındaki haberler fotoğraflarla ilgili makalelerde yer almalıdır.

2 e:

Doğu İsviçre kantonları "Spluga integrato" değişkesini öneriyorlar.

2 f.

Kradolf: köpüklü açılış

Cumartesi günü, Kradolf-Schönenberg'de yapılacak itfaiye müzesi için bağış kampanyası başlatıldı. Vakıf Komitesi aynı gün öğleden sonra geçmişte kullanılmış yangın tulumlarının tanıtıldığı bir gösteri düzenledi.

Vakıf Başkanı Ernst Schenk'in açılış konuşmasından sonra konuklar 1923 yılına ait

Aebi marka ilk motorlu tulumbanın çalışmasını hayranlıkla izlediler. O zamanlarda böyle bir tulumbadan elde edilen verim herkesi hayrete düşürdü. Bunun

sonrasında Engwang'a ait ikinci bir yüzyıllık tulumba da gösteri alanına getirildi. Eski itfaiye şefi Frankhauser'in kullandığı iki at tarafında çekilen arabadaki itfaiye erleri giysileri ve davranışlarıyla bütünüyle geçmişe yansıtıyorlardı. Aynı sakinlik içinde hortumlar açıldı, çengellere takıldı ve tulumba hazır duruma getirildi. Sekiz itfaiye eri bu fi-tarihli araçtan su pompaladılar.

Bu etkili gösteriden sonra, epeyce bir güç gerektiren ve elle pompalanan tulumbanın izleyiciler

tarafından kullanmasına izin verildi. Gösteri sonrasında muhtar Melchior Kamm, aralarında çok sayıda hükümet yetkilisinin ve vakıf üyelerinin de bulunduğu kalabalık karşısında, itfaiye müzesinin yapılacağı yerin ve tarihin kesinleşmiş olmasından dolayı duyduğu sevinci dile getirdi.

İtfaiye deposundaki şenlik yemeğinde, Aebi firmasının müdürü Bay Aebi, firmasının kuruluş tarihiyle ilgili bilgiler sunduktan sonra Ernst Schenk'e bir çek sunarak vakfa başarılar diledi.

2 g:

Parlementonun şubat ayı oturumu

Özel amaçlı bir süreklilik avı

2 h:

Bölge planlamasıyla ilgili yasada fıkra kullanımının kaldırılmasını talep eden bir önerge, fazla olmasa da güncel bir konu sayılır.

Carl Friedrich Weizsacker: Adalet söz konusu olduğunda öncelikli olan 3. Dünya Ülkeleridir. Bu konuda bir bilinç değişikliği gereklidir.

3. Fotoğraf haberi

Bir fotoğraf haberi, bir fotoğraf, bir başlık ve kısa bir metinden oluşur. Metin çoğunlukla çerçeve içine alınır.

Örnek 3a:

Çok iyi düzenlenmiş bir fotoğraf haberi. Fotoğraf ön planda, aynı zamanda metin fotoğraf orantısı da çok iyi.

3a:

Bern orkestrası eşliğinde Billy Cobham'la bir caz-rock konseri

adv. Büyük rekabete rağmen (buz hokeyi final maçı), Zürih'in Horgen semtinde yaşayan Amerikalı baterist Bill Cobham, Bern konser salonunda verdiği konsere çok sayıda müzikseveri toplamayı başardı.

Cobham'a klavyede Roma'dan Rita Moreotalli, basda Münih'den Wolfgang ve gitarda Peter Wölpl ve perküsyonda Japonya'dan Nippy Noya eşlik etti. Zaman zaman yaşanan aksaklıklar dışında kusursuz çalınan parçalarda Billy

Cobham'ın heyecan yaratan ritimleri baskındı ama buna rağmen dinleyiciler çok az çoşabildiler. Ara verildikten sonra Cobham ve Noya; birlikte sundukları enstrümental gösteri sonucunda bir kısım dinleyiciden alkış toplayabildiler.

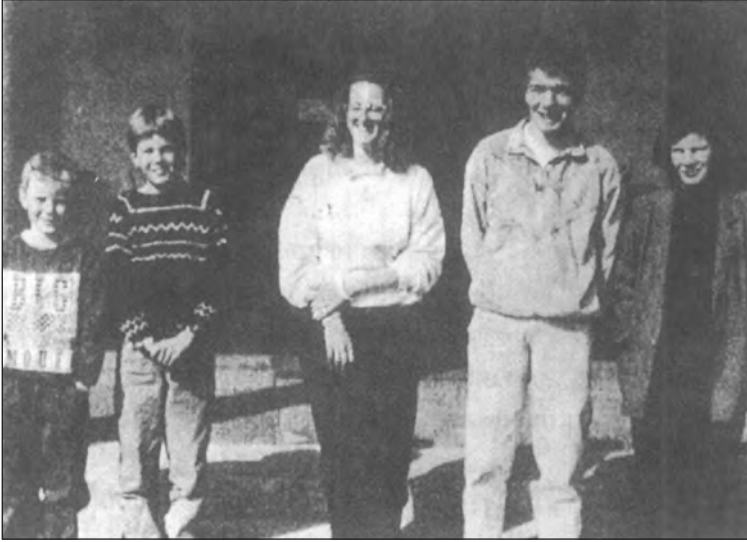
Örnek 3b:

Bu fotoğraf haberi yalnızca monoton ve poz verilmiş fotoğraftan dolayı kötü değil, metin fotoğrafa kıyasla daha uzun olduğu için de kötü. Şayet böyle bir kombinasyon olacaksa, o zaman metin iki ayrı sütuna bölünmeliydi, fotoğrafa da kısa bir alt yazı ilave edilmeliydi.

3b:

Bern Oberländer Bölgesinden haberler
Thun Beldesi ve Müzik Okulu

Thun Beldesi ve Müzik Okulu

Thun bölgesindeki müzik okulu ve ödül kazanan beş kişi

Thun bölgesindeki müzik okulunda geleneksel Ellenberg yarışması yine düzenlendi Yarışma bu kez klavyeli çalgıları kullanan öğrenciler arasında yapıldı. Tanınmış pianistler Ilse von Alpenheim ve Michael Studer'den oluşan jüri 32 aday içinden, ödül olarak Thun bölgesinin müzik okulunda bir sömestr parasız kurs alma olanağı tanınan beş kişiyi seçmek zorundaydı.

Stefan Rolli, 1980 doğumlu, piyano (hocası: Martin Heim. – Daid Nelles, 1976 doğumlu, piyano (hocası: Stefan Fahrni). – Rebeka Bratschi, 1973, piyano (hocası: Martin Heim). – Bernhard Isler, 1973 org (hocası: Martin Heim). – Cluadia Lohse, 1971, piyano (hocası: Stefan Fahrni). Şu adaylar da (hocalarının isimleri parantez içinde yer alıyor). Hellen-Fahrni fonu tarafından 40 dakikalık ders saatleri 60 dakikaya çıkarılarak ödüllendirildiler: Florian Weiss, 1974 (V.Dojtschinov); Sirus Shojai, 1980 (Stefan Fahrni); Salome Kohli, 1978 (Martin Heim); Barbara Rüeegger, 1978 (D.Anet); Anita Geiger, 1975 (K.Grünig); Sandra Grueter, 1974 (S.Frankel). Gelecek yıl telli çalgıları kullanan öğrenciler Ellenberg yarışmasına katılabilecekler, bir sonraki yılda da yarışma nefesli çalgılar dalında yapılacak.

Foto: Zvg

Ek II

İsviçre Gazeteciler Cemiyeti'nin yayınladığı 17 Haziran 1972 tarihli
gazetecilerin hak ve sorumluluk bildirgesi;
16 Eylül 1994'de kısmen değiştirildi

İsviçreli gazetecilerin hak ve sorumluluk bildirgesi

İsviçre gazeteciler Cemiyeti delegeler meclisi 17 haziran 1972'de Bern'de gazetecilerin hak ve sorumluluklarıyla ilgili bir bildiri yayınladı.

Bu bildiri, gazeteciler, yayımcılar ve tüm medya mensuplarıyla medya kuruluşları için geçerli genel kuralları içermektedir.

1994'de kısmen değiştirilmiş basımın orijinal Almanca metni aşağıda yer almaktadır:

Gazetecilerin Hak ve Sorumluluk Bildirisi

Önsöz

Haber toplama, ifade özgürlüğü ve eleştiri hakkı insanın temel haklarındanıdır.

Kamuoyunun gerçekleri ve varolan görüşleri öğrenme hakkı gazetecilerin hak ve sorumluluklarının doğmasına yol açmıştır.

Gazetecilerin kamuoyu karşısındaki sorumlulukları, işverenlerine ve devlet organlarına karşı olan her türlü sorumluluklarından önce gelir.

Gazeteciler bilgilendirme görevini yerine getirirken uymaları gereken kuralları isteyerek uygularlar.

Bu kurallar bildiride daha sonra görüleceği gibi, gazetecilerin sorumluluklarıyla ilgili bölümde yer almaktadır.

Yükümlülükleri yerine getirmek gazetecilerin bağımsızlıkları ve mesleklerinin prestiji için gerekli koşullar sağlanmışsa ancak olasıdır. Bu koşullar, gazetecilerin haklarıyla ilgili bir sonraki açıklamanın ana temasıdır.

Gazetecilerin meslek ilkeleri

Gazeteciler, yazı işleri ve yorumlama konuları için haber toplarken şu kuralları dikkate alırlar:

- 1) Doğacak sonuçların kendilerine yönelik etkilerini düşünmeden bütünüyle kamuoyunun yararını göz önünde bulundurarak gerçekleri öğrenmeye çalışırlar.
- 2) Özgür bilgi akışının, buna bağlı olarak doğan özgür yorumlama ve eleştirme hakkının aynı zamanda da bağımsızlıklarının ve meslek prestijinin savunuculuğunu yaparlar.

- 3) Gazeteciler yalnızca kaynağı belli olan bilgi, belge ve fotoğrafları yayınlarlar. Hiçbir önemli bilgiyi gizlemedikleri gibi ne gerçekleri, belgeleri ve fotoğrafları ne de başkalarına ait görüşleri değiştirirler. Doğruluğu kanıtlanmamış haberlere ve fotomontaj olaylarına değer vermezler.
- 4) Bilgi, belge ve fotoğraf toplarken yasa dışı yollara başvurmazlar. Fotoğraflar üzerinde değişiklik yapmazlar ya da yanıltmak amacıyla orijinalin değiştirilmesine izin vermezler. Aşırı macılık yapmazlar.
- 5) Yayınladıkları her türlü haberin bütünüyle ya da kısmen yanlış olduğu tespit edildiğinde, bunları düzeltirler.
- 6) Meslek sırlarını saklar ve güvenilir bilgi kaynaklarını açıklamazlar.
- 7) Kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında kişilerin özel yaşamlarına saygı gösterirler. Anonim ve yanlış suçlamalarda bulunmazlar
- 8) Özgürlüklerini ve kişisel görüşlerini kısıtlayabilecek nitelikteki vaatleri ve çıkarları dikkate almazlar.
- 9) Görevlerini yaparken ticari amaçlı her türlü reklamdan kaçınır, bu amacı güden kişilerce öne sürülen hiçbir talebi kabul etmezler.
- 10) Gazetecilikle ilgili talimatları yalnızca bu konuda yetkili yazı işlerinden alırlar ve bunları da ancak meslek ilkelerine ters düşmediği takdirde onaylarlar. Gazeteci sıfatını hak etmiş kişiler, bu bildiriye temel ilkelere içtenlikle uymayı bir görev sayarlar. Her ülkenin varolan yasalarını tanımakla birlikte, mesleki konularda yalnızca meslektaşlarının fikirlerini benimserler. Bu konuda, özellikle resmi ya da başka herhangi bir kurumun müdahalesine tepki gösterirler.

Gazetecilerin hakları

Gazetecilerin yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için aşağıdaki haklara sahip olmaları gerekir.

- a) Her türlü haber kaynağına özgürce ulaşabilirler ve kamu çıkarlarıyla ilgili gerçekleri kısıtlanmadan iletebilmeye özgürlüğüne sahiptirler. Kamusal ya da özel konuların gizliliği ancak ayrıcalıklı ve nedeni açıkça belirtilmiş durumlar söz konusuysa gazeteciler için geçerli sayılabilir.
- b) Meslek ilkelerine ya da görüşlerine aykırı bir şeyi yapmaya veya açıklamaya zorlanamazlar. Bu tutumlarından dolayı da hiçbir biçimde zarar görmemelidirler.

- c) Hizmet verdikleri yayın organının genel politikasına ters düşen her direktifi ve girişimi reddedebilirler. Bu genel politika kendilerine göreve başlamadan önce yazılı olarak iletilmelidir. Tek taraflı yapılan değişiklik ya da tekdüz yasalara aykırıdır ve sözleşmenin bozulmasına neden olur.
- d) Yazı işlerinin bir üyesi olarak, kuruluşun gelişiminde etkili olacak her önemli kararda gazetecilerin fikirleri alınmalıdır. Yazı işleri personeline özellikle bünyesinde ya da organizasyonda değişikliğe neden olacak önlemlerle ilgili kesin kararlar arifesinde konsültasyon yapılmalıdır.
- e) Kollektif bir sözleşmeyle çalışma koşullarının kesin bir esasa bağlanmasını isteyebilirler. Bu sözleşmede meslek organizasyonlarındaki etkinliklerinden dolayı kişisel zarara uğramayacakları belirtilmelidir.
- f) Kendilerine maddi ve manevi güvence sağlayan bir iş sözleşmesi yapma hakkına da sahiptirler.

Özellikle işlevlerini, sorumluluklarını ve sosyal konumlarını dikkate alan uygun bir tazminatla, gazetecilerin ekonomik bağımsızlıkları güvence altına alınmalıdır.

İsviçre Gazeteciler Cemiyeti Delegeler Meclisi tarafından 17 Haziran 1972'de Bern'de kabul edildi.

16 Eylül 1994'de Zürih'te yapılan İsviçre Gazeteciler Cemiyeti kurultayında kısmen değiştirildi.

Fihrist

- abartı (20, 25)
- aktarım aracı (27)
- alıntı (24, 35)
- alliterasyonlar (120, 173)
- ana düşünce (37, 122)
- analiz (22, 62)
- anlaşılır (25, 78)
- anlaşılabilirlik (48)
- anma yazısı (53)
- antitez (64)
- ara başlık (78, 121)
- ara sorular (46)
- araştırmak (67)
- arka plan haberları (53)
- arşiv (38, 55)
- arşiv materyeli (38)
- ata sözleri (119)
- atmosfer (37)
- bağlam (23, 49)
- bağlantılar (23)
- basın özgürlüğü (62)
- basit haber başlığı (112)
- basitlik (114)
- başlık (109)

- başlık atma (121)
- belgeler (38, 55)
- betimleyerek yazmak (83)
- betimsel başlık (118)
- biçem (77)
- bildirme kipi (96)
- bilgi ağı (75)
- biyografik söyleşi (42)
- boş laflar (89)
- bölge haberleri servisi (168)
- bölgesel gazetecilik (16)
- bulvar basını (19)
- canlılık (37)
- ciddi haberler (19)
- ciddiyet (15)
- cins (100)
- cinsiyet (100)
- cinsiyet yansızlığı (102)
- cümle uzunluğu (79)
- çeviri (48)
- çizgisel (79)
- demeç (60)
- desinformasyon (92)
- devasa kavramlar (93)
- deyimler (119)
- dikizcilik (52)

- dil gelişimi (101)
- dilek-şart kipi (96)
- dişil (101)
- dogmatik (64)
- doğrudan anlatım (60)
- doğrudan konuya giriş (30)
- Doktor ünvanı (27)
- dolaylı anlatım (60)
- dosyalar (67)
- dramatize etmek (59, 86)
- duygular (35)
- duygusallık (26, 52, 66)
- dürüstlük (59)
- düşünce akışı (63)
- düzeltmeler (108)
- edilgen çatı (118)
- eğilimler (26)
- eğlendirici özellik (24, 31)
- eğretileme (86)
- eksik haber (24)
- eleştirel (46)
- emansipasyon (106, 101)
- eril (101)
- eskimiş imgeler (119)
- eşitlik (100)
- etken çatı (81)

- feature (38)
- fıslıtı (82)
- fiil cümleleri (80)
- film (67)
- format (166)
- fotoğraf (129)
- fotoğraf alt yazısı (131)
- fotoğraf haberi (132)
- gazete patronları (69)
- gazetecilik yetkinliği (62)
- gerçekler (21, 40, 43, 63)
- gereksiz ifadeler (63)
- giriş (30, 122, 125)
- girişik cümleler (20, 79)
- giyim kuşam (133)
- görgü tanıkları (39, 40)
- görüş (37)
- görüş farklılıkları yaratmak (19)
- görüşlere odaklı söyleşi (42, 43)
- güncel (18, 54)
- haber (17, 19, 33, 37, 126...)
- haber akışı (61)
- haberin özü (20)
- haberler (16, 19...)
- hak (85)
- hakaret (38)

- hanedan haberciliği (67)
- hatır için gazetecilik (17)
- hayal gücü (109)
- ısrarlı tutum (46)
- idealleştirme (52)
- ifade değiştirmek (49)
- ilave sorular (45)
- ilgi cümleleri (94)
- ilgi zamirleri (91)
- ilginç (18)
- ilinti (20)
- imaj (109, 110)
- inanırlık (65)
- infotainment (128)
- isimler (23, 24)
- izlenim (27, 29)
- kaba (65)
- kamuoyu (54, 70, 47)
- kapalı uçlu sorular (43)
- karar (59, 52)
- karikatür (57)
- kariyer portresi (54)
- karmaşık haber başlığı (112)
- kaynağı koruma (69)
- kaynak (24)
- kestirmeler (45)

- kısa haberler (109)
- kısa söyleşiler (40, 41)
- kısa sözcükler (93)
- kısaltmalar (48)
- kıyafet (133)
- kişilik portresi (55)
- klişeleşmiş ifadeler (38)
- lafazanlıklar (91)
- manipülasyon (130)
- manşet (110)
- medya konferansı (75)
- mesafe (95)
- mesafe kaybı (69)
- mimik (40)
- mizanpaj (109)
- moda çılgınlığı (91)
- muhabir (35, 75, 62)
- nesne (82, 83)
- nesnel (17, 19, 52, 57)
- nesnellik (65, 21)
- normal yazı karakteri (107)
- not tutmak (71)
- off-the-record haberler (47)
- okumaya isteklendirmek (109)
- okunurluk (48)
- olay örgüsü (36)

- olaya odaklı söyleşi (41)
- olumsuzluk (72, 117)
- ortaç (104)
- ön yargılar (22)
- öncelikli (22)
- önemli (19, 23, 79)
- önermeler (64)
- öyküleme (35, 60)
- özel yaşam gizliliği (46)
- özgeçmiş (52)
- özne (82, 83)
- paragraf (77)
- paragraflara ayırma (77, 78)
- pekiştirme sıfatları (88)
- piramit kuralı (22)
- portre (51)
- portre türleri (53)
- projeksiyonlar (52)
- propaganda yapmak (26)
- rapor (38)
- renklendirmek (giriş) (31)
- renklendirmek (sonuç) (34)
- renkli haber (19)
- resimler (56, 106)
- resmi bildiri (61)
- röportaj başlığı (116)

- sadelik (66)
- sansasyon gazeteciliği (19, 20)
- sansür (62)
- sapmalar (57)
- satır aralığı (166)
- savunmacı gazetecilik (86)
- seçkin kişilikler (27)
- senaryo (84)
- sentez (64)
- seslenme (35)
- seslenmeli giriş (32)
- sıfatlar (37, 64)
- simge (34)
- siyasi yetkinlik (62)
- sohbet (41)
- sokak dili (90)
- sonuç cümleleri (33)
- sonuç sorusu (33)
- soru listesi (56)
- sorulu başlıklar (120)
- sorunlar (18)
- söylentiler (113)
- sözcük içi I (105)
- stopper (50, 119)
- subjonktif (96)
- sunum (84)

- süreç (22)
- süslü sözcükler (87)
- şeffaflık (63)
- şimdiki zaman (118)
- tanı (33)
- tanımlık (83)
- taraf olma (22)
- tarafgirlik (115)
- tatlı (renkli) haberler (19)
- tatsız sözcükler (66)
- tematik yapılandırma (37)
- temel cümleler (79)
- tempo (37)
- terimler (42)
- teyp (47,72)
- tez (62)
- tırnak işaretleri (49)
- topluluk isimleri (102)
- toplum (133)
- tutamaç (30)
- üslup (87)
- üstbaşlık (111)
- üstünlük dereceleri (92)
- veri bankaları (67)
- veto etmek (62)
- video (67)

- yabancı sözcükler (92)
- yakın (21)
- yalanlar (23)
- yan tümceler (79)
- yanılgılar (22)
- yanlış eğretilmeler (86)
- yanlış semboller (63)
- yansıma (35)
- yaranmak (27)
- yargılar (38)
- yazı dili (90)
- yazı taslağı (107)
- yazılı basın (13)
- yenilikler (18)
- yer bilgileri (20)
- yerel gazetecilik (16)
- yinelemeler (103)
- yorum (27, 61)
- yorum başlığı (116)
- yorumlama (62)
- yönlendirici sorular (44)
- yöresel dil (48)
- zarflar (37)

